

1949

Mēs tālajos ziemeļos

Sī grāmata visvairāk piemērota
11—14 g. v. meitenēm

~~L 62/3
220~~

1953.

L

L 62-3
220

Ōgote Jems-Selmere

Mēs tālajos ziemeļos

No norveģu valodas tulkojusi Jeva Celmiņa

Vāks un zīmējumi Venera Lindes

45485

G416 m

1 9 4 0

A k c . s a b . V a l t e r s u n R a p a

L

Latv. PSR Valsts bibliotēka

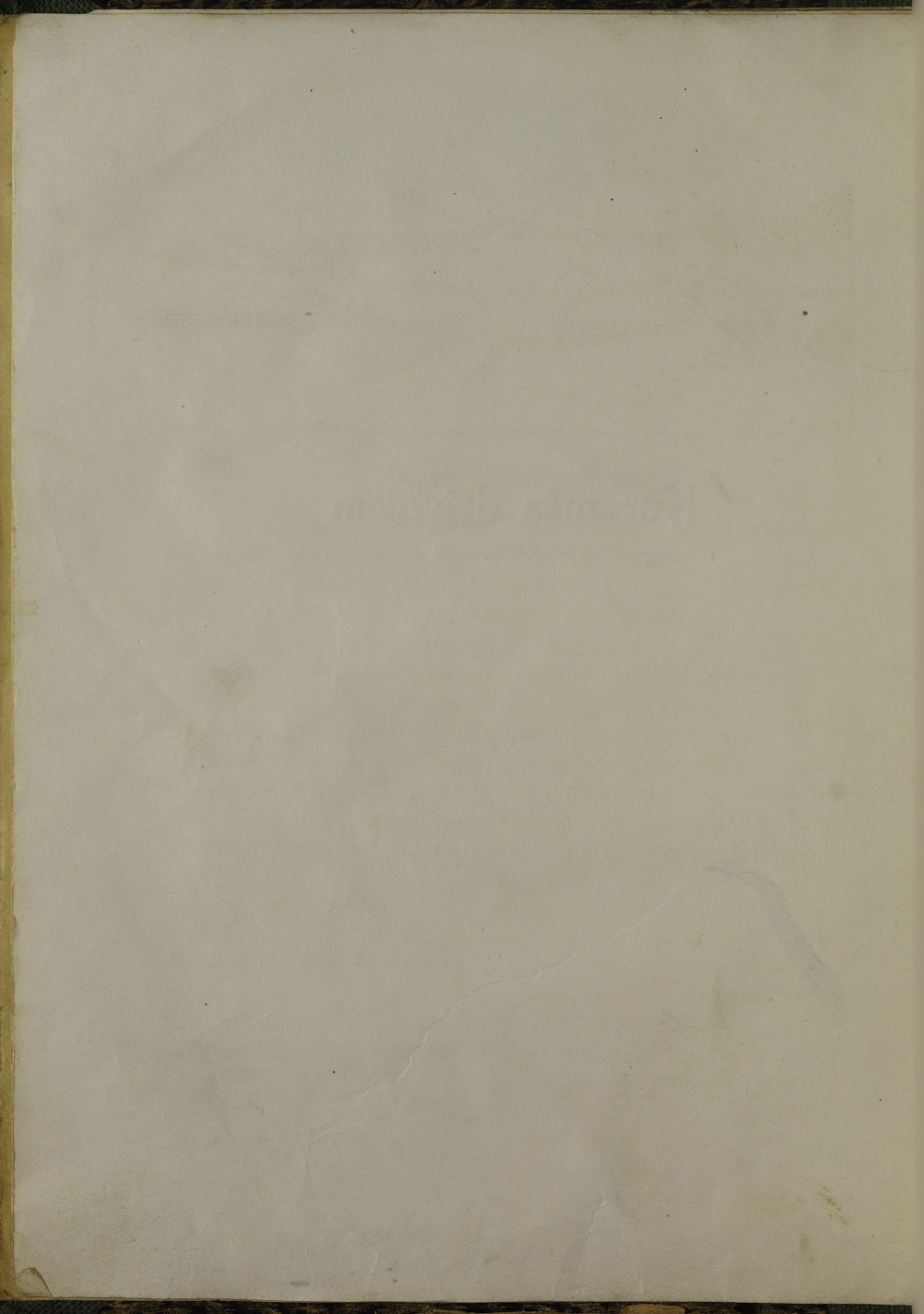
~~62~~ ~~10.806~~

0309057831.

Ågot Gjems-Selmer
Småpikernes bok

A/S. VALTERS UN RAPA
GRĀMATSPIESTUVE,
RĪGA, BRĪVĪBAS IELĀ Nr. 129/133

Kur mēs dzīvojam

Tālu tālu ziemeļos mēs dzīvojam, labu gabalu uz ziemeļpola pusi, bet tur, protams, ne, kur Nansens aizkļuva.

Tais ziemās, kad Nansens bija projām, mēs viņu bieži pieminējām. „Nabaga Nansens!“ mēs teicām, kad laiks bija tumšs un auksts un vētrains. „Nez, kam ir ļaunāk pašlaik, vai viņam, vai mums?“ Bet apvērojot mūsu jaukā, mājīgās istabiņas, mums bija jāatzīstas: „Tomēr — Nansenam ir ļaunāk, kopš viņš vairs nav uz sava kuģa!“

Ik Ziemsvētku vakaru mēs domājām un runājām par viņu, vēlējamies, lai tam būtu tikpat labi kā mums, lai viņam nebūtu jācieš ne sals, ne bads, jo mums visiem Nansens nāvīgi patīk. Jā, viena no mūsu meitenēm ir tik bezprātīgā sajūsmā par Nansenu, ka valkā viņa ģimetni saktā un tādu pašu cepuri kā viņš.

Bet Dieviņ augstais, ne jau par Nansenu es gribēju stāstīt, bet gan par to, kur mēs dzīvojam! — Tā tad tālu tālu ziemeļos. Ja gribi mūs atrast uz kartes, tev jāuzmeklē Trumsö novads — pašā augšā.

Kur Kvālsala atdalās no šī novada, kur tas kā košs, zaļš dārzs izplešas starp sniegotiem kalnājiem, cietzemē iegrauzas gaŗš, šaurs fjords, kuŗu sauc par Balfsjūru.

Gaŗš, šaurs fjords augstiem kalniem abās pusēs. Liku loču izlocījies, tas izskatās apmēram pēc zābaka, un šai

zābakā, apmēram papēdi, mēs dzīvojam. Nu tu gan laikam noskurinies: „Pi tu, dzīvot tik tālu ziemeļos!“ Bet tā tev neklājas domāt. Paklausies, ko tev sacīšu: še ir tūkstošreiz skaistāk nekā Kapri salā! Tā teica mūsu miļā krustmāte Auguste, mūs priekš dažiem gadiem kopā ar krusttēvu apciemodama — tiešā ceļā no Itālijas. Ne par kādu maksu viņi negribēja mūs nožēlot, ka mums še jādzīvo! Bet jāsaka, toreiz bija pats vasaras vidus, brīnumjauka saules diena.

„Nez, ko tu teiktu tumšajā laikā,“ tik ieminējās māte.

Bet dienvidniekiem visnotaļ mēdz būt dīvaini jēdzieni par ziemeļiem. Par ziemeļiem tie dēvē visu, kas atrodas ziemeļos no Tronjemas, vienalga, vai viņi runā par Nūrlanes, Finmarkenes vai Trumsö apvidu, nemaz nenoskārzdami, ka starp katru no tiem ir veselas piecas dienas ko braukt.

Mēs dzīvojam taisni uz Finmarkenes un Trumsö novada robežas.

Vairākas zemes laidas iestiepjas fjordā. Gandrīz uz katras atrodas mazas, gaišas mājiņas, gandrīz pie katras ir tvaikoņa piestātne. Tur dzīvo „ekspedītors“, kas laivo uz tvaikoni un saņem pastu un preces, jo steļus mēs še augšā nepazīstam. Ziemā, kad vīrieši selgā zvejo, sievietes saņem tvaikoni, un to viņas dara tik droši un veikli kā kuņš katrs vīrietis. Šejienes dzīves apstākļi veido ļaužu raksturu — padara tos bezbailīgus, apķērīgus, izveicīgus. Vērot ziemeļnieku laivā ir tikpat kā vērot putnu gaisā vai zivi ūdenī; tikai laivā ir viņa īstā vieta, un laivā tas arī jūtas tik labi kā nekur citur.

Šaurāks un šaurāks top fjords, jo dziļāk tas iespīezas cietzemē, augstāk un augstāk paceļas kalni. Še, kur mēs dzīvojam, fjordam ir gals. Še tas izlaižas plašumā kā skaists, liels ezers. To apstāj visstaltākie kalni, kuņu virsotnes rotā sniegs, bet nogāzes dzidri zaļš bērzu mežs, kas sniedzas līdz pašiem sniegājiem.

Jā, dzidri zaļas ir mūsu kalnu nogāzes! Ik pavasari, kad tās redz atzaļojam, tās šķiet jaukākas kā jebkad agrāk. Un kas te ziemā par slēpēšanu! Aicā!

Kalnopus sētas, kas norobežo mūsu dārzu no kaimiņa zemes, mēs sākam. Kā vējš nodrāžam pa kalnu līdz pašai krastmalai, bet tad mums jāmetas gaŗgāzu, jo citādi mēs iešautos jūrā.

Bet ziema še ir ilga, ticiet man! Vai Dieviņ, deviņi mēneši, tas ir gaŗš laika sprīdis! Un tad — ko domāt — divus mēnešus mums jāpiecieš pat saulīte. Tā ir projām, tālu projām, lejā pie jums dienvidos.

Jā, nav vis diezcik tīkami, kad saule mums saka ardievu.

18. novembrī mēs to redzam pēdējo reizi kā lielu mirzošu zvaigzni dienvidos — taisni virs kalnājiem.

Ak, cik mums ir bēdīgi!

Pēdējās dienās, kad tā apstaro Mōselkalnu, tās gaisma ir tīri teiksmaina. Nekad debesis tā nelaistās kā tieši tad. Ir tā, it kā saule vēlētos darīt visu, ko spēj, lai mūs samierinātu ar savu ilgo prombūti, ar to brīdi, kad tā mūs pamet tumsā.

Tur zaigo zelts un sarkans, spilgti mēļš zaļums atslābst līdz visbālākajam zilumam. Burvīgais krāsu košums varētu aizraut katru gleznotāju! Mākoņi blāvās vaŗavīksnes krāsās, vizmojot pārļainā spožumā, nokaisīti gar kalnājiem kā rožu lapas, kas, saulē sarkdamas, čukst: „Ardievu — ardievu!“

Beidzami saules stari ieslīd mūsu istabās, arvien slīpāk un slīpāk, zeltojas stūrī augšpus klavierēm un virs dīvāna pie sienas, lāsmo kandēlabra karuļos un gleznu stiklos, piešķirdami visam īpatu nokrāsu, neizsakāmi sēru noskaņu, kas klusi un skumji stāsta par šķiršanos. Mazrunīgi, ar nomāktu sirdi, mēs visi vienkopus stāvam pie loga. Sejās plaiksnās gaismas atblāzma, brīnumaina un spēcīga. Šodien pašas debesis uguņodamas svin atvadu svētkus saulei.

Tēvs un māte un meitenes un Puisītis un skolotāja un kalpones sanākuši istabā, lai atsveicinātos no saules.

Tā grimst un grimst, dziļāk un dziļāk, un cik ātri! Mēs esam klusi, tik klusi, bet sirds mums trīc: „Saule, saule! Kā tev nav žēl mūs atstāt dziļā vientulībā!“

Rau, kā stari rotā jūrā, mirgo ūdenī kā zvaigznes! Pēdējo saules skūpstu saņem mūsu Zeltsaliņa tepat fjordā, kur mēs baltās vasaras naktīs vārām kafiju, staigājam pa mīkstiem ziedu paklājiem. Ak, cik ilgi vēl, līdz atkal tur tiksim!

Lēni lēnītiņām aizzūd saule aiz kalnu šķautnēm.

Nav vairs! Kāds klusums! Ir tā, it kā kāds būtu nomiris. Gaisma — dižais prieka avots! Novīst rožu lapas ap kalnu virsotnēm, sērauts pārklāj dabu. Neviens nespēj pateikt ne vārda. Arī istabā kaut kā pietrūkst.

Māte aizvēršas un noslauka asaru, nevienam neredzot, bet tūliņ atkal smaida: „Sveika, saulīte, mīļā, baltā māmuļiņa! Nāc atpakaļ! Neaizmirsti mūs! Mēs alkstam tevis un pieminam tevi ik dienas!“

Un skaidrs, ka saule mūs neaizmirst! Tā atgriežas — divkārtīgi, jo nu tā gaismo dienu un nakti, mums atdarīdama par gaŗajiem, tumšajiem ziemas mēnešiem.

* * *

*

Tad mēs ielienam savā migā.

Apbalzām māju ar grīdsegām un kažokādām un nocietinām to divkārstiem logiem, jo mums še augšā ir nikns ienaidnieks, ko sauc par rīteni jeb zemeni, kā šīs mālas ļaudis saka, tādēļ ka tas pūš no zemes puses.

Jā, nav vis viegli ar tādu galā tikt, mēs raujamies ar to katru ziemu. Pazīstam šo zēnu jau pēc valodas, viņa balss nav vis nekāda maigā!

Īpata dimdoņa un švikoņa gaisā — spējš grūdiens satricina māju — uztrūkstamies no miega — ausāties, klau-

sāmies — kas nāks, kas būs? Jūtam, ka istaba uz rāvienu izaukstējusi — trīcam un drebam — jā gan, tas ir zemenis!

Viens redzējums, un māte ir kājās. Apstaigā visas gulītiņas, sasedz tās silti jo silti, drošības pēc vēl uzklādama mīkstu vilnaini katram savam mazulim. Viņa zina, kas sagaidāms. Tas jau tik vēl sākums! Astoņi gradi, saka termometrs. Nevar teikt, ka tas būtu diezkāds siltums istabā, bet top vēl ļaunāk. Naktī vētra pieņemas aizvien vairāk. Otrā rītā ārā ir četri gradi auksts, istabā nulle — brrr!

Vētra tā trako, ka nav nemaz iespējams visās istabās saglabāt siltumu. Māte aizvelk logu un durvju aizkarus, noceļ no palodzēm puķes un kurina krāsni ar oglēm, līdz tā ir gluži sarkana, un tomēr tie sāni salst, kas nav pievērsti krāsni, tik ārkārtīgi velk vēji. Pret vakaru aukstums ārā saņemies līdz desmit gradiem, bet vētra kā gaudo, tā gaudo.

„Ak māt, vai tev nešķiet, ka auka drīz rimsies? Man ir tik baigi!“ žēlojas Līvucis, iekļaudamies mātes klēpī. Viņš aizvien tāds bailīgs.

„Šovakar tēvs taču jūrā nebrauks?“ vaicā Puisītis, kas arī turas mātes tuvumā. „Ak nē, dēliņ, paldies Dievam! Tēvs mierīgi sēž savā istabā. Nav nevienam ieteicams šādā laikā doties jūrā, to tik es saku! Laikam jau drīzi aprims; dod šurp kalendāru, ko dara mēness?“ Negaisa laikā skatīties kalendārā ir mātei liels mierinājums, jo līdz ar jaunu mēnesi mēdz arī grozīties laiks. Laukos dzīvojot, jāmācās vērot visādas zīmes. Diemžēl mēnessgrieži vēl ir gaisa galā, tie gaidāmi ne ātrāk kā pēc nedēļas.

„Jā, bet tas taču ir pērngada kalendārs, māt!“ aizrāda Turdise, vecākā no meitenēm.

Ak, paldies Dievam, var atkal atelst!

„Bez tam — nedrīkstam taču prasīt, lai negaiss atslābtu tai pašā mirklī, kad tas sacēlies. Varam priecāties, ja tas stājas pēc trim dienām. Reiz mums šāda vētra satrakoja veselas trīs nedēļas,“ stāsta māte.

Bet to Līvucis neatceras, jo tas notikās vienā no mūsu pirmajām ziemām šai apvidū, un tad Līva vēl nebija piedzimusi. Toreiz rītenis pūta vienā pūšanā trīs nedēļas no vietas. Tas, cik atminos, bija visšpetnākais rītenis, ko jebkad esam piedzīvojuši. Fjords vispēdīgi pārklājās jūrasdūmiem*) kā pelēcīgiem miglājiem.

Necik netrūka, ka māte aiz uztraukuma un bailēm būtu sajukusi: pirmajos gados viņa pie šādas aukas vēl nebija pieradusi. Arī tēvs kļuva nemierīgs. Staigāja iekšā un ārā, vērās debesīs, jūrā un sniegputenī — kas griezās ap kalngaliem kā mākulis — lūkodams nolāgot, vai vētra drīz nepārstās; bet nē, tā vēl nelikās.

Visu šo cēlienu bija tikpat kā neiespējams tikt ārā pa durvīm. Kas tīkoja aizcinīties līdz slimnīcai, tam bija gandrīz jāmetas četrpāpus, tādā mērā plosījās vētra. Bet aiztapt līdz jūrai — kas to deva! Arī ceļa viņlaik nebija nekāda, tā ka nevarējām pat nokļūt mācītājmuižā, līdz kurienei ir tikai pusstundas gājums.

Ko nozīmē dzīvot tādā apgabalā, kur nav ceļa, to, liekas, neviens pilsētnieks nevar ne domāt iedomāties. Maija mēnesī, kad sniegs sāka kust, zeme bija tā izmīkusi, ka mēs līdz lieliem iestīgām dubļos, pošoties apmeklēt viņsētas ļaudis. Mazs taciņš veda gar krastmalu no sētas uz sētu, bet krācoši strauti gāzās gar mājām, tā ka bija īsts nagu darbs, ja gribēja tiem pārlēkt pāri. „Lēkā, sieviņ, — vai manu Dieviņ!“ bija jādzied vienu otru reizi, kad tēvs un māte, tos laikus vēl divi vien, pastaigājās pa plūdmali, bet tādā aukā, kāda toreiz brāzmoja, nelīdzēja pat lēkāšana, jo cilvēks tik tā tā spēja noturēties kājās.

Tieši aiz Nilsa, mūsu vistuvākā kaimiņa, laivvietas, bija noenkurota liela mājlaiva**), ko nopietni apdraudēja vētra. Likās, ka bangas to teju teju izmetīs malā, to sašķaidot pret

*) Vētras uzšļāktas ūdensšļakatas, kas turas gaisā kā dūmi.

**) Pārjumta liellaiva, ar kādām ziemeļu zvejnieki dodas zvejot uz Finmarkeni un Lūfūteni.

piekrastes lielajiem akmeņiem. Nē, bija jāmēģina tikt jūrā, kas tur ir ir, jāaplūko noenkurojums, vai tauva turējās, neviens nevarēja notēmēt, kāda būs nakts. Bet irties jūrā tādā vētrā nav tik vienkārši, it īpaši mazā laiviņā. Nebija nekāds jaukums stāvēt klāt un skatīties. Šķitās, ka drošinieki ne mūžam sveikā neizies. Labu laiku mazā riekstčaula bija pazudusi viļņos, bet tad tā atkal iznira. Gan to svaidīja atpakaļ pret krastu, bet uz klāja viņi tomēr tika un malā arī. Ja gribi zināt, ko ziemeļnieks der, tad tik novēro to laivā!

Jā, braši jūrnieki mums še ir tiku tikām! Viņi ir tik veikli un vingri, tik ņipri un attapīgi, ka prieks tos redzēt un dzirdēt. Asprātības un atjautības tiem arvien pie rokas, tā ka par gaŗu laiku, kopā ar viņiem braucot, nav ko sūdzēties, lai brauciens būtu cik gaŗš un cik grūts. Bet par to tie dzīvo pa laivu kopš mazām dienām. Tīri brīnums, ka tie neapslikst padsmītiem. Trīs, četrus un piecus gadus veci zeņķi, pārkarus pārlickušies pār laivas malu, brauc jūrā zvejot, skraida un lēkā pa tilaudām, šūpo un ligo laivu un noturas aizvien; bet ja gadās, ka kāds no viņiem iemplunkš ūdenī, laukā tas tiek, lai tur vai kas. Šādiem zeņķiem taču jāizaug par brašiem jūrniekiem, vai ne tā?

* *
*

Bet daudziem no viņiem jau agrā jaunībā nākas iepazīties ar dzīves drūmo pusi, tās rūpēm un raizēm.

Reiz notika liela nelaime. Četri krietni balsfjūriēši nolika: viņu laiva, Finmarkenes ūdeņos saskardamās ar otru, gandrīz pārsķēlās pušu.

Tā kā visi četri bija mūsu apciema ļaudis, mēs pārcietām līdzī visas sāpes un bēdas, kas apstāja viņu pakalpalicējus — sievas un bērņus. Kāds zēns, vārdā Meijers, pazaudēja tēvu. Viņš bija vecākais lielā bērņu pulkā, kaut

pašam nebija vairāk kā četrpadsmit gadu. Šādā vecumā būt par ģimenes gādnieku nav vis nekāds vieglums.

Mazais Meijers — nabadziņš! Nevienu reizi vien žēlums saņņaudza sirdi, viņā noraugoties, kam jau tik jaunam bija jāuzsāk dzīves skarbā cīņa. Šad tad viņš ienāca pie mums — pārdot purva teteņus vai zaķus, ko bija noķēris ar cilpu. Vēl šobrīd es redzu viņu stāvam mūsu virtuvē — ar brūnu, sprogainu cekulu un gaišu, atklātu skatu.

Vislielākais sods bija tas, ka viņam nebija savas laivas, ar ko braukt zvejot, kaut vai paša vajadzībām.

Bet, ko domā — kādu dienu atnāk mācītājs un pastāsta, ka Meijers dabūšot jaunu, skaistu laivu pats savā īpašumā. Tavu laimi! Meijers sākumā nemaz negribēja ticēt, ka viņam piederēšot laiva, to jau nemaz nevarēja iedomāties! Bet laivot tas iemanījās. Zvejoja rīta agrumā un vakara vēlumā, pavaļītēm tirgodams, un pie tam vēl palīdzēja mātei kopt zemi. Mazs kā knislītis, bet postā neaizgāja. Jā, nav vis tie tukši vārdi — ir gan viens, ko var saukt par atraitņu balstu un bāreņu patvaru, to mēs še bieži piedzīvojam.

Bet ne tikai mazajam Meijeram jācietina raksturs tik agrā bērnībā. Nē, daudziem zēniem un meitenēm še jāstrādā un jāpūlas no pašas mazotnes. Tikko iesvētītus — un iesvētīt viņus še iesvēti četrpadsmit gadu vecumā — tos ieskaita lielcilvēku kārtā, jo tēvs un māte tīko viņu palīdzības. Bet jau ilgi pirms tam tiem jānāk talkā kūtsdarbos: ziemu jānes ūdens lielos, smagos spaiņos, kuņus pat pieaudzis godīgi nevar pastiept. Pavasarim iestājoties, kad gubenī aprūkstas siens, tiem dienu no dienas jākvērn laivā, plūcot jūras zāli, lai tik izvilktu lopiem dzīvību.

Ai, kas tas par sūru darbu!

Še, kur ziema tā ievēlķas gaņumā, pavasarī — aprīlī un maijā — kustoņiem aprūkst ēdamā, jo sniegs sniedzas līdz pašai plūdmalei, un laiks, kad atzaļo atmatas un govīs var dzīt ganos, vēl ir tālu tālumā. Šais tukšajos mēnešos

ļaudis šē ziemeļos mēdz izlīdzēties ar zāli, kas aug jūras dibenā gar krastmalu. Govis to labprāt ēd — viss labāks kā nekas — un nav jau viņas šē tik kāras un izlepušas.

Savās mazajās laivās kādu gabalu iebraukuši jūrā, viņi ar lieliem, neparocīgiem ķekšiem bezmērīgi gaŗos kātos šo zāli ķeksē laukā. Tas ir gauss un grūts darbs, un ir ko noņemties, līdz laiva ir pilna. Un kas šē par aukstumu! Siki, mazi bērniņi, pārguruši un pārsaluši, pusšļaukus guļ laivā. Viņi izmirkst līdz ādai, cilādami slapjo, smago jūras zāli.

Bet toties jo tīkamāk ir pēc tam — siltajā istabā pie mātes, kad viņi var nomest slapjās drānas un apģērbt sausas. Kā iet pie dūšas karstā kafijas lāsīte, krāskaktā paglabāta!

Jūras zāli aizved uz namiņu, kur to savāra un palaikam sajauc ar miltiem, sērmūkšu mizu vai mazām zivtiņām, lai tā govīm būtu vairāk pa zobam. Kamēr iespējams sarauzīt šo barību, nav ko gausties.

Bet esmu tomēr laimīga, ka ne meitenēm, ne Puisītim, pavasarim atplaukstot, nav jādied zāļu laivā. Kad reizreizēm pagadās, ka jāpadara viens otrs darbs, kas nešķiet visai patīkams, piemēram, jānokopj galds, jānomazgā trauki vai jāravē dārzā nezāles — tādi darbi, kā visiem zināms, mazām meitenēm ne sevišķi patīk — tad māte tik pasaka: „Padomājiet par tiem, kas izsaluši un izdrūguši nīkst zāļu laivā!“

Līdz gan kādreiz padomāt par tiem, kam ir ļaunāk nekā mums. Vai arī jums tā nerādās?

* * *

Dodoties no Tronjemas tālāk uz ziemeļiem, tu redzi, ka krastājs top aizvien plikāks un pelēkāks. Gar jūras malu klintis, un jūrā šēras. Bet lai cik kaila un nabadzīga — tā ir t a v a zeme!

45485

Ikvienu šēru, ikvienu būdiņu, ikvienu laiviņu, kas traucas uz priekšu vai pacietīgi līgo uz vietas, gaidīdama, kamēr zivs uzkodīs ēsmu, pauž par tavu zemi un tavu tautu, kas šē dzīvo savu vientuļo, pieticīgo dzīvi, varonīgi cīnīdamās ar jūru vai cītīgi apardama lieso zemīti kalnstarpās, lai sagādātu iztiku sievai un bērniem un nedaudzajām gotiņām kūti. Tevi sakustina savādas varenas jūtas, tā stāvot uz kuģa klāja un redzot savu zemi aizslīdam gaŗām. Pēkšņi tu zini, ka esi viens ar šo visu. Asarains prieks kā silts vilnis pārskalo krūtis: tava tēvzeme! Kāda brīnišķa spēja šim vārdam — ietrīcināt dvēseles drebošās stīgas! Sīkās mājiņas, šur tur piekalnēs izmētātas, katrs mazais burinieks selgā, katra zvejnieklaiviņa krastmalā — viss ir tavs, ir bijis tavs, visu to tu esi sevī lolojis un glabājis sen, sen, iekām tu pats vēl biji un tapī par apzinīgu cilvēku: viss ir kā daļa no tavas iekšpasaules, apskaidrota un veidos ietverta; tu to mīli un negribi mainīt ne pret kādu mirdzošu krāšņumu dienvidos.

To katrā ziņā negribēja māte, pirmo reizi ceļodama uz ziemeļiem — vēlā rudenī pirms daudziem gadiem. Bet kad tā kādā aukainā oktobra dienā aizkļuva līdz Lūfūtenei, kur nezaļoja neviena zālīte, nezaroja neviens bērziņš, mūs laipni sveicinādams no klinšu šķirtnes, kur tikai augsti kalni rēgojās mākoņos, stāvus iekrizdami zilsaltajā jūrā, ko kuldams kūla sāmenis, tad gan, jāatzīstas, sirds viņai satīngā mēmā jautājumā.

Visapkārt lielu tālu blīvējās kalni, viens augstāks par otru, smaili, baismīgi, pasakaini izveidoti. Lūk šē — viens pēc zirga, otrs pēc vecenes, un tur — patiešām, divi mīlētāji, kas tiecās skūpstīties, katrs no savas puses! Jā, divainajiem tēliem nemaz nebija gala.

Citā vietā septiņas virsotnes rindojās vienā laidā. Tās dēvē par septiņām māsām. Baltās cepurēs, brīnišķi daiļas, tās palsoja mēnesnīcā. Kādu citu kalnu sauc par Torghatēnu, tas līdzinās milzīgiem vārtiem, pa kuŗiem var staigāt;

un necik tālu atrodas Jātnieks, vīrietis gaŗā mētelī, kas cēli sēŗ zirgā.

Bet tālu tālumā pie apvārŗņa norietas spoŗumā māj Trēnes salājs, kas izskatās kā liela, skaista pasaku pils. Tā tevī vilina un aicina aizjūŗas plaŗumā.

Bet augŗā Lūfūtenē tvaikonis iespriedās kā lielā klinŗu aizā. Pastāvīgi ŗe dzīvot viņa gan negribētu, nodomāja māte. Viņa stāvēja uz klāja un ilgojās saskatīt kādu gabaliņu debeszilgmes starp mākoņiem, kas steidzīgi vēlās pār viņas galvu.

ŗe dzīvot? Pastāvīgi?

Bet tētīt! To taču viņai bija darīt! Vēl tālāk ziemeļos, pavisam augŗā, pie Finmarkenes robeŗas! Nez, kā tur vēl būs? Ak Dievs!

Viņa bija tais domās, ka daba kļūs vienmēr drausmāka, gravas vienmēr ŗaurākas un baigākas, jo tālāk uz ziemeļiem virzīsies ceļŗ. Tolaik māte vēl nezināja spriest. Bet, paldies Dievam, viņa alojās.

Kad Lūfūtene ar saviem baisajiem kalniem bija palikusi aizmugurē un mēs traucāmies vienmēr tālāk uz ziemeļiem, dieniņ, tos brīnumus!

Parādījās atkal meŗs, tīrumi un pļavas, vēlīgi pasmaidīdami kā seni paziņas, un krastmalā ganījās stalts, brūns zirgs. Ak, kā tad dzīves drosme atkal uzkūsāja spējā gaviļu priekā! Zirgs! Tad jau te dzīvoja arī ļaudis!

Un meŗs pieņēmas kuplumā, jo tālāk mēs braucām, tapa greznāks un koŗāks, zeltojās liksmīgi savā krāŗnajā rudens tērpā, aiztiekdamiem līdz pašām kalnu korēm, kur baltoja sniegs. „Labdien!“ saka sniegs un „paldies par viņu reizi!“*) Jo bērziņŗ, sīkaudzītis, un sniegs ŗe zieme-

*) Kad divi norveģi kopīgi piedalījuŗies kādās viesībās un pēc tam satiekas, tie sveicina viens otru vārdiem „paldies par viņu reizi!“ ŗis sveiciens vispārināts un lietojams arī citos gadījumos.

Tulkotājas piezīme.

ļos dzīvo labā saticībā. Tikai šad un tad tie spēkojas — rudeņos un pavasaņos.

* * *

*

Rudeņos sniegs arvien tik skubīgs, ka nemaz izteikt! Sasnieg par daudz agri un, iemeties bērza zelta matos, plijas virsū, vai nelikšoties šis drīz uz dusu?

Bērzs tik papurina galvu, pazaudēdams mazliet no savas dzeltenzīda rotas, līdz ar to apzeltīdams sūnāju sev apkārt. Tam šķiet, ka vēl ne ēnoties nav laiks doties pie miera. Pat saule mūs vēl nav atstājusi.

„Tu, sniedziņ, varētu vēl drusku pagaidīt!“ saka bērzs. „Kam gan tīkas likties uz auss, kad saule vēl gabalā? Vai ne tā? Vasara ir tik īsa. Vēl pat zilie zvaniņi nav noziedējuši. Klau, kā tie iezvana vakaru, kas klusi nolaižas pār kalnājiem.“

Bet tas nekā nelīdz. Sniegs tik viegli nav pievārams. Tas zina, ka arī puķītēm laiks gulēt iet. Tām vajadzīga atpūta kā katrai dzīvībai: gaŗā ziemas nakts ir pievārtē. Liegi un lēni pārslo sniegs, aplādams burvīgo meŗa pasauli — ziedus, krūmus un kokus. Jau drīzi vien viss aizmidzis dus zem pirmās vieglās sniega kārtas, kas ziemā top vēl biezāka un siltāka, lai neviens no sīkajiem puķu bērniem neciestu salu.

Bet tad, uz pavasaŗa pusi, bērzs sniegam lūko atriebties. Rītausmā pamodies, tas ziņkārīgi raugās visapkārt — mazām pusatvērtām plaukstošām acīm. „Nu, sniedziņ, taisi, ka tieci! Pasteidzies pievākt savu palagu! Vai nemani, kā zeme tukst un pukst? Tur tūkstoš puķu siržu alkst mosties un celties, redzēt Dieva plašās, zilās debesis, just Dieva saules silto skūpstu, dzirdēt cilvēku, Dieva bērnu, prieka pausmas, tiem ieraugot pirmos ziedoŗa brīnumus. „Rau, kur pirmā vijolīte, un lūk, kur pienene un — kas to būtu domājis — jau vistkājas!“

Sniegs tīri apskaistas par tādu steigu un gul' tik nost; labi, ja tas mazliet apkūst ap bērza stumbru.

„Vai tad tu, sniegs, nemaz neredzi, ka man galotne jau salapojusi?“ piktojas bērzs, gluži nepacietīgs. „Nav taču nekādas jēgas maija mēnesī stāvēt sniega kupenā. Rīt viesosies pusnaktssaule, tad tev būs jāpošas prom, tik tiešām kā saku!“

Un piepeši kādu vakaru gaisā tā kā iešalcas. Nakti sāk taurēt vējš — no dienvidu puses, pakrata, papurina māju no visas tiesas; karogkāts cēli sašūpojas, bet nepadodas vis, tas izturējies daudz straujākas brāzmas.

Dieva brīnumi ar dienvidvēju! Tas atnes dzīvību un tūkstoš miļu sveiku, tas vēsmo jaunu prieku, spirtgi traukdamijs pāri fjordam. Jaukais, radīgais dienvidvējš!

Jā — projām, projām — aiziet! Aizslauka ziemu kā ar slotu — ar visu sniegu un ledu, tumsu un salu. Un kas ir no rīta, mums pamostoties? Zilacains prieks debesīs un cilvēku sejās! Saules siltums visās sirdīs. Jauns dzīves rīts. Trīcošs paldies! Kur ir ziema? Kur ir sniegs? Zemē iegrimis — projām — ellē! Urrā, nu ir vasara! Bērzs, kas vēl vakar tik sirsnīgi izbāra sniegu, nu vizmo un vizuļo, simtkārtīgi uzsmaidīdams saulei. „Ai, saulīte, vasariņa, tavu jauku dzīvošanu!“ Un drebošas raras lāses, kā asaras zvīgodamas uz bērza jaunajām lapiņām, klusītiņām iekrīt zemes klēpī, bet pirmās vijolītes izbrīnā raugās viena otrā: „Kāda joda tad bērziņš raud — šodien, kad atnākusi vasara?“

Jā, jāteic, ērnoti ir še augšā: mums nemaz nav pavasara. Ir tikai ziema un tad — viens, divi, trīs — vasara! Nekādas pārejas. Viss notiek ar joni. Apmēram aprīļa vidū mēs sākam minēt, vai sniegs drīz nesaplaks. Un tad mēs deram.

Tēvs un māte.

Māte arvien tik cerīgi noskaņota un tāpēc pārgalvīga. „Kā tu domā, kad mēs sāksim redzēt sētas mietus?“

„Apriļa vidū.“

„Ātrāk gan,“ saka māte.

„Kā tu domā, kad mēs redzēsim pirmo pālumu kartupeļlaukā?“

„Maija vidū.“

„Ne pie dienas! — Jūnija vidū!“ saka tēvs.

Māte derības pazaudē, bet tomēr turas. „Kā? Es taču uzvarēju! Miļlais, vai tad tu neatceries, kā es teicu?“ Jā, tēvs atceras gan, bet labprāt ļauj sevi pavazāt aiz deguna, jo mūsu tēvs ir visjaukākais tēvs zemes virsū, tur mēs visi esam vienīgi prātis.

Tad arī meitenes sāk derēt, bet tās vienīgi par to, vai 17. maijā ceļš būšot nogājis. Nevienu jautājumu tik dedzīgi neiztīrā kā šo.

„Saki nu tu, māt, vai tu domā, ka ceļš būs melns?“ Visi ēdas mātei virsū, kamēr tai gandrīz jau reibst galva.

„Domāju gan. Es vismaz ceru.“

Bet tā nav nekāda noteikta atbilde — ne mūžam ne!

„Nē, māt, saki, ka tu tici!“

Nu māte, piekususi pie beigām, apgalvo svēti un sviīgi: „Jā, ceļš būs melns, es to zinu skaidri, esiet droši, tas būs melns!“

Un ja māte ko cieši apgalvo, tad tas ir tikpat kā jā. Jo visi tic, ko māte saka, un tas ir tik jauki! Un mātei bija taisnība. Togad 17. maijā ceļš bija melns un mežs zaļš.

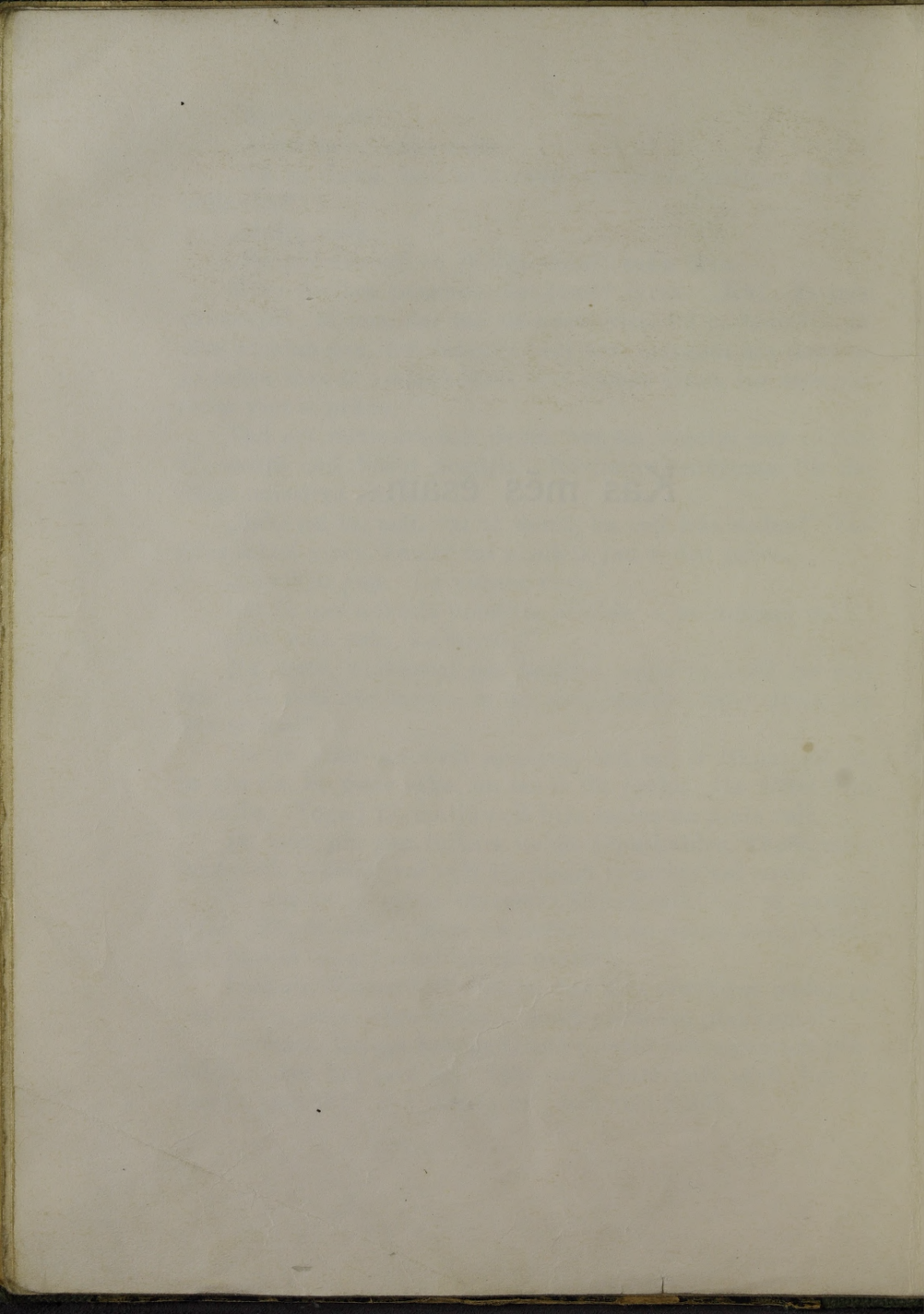
Jā, man jau gan laikam nebūs jāpaskaidro, kāpēc meitenēm tik svarīgi, vai ceļš 17. maijā ir melns vai nav?

17. maijā ir mūsu tēvzemes šūpuļsvētki, ja tā varētu teikt. Tāpēc mēs svinam un svētījam šo dienu gan pilsētā, gan laukos un arī mūsu tālajā nostūrī.

Jaukais, liksmais 17. maijs, kas mūs norveģus padarīja par brīvu, patstāvīgu tautu — pašā pavasara plaukumā!

Protams, lielajā karoggājienā pilsētā mēs nevaram piedalīties, bet kas par to? Mēs sarīkojam paši savu, kas ir daudz jaukāk! Bet par to es pastāstīšu vēlāk.

Kas mēs esam

Bet iekām es stāstu tālāk, jums varbūt patiktos uzzi-
nāt, kas mēs tādi esam.

Mēs esam „dakterļaudis“.

Vesela ģimene. Tēvs, māte, meitenes, Puisītis, mūsu
krietnās kalpones un visi nabaga sirdzēji, kas vārgst mūsu
slimnicā; un tad vēl govīs un teļi un kazas un vistas un
miļie, mazie cāliši.

Pietiek. Vairāk mūsu nav. Jā, peles pagrabā es ne-
skaitu, jo tās taču nepieder pie ģimenes. Tām pašām sava
saimniecība.

Jā, tēvs ir ārsts, un daudzkārt viņam jāmēro tāli ceļi
gan laivā, gan uz sauszemes. Bieži jo bieži tam jāpārcieš
negaiss un vētra un jābauda daždažādas grūtības. Bet tēvs
par to nebēdā. Aizvien viņš ir jautrs un priecīgs, kaut
arī dažkārt vējš tā pūš, ka māja trīc, un sniegs nāk zemē
ar gubu, tā ka mēs nemaz neuzdriksimies izbāzt degunu
pa durvīm.

Šīs puses ļaudis, runājot par tēvu, saka aizvien p a t s.
Tas ir viņa vislepnākais tituls. Pat tādās reizēs, kad viņi
grib tik ko pārdot — zivis, olas vai ko neko — aizvien viņi
vēlas, lai pats būtu klāt.

Viendien arī māte izgāja pagalmā, vaicādama, vai pār-
devējs šoreiz nevarētu apmierināties ar to, ka p a t i pērk

un maksā. Bet nē, paldies, vīrs jutās taisni aizkarts. Viņam esot pavisam „privāta darišana“ ar pašu. Apgriezās un aizgāja. Māte, protams, šādu izturēšanos sajūt kā lielu apvainojumu, jo tā taču ir viņa, kas ceļ galdā ēdienu, bet ļaudīm laikam liekas, ka tai ir pārāk liela vaļa rokās. Sieviešu cilvēks šē diemžēl nav nekādā cenā. Nē, lai rīkojas pats, tikai tad var iznākt lieta.

Ja turpretim iegadās, ka, atnākot slimniekam, tēva nav mājās, tad divainā kārtā māte ir laba diezgan. Tad viņai jāgādā zāles un padoms gan šādai vainai, gan tādai. Bet tādos gadījumos māte saka „nē, paldies,“ un slimniekam jāgaidā, kamēr pārrodas pats.

Kādreiz gan notiekas, ka mātei ir drusku jāpaārstē, piemēram, kad lieta ir pārāk spaidīga, bet labprāt viņa to vis nedara. Vēl necik sen tai bija jāuzstājas kā lielai ārstei. Cik viņa tad jutās svarīga! Kāds vīrs varen mācās virsū, lai nākot līdzī. Neko darīt, bija jāiet. Viņa izskaitīja slimniecei pulsu, izmērija tai temperatūru un stingri piesacīja izturēties mierīgi; tad vēl dažī mudinājuma un mierinājuma vārdi — lūk, tāda bija mātes ārstēšana! Un jā-saka, vājniecei manāmi tika labāk.

Bet kādu citu reizi, jā, tad gan māte dabūja labi patrūkties. Tad viņai bija ko turēties, jo lieta bija nopietna. Sētā iebrauca zemniece ar mazu zēnu klēpī. „Vai pats mājās?“ — Nē, viņa nebija mājās.

Puisēns gulēja cieši aizmidzis, un viņa seja bija liķa bālumā.

„Es nesaprotu, kā viņš var tik daudz gulēt. Nu jau kopš vakardienas vienā baltā gabalā!“ teica zemniece. Arī viņa bija tāda kā jocīga un pavisam bāla.

„Ak, tad jau viņš droši vien drīz atspirgs, jo slimnieku nekas tā nespēcina kā miegs,“ sprieda māte. Bet tad viņai kā zibens iešāvās prātā šausmīga doma. Tā pacēla zēna plakstiņus. Acis bija stīvas un stiklainas un redzokļi tik mazi kā adatu galiņi.

„Viņš taču nav neko nelabu ieēdis?“ tincināja māte.

„Jā, īsti nemāku teikt,“ stomijās zemniece, kas tagad arī sāka baiļoties. „Vakar viņš dzīvojās ar morfija pudeli (padomājiet, kas par rotaļlietu trejgadu puikam!) un kad es piegāju, lai viņam to atņemtu, tā bija tukša.“

Nu, te nebija ko galvu lauzīt. Zēns bija izdzēris pudeli morfija, visai bīstamu indi. Nu bija jārikojas āši vien.

Ienesusi puisēnu istabā, māte to apmazgāja ar aukstu ūdeni, lika lietā ēteri un stipru kafiju un domāja un prātoja, kā tik mazo dabūt nomodā, iedvest viņam dzīvību. Beidzot tas atvēra acis.

Māte jutās laimīga bez gala. Nu varēja iztikt, līdz pārnāca pats, lai uzņemtos turpmāko ārstēšanu mātei par lielum lielo atvieglojumu. Šis bija viņas visgrūtākais „gabals“.

Bieži vien tēvs ir dzīvības briesmās, tā braukādams pie saviem slimniekiem, bet to viņš aizvien noliedz. Ko nu par niekiem tik daudz zūdoties, viņš smejas un apgalvo, ka briesmu jau nu neesot it nekādu. Mātei tik esot tāds bažīgs prāts, kas baiļojoties par visu.

Bet tad māte pa kluso pusi iztaujā airniekus, kas viņai pasaka īsto patiesību.

Kādu vakaru priekš daudz gadiem, kad tēvs un māte vēl bija gluži vieni, ienāk kāds vīrs un lūdz, lai tēvs viņam braucot līdz pie kāda slimnieka. Bija vēls rudens, pilnīgi satumsis, bet laiks laimīgā kārtā pavisam rimts, tā ka māte nezko neuztraucās, palikdama viena mājās. Paklausījusies aiņu šļaukstēšanā, viņa iegāja atpakaļ savā klusajā istabiņā un skaitīja stundas, līdz atgriezīsies tēvs.

Bet kā viņa tur sēž un lasa, tā pēkšņi izdzird kā tālu pārkonu uzdārdam. Māja dabū it kā belzienu — baļķi brikšļ — lampa un lustra notrīc un nodreb, un māte pietrūkstas kājās! Lai Dievs nedod redzēt, kas tas? Tolaik māte rīteni vēl tik labi nepazīna. Tas bija rītenis, kas bija sacēlies ar visu savu spēku.

Vētra! Un tēvs tik tik kā devies jūrā! Varbūt viņš patlaban pusceļā, sabangota fjorda vidū! Māte bija kā apmāta, aiz bailēm kā ārmaņā, izskrēja laukā nakts melnumā, lai sadabūtu kādu laivu. Arī viņa gribēja doties jūrā, viņa nespēja vairs palikt uz vietas. Bet kad tā iznāca uz kāpnēm, vētra to satvēra un atmeta atpakaļ kā sausu lapu. Viņai bija cieši jāpieķeras pie namdurvīm, lai vētra to neņemtu zemē. Nē, nekā viņa nejaudāja darīt kā tikai raudzīties tumsā un klausīties vētras gaudoņā, kas vienmēr vairāk pieņēmas spēkā.

„Miļā kundzīt, nu gan tev jānāk iekšā! Kas nu tā stāvēs un ļaus sevi aizpūst, nav jau nemaz tik briesmīgi!“ Tā māti mierināja Mārite, galvu pa druvīm pabāzusi.

Jā, šo nakti māte neaizmirsīs ne mūžam. Kad, gaismiņai svīstot, pārnāca tēvs, viņš tikai pasmējās. Gluži tik traki jau nu neesot bijis! Par kaut kādām briesmām viņš negribēja ne dzirdēt. Vienīgā nelaime bijusi lielā tumsa.

Bet kad māte izklaubināja airniekus, tie runāja pavisam citādu valodu. „Jā, šoreiz viņš bija gan nejauks — laiva tik nāvīgi maza — neticējām vairs, ka viņu veiksīm, bet beigu beigās pieveicām tomēr. Nu, nebija vis joki — —!“

Runādami par laiku, šīs puses ļaudis aizvien saka „viņš“, bet saule un valdība arvien ir „viņa“, kaut arī tā, kā vispārīm zināms, sastāv no skaidriem vīriešiem.

Kad aprīņa priekšnieks un rakstvedis un citi pagasta valdes locekļi še notur sēdi, tad visur dzird runājam: „Jā, nu viņa atkal mūsu galā.“

Citreiz, tēvam promesot, sacēlās drausmīga vētra ar milzīgu aukstumu.

Tādos gadījumos nav labi uzturēties iekštelpās, jo nekāda kurināšana nelīdz. Tad mēs palaikam piemītam mazajā virtuvē vai ēdamistabā, kas atrodas aizvēja pusē.

Mātei bija tik bail, tik bail, lai gan viņa mēģināja sevi iedrošināt. Bet domas šaudījās kā tramīgi putni, brīžiem likās, it kā tie iekvelgtos, kā jaunu pareģodami. Manu

stundiņ, ja tēvs būtu saprātojis tādā vētrā doties atceļā! Ak nē, to viņš nedarīs, māte bija viņam tik cieši pieteikusi negaisa reizē nekustēt no vietas! Bija taisni tumšais laiks, jau agri sametās krēsla. Ap kalniem drūzmējās smagi negaisa mākoņi, kamēr sniegs stāvēja kā balti dūmi līdz pašām virsotnēm. Jūra vēla vilņus, sirmās putās putodama — uzmeta tās gaisā augstu virs zemes, kamēr bangas sitās pret krastu rūkdamas un krākdamas.

Nē, māte nespēja atiet no logiem. Tā staigāja šurp un turp un stīvi iestieptu skatu raudzījās laukā, nepastādama savu nemieru izpaust uz āru, lai nesabiedētu meitenes, kas viņai sekoja plaši ieplestām acīm.

„Es tik tāpat — nolaižu aizkarus — sāk jau krēsloties. Ak nē, tēvs nenāks šovakar — esiet droši! Viņš mierīgi sēž Nürchūsenē.“

Virtuvē ienāk Mārtiņš. Prāts paliek tūliņ kā atlaists, ar viņu patērzējot. Laipnais, vēlīgais Mārtiņš, kas mums aizvien nāk talkā visos darbos un tik labi pārzina laiku un vējus.

„Ai nē, viņš šovakar tik negants! Tie nebrauks jūrā, nē, par to nav ko traukties! Domājams, viņi nogaidīs rītdienas tvaikoni,“ spriež Mārtiņš. Bailes bija kā ar roku atņemtas. Māte atkal atdzīvojās.

Jā, nāciet vien, mani cabīši! Tu, Puisīti, manā sirds kaktiņā — tā, tā! Satrausīsimies visi kopā — nu tik būs jauki! Tēvs šovakar nenāks, tas ir skaidrs, un vētrā labāk nemaz neklausīties. Nāciet, māte jums lasīs priekšā!“

Citkārt mātei priekšā lasot, mēdz būt smieklu un joku bez sava gala, bet šovakar ar tiem it kā nesokas. Māja brakst un krakst, tā ka var domāt, jumts aizlaidīsies.

Māte stājas lasīt. Visi apklust, paceļ bālās sejas un klausās.

„Tēvs taču atkal pārnāks, māt?“ jautā Puisītis, mātes klēpī ieritinājies.

„Jā, dēliņ,“ atbild māte kā bez maņas un, piespiezdama Puisīti sev cieši klāt, noskūpst viņa zīdainos matus. Te piepeši atsprāgst durvis, un uz sliekšņa stāv tēvs pilnā jūrnieku tērpā, jūrbraucēja cepure pārvilkta pār ausīm. Viņš ir tik slapjš, ka pil vien, bet sveiks un vesels un liksms un laimīgs. Seja vienos smaidos.

Ak tu Kungs, kas tās par gavilēm — neaprakstāmas! Visi viņam kaklā un kliez un brēc cits caur citu. Bet māte sakumst uz galda un ļauj asarām vaļu.

Kā viņš drīkstēja pārceļties pār fjordu tālā vētrā! Kāpēc tas nepalika uz vietas, kā māte tik bieži bija piekodināusi?

„Man bija bail, ka jums nav bail,“ taisnojās tēvs. „Tāpēc spriedu, visprātīgākais drīzāk tikt mājās. Sadabūju labi prāvu laivu ar pieciem airniekiem. Jā, šoreiz jau nu gan izskatījās tā pabailīgāk, tādēļ es drošības labad iesēdos laivas vidū,“*) stāsta tēvs, ar pusaci paglūnēdams uz mātes pusi.

„Cik mezglu**) jums bija?“ vaicā māte.

„Ak, pieci — kad jau bijām tikpat kā krastā. Visgrūtāk bija tikt malā. Bija jārikojas veicīgi, jo paisums bija tik spēcīgs, ka laivu varēja sašķaidīt lupatās. Un tad — šoreiz mums bija arī dāmas laivā,“ smejas tēvs, nomezdams virsdrēbes.

„Dāmas?“

„Jā, dāmas! Pārnovada skolotāja vēlējās pārceļama, lai rītdien tiktu baznīcā. Tas tik bija brauciens! Dūša viņai ir, bet varu apzvērēt, ka tā bija slapja līdz kauliem, mums pielaižot pie malas, un tāds esmu arī es. Jā gan, Puisīti, kā sestdienā pirtī! Nē, tagad man laikam būs jāiet augšā pārgērbties. Bet māt — —?“

*) Baidoties apgāzties, visdrošāk sēdēt laivas vidū, kur atrodas masts, pie kā piekerties. Ja turpretim sēž laivas pakalgalā, var viegli izkrist, un izglābties ir grūti.

**) Plīsums burās. Ja ir pieci mezgli, tad buras vairs nav lielas.

„Jā, nu tev ir sālsūdens piegarša,” saka māte, kam jā-smaida caur asarām.

Jā, tā tēvam klājas bieži. Vēl viņudien tam gandrīz no-gājās aplam, lai gan viņš atradās uz cietzemes. Vispirms viņu pārīra uz Nürchūseni; bet atceļā to aizņēma negaiss — putenis ar vētru. Pie tam vēl bija tik tumšs, ka nevarēja redzēt ne acī duņams. Bija jālūko tikt malā kādā vietā augšpus Marknēses, fjorda viņā pusē.

Marknēsē ceļa vīrus brangi pamieļoja. Rangnhile, tu-rienes saimniece, paraudzīja kafiju, lai viņi labi sasiltu.

Doties atkal jūrā likās tīrais neprāts. „Nē, viņš pārāk nelāga,” prātoja vecais Nilss, jo laiks kā negribēja, tā ne-gribēja skaidroties. Sāka jau vakarēties, un sniegs jopro-jām nāca zemē griezdamies.

Tēvs sakustējās. Pārļaut šē nakti? Hm — līdz mājām nebija ne divas jūdzes ko iet, ja labi sasparojās. Tik daudz gan vajadzēja paveikt.

„Domāju, mums būtu jāmet likums ap fjordu,” sacīja tēvs, „tad mēs vēl šovakar pārklātu pie savējiem. Kā tev šķiet, Nils?”

Bet Nilss vilcinājās.

„Putenis tā putina, un visapkārt tik tumšs kā maisā — —”, bet tad tam sarūpa Mille, viņa sieva, kas — nabadzīte — bija gluži viena un slima un bailīga vēl turklāt.

„Nuja — ja jums tīkas, varam jau pamēģināt.” Bet sa-vus divus dēlus Nilss negribēja ņemt līdzī neparko. Ai nē, tiem labāk bija palikt „ostā”!

„Aiztapināsim slēpes un turēsimies gar krastu,” nolēma tēvs.

Prieka jau nu nebija nekāda.

Taciņu nevarēja sazīmēt. Kādu gabalu turējušies gar jūras piekrasti, viņi vairs nejaudāja patapt uz priekšu. Vējš dzina acīs sniegu, tā ka soļi tik tā vien uz labu laimi bija jāvērs uz meža pusi, lai varētu turēties gar mežmalu. Pu-tenis, vētra un akla tumsa. Beidzot pēc vairākām stundām

tie sasniedza Stürstennēsi, lielas, skaistas mājas fjorda galā. Te tiem nācās nomest slēpes, jo tās bija tā aplipušas ar sniegu, ka nebija iespējams pavilkēt kājas. Pēdējo ceļa posmu tie gudroja noiet ar iešanu. Bet nekā nebija! Ja pirmāk bija bijis nelabi, tad tagad bija vēl desmitreiz ļaunāk.

Sniegs bija savilcies lielās kupenās, tā ka attapt ceļvietu nemaz nebija iespējams. Atkal un atkal abi ceļa vīri valstījās pa grāvi, līdz padusēm iegubuši. Un kas vēl par brīnumiem — kā kāda neredzama roka viņus vienādi vien vilka lejup uz ūdens pusi.

Vecajam Nilsam saplaka dūša, tēvam bija jāuzņemas vadība. „Lai kā mēs centāties turēties uz ceļa,“ tēvs vēlāk stāstīja, „pēc brītiņa bijām atkal uz ledus. Saprātu, ka mēs visu laiku tik mīņājamies uz vietas. Vai mums patiešām še bija aiziet pazudā, tikai trīs četrus kilometrus no mājām?“

Nē! Sacirzdamies ar visu spēku, viņš uzrausās stāvus un, pasperdams dažus soļus, mēģināja uzjaust ceļu. Tai acumirkli pašķēlās mākoņi, pavīdēja tāda kā gaisma un gaismā tiltiņš, par kuŗu bija jāiet pāri.

Tas viņus izglāba.

„Šitiek tāmistiski man vēl savā laikā nav izgājis,“ — stāstīja Nilss dienu pēc tam. „Nebūtu pats līdzī, diez vai es maz tiktu uz pekām!“ Tāpat domāja arī tēvs. Nilsam tiešām pietrūka tārpas.

Jā, tā tēvam jācīnās dažudien.

Bet pārnācis, viņš allaž spīd kā saulīte. Nekas vairs nerādās grūts un netīkams, kamēr tas atkal mājās, kur ir tik jauki.

Še ziemeļos ārstiem nav tik vieglas dienas kā dienvidos. Tur, ja apmeklējams slimnieks, ārsts tik iesēžas ratos vai vilcienā. Vai tas kāds grūtums?

Še arī slimniekam nav viegli: nabadziņam tāpat jāstaigā tāli ceļi, lai sastaptu tēvu. Dienvidos jūs tikai patelefonē-

jat, ja jums ievajagas ārsta. Kā likts — viņš ir klāt. Ko tu gan nedomā — mums še nav ne telegrafa, ne telefona, bet, taisnību sakot, tas ir liels kauns.*)

Reiz, pirms dažiem gadiem, māte brauca vilcienā — uz dienvidiem. Kāds kungs, kam arī bija tas pats ceļš, žēlojās par ceļojuma grūtībām. Tad gan māte nevarēja palikt nesmējusies! „Grūtības? Kas ta' nekait sēdēt mierīgi uz vietas un tomēr traukties uz priekšu zibeņa ātrumā! Ir gan nepacietība!“ Viņas domas kavējās pie tēva ziemeļos, kam bija jānopūlas pie bēdu gala: jāmetas slēpēs uz vairākām stundām vai jābrauc laivā, sīvi cīnoties ar vējiem un vētrām.

Nē, dienvidos ārstiem tiešām labi, tie grūtības nemaz nepazīst, bet jo jau labi iet, jo vēl labāki grib, tas ir viens, kas tiesa. Nu tik vēl trūkst lidmašīnas ikdienas vajadzībām. Priekšdienās, jādomā, katram cilvēkam piesprādzēs spārnus. Ukcī! Mēs pacelsimies gaisā kā milzīgas vārnas. Tā tik būs kņada tur augšā! Tāds laikam būs nākamā gadsimta izgudrojums.

Nu būtu jārunā par māti.

Jā, par to nav nekas liels ko bilst, jo viņa ir māte un tikai māte. Ar to mēs drīz vien būsīm galā.

Viņa rūpējas par katru un par visiem: par bērniem, puķēm, slimiem, par ēdamo un dzeļamo, kā jau daždien māte.

Bet jāpastāsta, ka arī mātei ir savi dīvainie tituli. Sevišķi lapi izgudro visērmīgākās piedēves.

„Vai tu esi dakterīša? Ak tā gan, nabadzīt!“

Mātei nemaz neliekas, ka viņa tādēļ būtu nožēlojama, bet „nabadzīte“ še Balsfjūrā ir tikpat kā modes vārds. To lietā vietā un nevietā, tāpat kā „vai zini“ un „kaut kas traks“ pie jums dienvidos.

*) Šī grāmata iznākusi pirms Pasaules kara.

„Labdien, mammucīt! — Vai nevari man aizdot kukuli maizes, nabadzīt? — Tu esi ļoti laipna, vecenīt! — Sirsnīgs paldies, sievelīt! — Lai Dievs tevi svētī, nabadzīt!“ Tā vien dzirdas, kad mūsu sētā ienāk lapi.

Pagadās jau gan šad un tad, ka māte saskumst vai saīgst, kad viss tā nešķīšas un nevedas kā viņa labprāt vēlētos, jo tad tā vainu aizvien uzkrauj sev: viņa neprotot eļļot saimniecības mašīnu. Avui, kur tas nejēdzīgi, kad mājstaimniecības mašīna čīkst!

Bet tad viņa dabū sukās, un tas notiek tā.

Meitenes metas tai kaklā, rēkdamas un smiedamas: „Kaunies, māt — māmulīt — mamiķīt — mīļā, jaukā memmīte — vislabākā māte pasaulē!“ Un Puisītis, kas ir tik maziņš, ka nevar sasnaikstīt mātes kaklu, lēkā uz pirkstu galiem, bučodams, ko var aizsniegt. „Es tevi nobučošu uz pašā vēdera, jo citur vairs nav vietas!“ Un nobeidzas viss troliņš ar to, ka viņi nogāž māti gar zemi. Lai guļ un gainās, kamēr apsolīsies nekad, bet nekad vairs vainu neuzvelt sev. Un kā lai viņa pretojas, kad visi viņas zeltuliši ap to skaustās un rāpuļo kā mazi kaķēni!

Tad nāk trīs meitenes un Puisītis, un divi brālīši un viena māsiņa mums ir pie Dieva, bet mēs tos tik bieži daudzinām, ka liekas, viņi ir tepat tuvumā, mēs tik tos nevaram saredzēt. Kad negaidot piedzīvojam ko jauku, māte nodomā: „Tas bija zieds no debesu dārza, to Raja mums iemeta sirdī kā gaišu saules staru; viņi gan laikam mūs pieņem un grib mūs iepriecināt!“

Vecāko no mūsu meitenēm sauc par Turdisi.

Viņai drīz būs trīspadsmit gadu, par ko tā ir pārlietu priecīga, jo taisni tik veca ir Inger-Johanna,^{*)} un par Inger-Johannu Turdise jūsmo tādā pašā mērā kā par daudziem citiem.

*) Ļoti iemīļotas norveģu bērnu grāmatas varone.

Tulkotājas piezīme.

Viņa sapņo dienās kļūt par rakstnieci, tāpat kā Inger-Johanna, un dažā ziņā tā viņai patiešām līdzinās, jo Turdisei ir šausmīgi gaŗas kājas, kuŗas tā — mātei par lieliem sirdēstiem — iedama šķiebj uz iekšu; bet arī viņa pati ir izstīdzējusi gaŗa jo gaŗa, tādēļ tai lāga nepadodas pie galda nosēdēt taisni, un tur tēvs spriež bargu tiesu.

Protams, viņa raksta dienasgrāmatu, bet tā kā mums še viena diena paiet kā otra, tad pārāk bieži tas nenotiek. Tikai dažas reizes gadā, kad tēlojams kas ārkārtīgs, piemēram, brauciens uz Trumsö, dzimumdiena, 17. maija sviņības vai kaut kas tamlīdzīgs. Bet ko viņa neapraksta dienasgrāmatā, to tā atstāsta domrakstos, kam palaikam nemaz nav gala. 20—30 lappuses ir viņas sacerējumu parastais gaŗums.

„Nebūtu man tik jāturas pie patiesības, tad es uzrakstītu kā nieku,“ viņa saka, bet Pelēcīte, mūsu miļā, labā mājskolotāja apgalvo, ka vispirmajā kārtā esot jāmacās izteikties īsos vārdos.

Tad viņa vēl dzied, runā lapiski un ir milzīgi izklaidīga, bet tādas gan laikam ir daudzas mazas meitenes. Galva kā bāztin piebāzta visādām trakulīgām domām un idejām. „Vai nevari man atnest tējkaroti, Tutīņ?“ saka māte.

Turdise aizšauj kā bulta, pa ceļam trīs reizes apgriezdamās, lai atģistos, uz kurieni jātrauc, un kad tā beigu beigās visas atvilktnes atvilkusi un visas durvis atrāvusi, tā liek atpakaļ pa kaklu pa galvu — trīs lielos laidienos — apgāž soliņu — klūp pār Puisīša kājām — tur nu viņi guļ abi divi! „Ko tu vēlējies, māt, vai dakšiņu?“ Mums, protams, par viņu jāsmejas.

Bet vēl vairāk nekā par Inger-Johannu, jā, vairāk nekā par jebko citu pasaulē Turdise jūsmo par vienu.

Par — — Nansenu!

To nemaz vairs nepieminēšu, ka tā valkā viņa ģīmetni saktā un tādu pašu cepuri kā viņš, bet Nansens ir Turdises elks, un nebūtu tā meitene — drošs, kas drošs — viņa se-

kotu Nansena paraugam un postos ceļā uz ziemeļpolu. „Nē, māt, man vajadzēja būt puikam, tad gan būtu dzīve!“ Bet māte tik priecājas, ka viņa ir tāda, kāda tā ir, un nevēlas to ne par matu citādu.

Vienreiz viņa kaut ko izdarīja, kaut ko pavisam ne-
dzirdētu, kas tai vēlāk sagādāja tīri neaptveřamu prieku.

Mūžīgi mūžam tā ņēmās ap māti lūgšus lūgdamās, lai tā viņai pagādānot Nansena ģīmetni. Nerunāja vairs ne par ko citu ne rītā, ne vakarā.

„Jā, bet man taču nav Nansena ģīmetnes!“ vairījās māte. „Vai tad tu nevari apmierināties ar to, kas tavā lasāmgrāmatā, jeb ar to, ko es izgriezu no avīzes un pakarināju virs sava rakstāmgalda?“ Jāpiemetina, ka māte par Nansenu jūsmo gandrīz tādos pašos apmēros kā Turdise.

„Ak nē, māt, tur tas tik skumīgs, es gribu viņu līksmu un laipnu, tādu, kāds tas izskatās, atgriežoties mājās pie Nansena kundzes un mazās Līvas. Tad taču viņam jāsmaida!“

Nu mātei bija jāsmejas. Smaidīgu Nansenu laikam gan ne par zeltu nevarēja nopirkt, katrā ziņā mēs tādu nekad nebijām redzējuši.

Kādu dienu Turdise izlēma svarīgu lēmumu, proti: aizlaist Nansenam vēstuli un viņu palūgt, vai tas nevarētu būt tik labs un atsūtīt viņai savu ģīmetni, kur tas smaidīja un bija līksms un laipns.

Želīgais, kā tā skraidīja un gudroja un prātoja! Viņas pārdrošais nodoms bija satraucis visu māju.

Visvisādi jautājumi. Mātei reiba galva.

„Vai tev šķiet, ka to var darīt? Tev taču neliekas, ka viņš apskaitīsies? Varbūt viņš domās, ka es esmu aušā prātā?“

„Zināms, ka var,“ mierināja māte. „Visļauņākais, kas tev var lēkties: viņš neatbild ne vārda un iemet tavu vēstuli papīrgrozā. Uz to tev jāsataisās. Nansens droši vien

saņem tik daudz vēstuļu, ka viņam neatliek vaļas izlasīt ne pusi. Tā ļaudis stāsta.“

„Jā, māt, bet vai tu man nevarētu mazliet palīdzēt?“ Turdise balss skanēja īdzīgi. Papīrgroza izredze nebija necik patikama.

„Nē, pateicos. Vai es viņam rakstīšu? Ja tu esi rakstītāja, tad raksti vien pati! Tas taču skaidrs.“

Kādā jaukā dienā Turdise bija uzrakstījusi šo:

Mīļais Nansen!

Tik labprāt nopirktu Tavu ģīmetni, bet šē diemzēl tāda nav dabūjama, tāpēc es Tev tagad rakstu un jautāju, vai Tu man kādu nevarētu atsūtīt? Mātei ir gan Tava ģīmetne, bet tur Tu esi tik noguris un bēdīgs, un viena ir manā lasāmgrāmatā, bet es jau nevaru zināt, vai Tu patiešām tāds izskaties, tāpēc es Tev rakstu.

Es bieži par Tevi domāju, cik grūti Jums bija ledū abiem ar Johansenu, nabadziņiem, bet nu es esmu tik priecīga, ka Tu esi atkal mājās pie Nansena kundzes un mazās Līvas.

Arī man ir māsa, ko sauc par Līvu, viņai ir astoņi gadi, bet man vienpadsmit, un mani sauc par Turdisi. Mans tēvs un mana māte arī bija lejā galvas pilsētā, kad Tu pārnāci uz savām svinībām, bet man neatļāva braukt līdzī, un man ļoti gribējās tikt, jo tēvs stāstīja, Tu esot bijis vienās skaistās ugunīs, kur viss kuģis sadedzis, bet māte bija slima, tas būtu bijis jauki redzēt, jo pie mums reiz arī bija tādas ugunīs, kad tēvs un māte desmito reizi bija apprecējušies. Tad Līvai bija bail.

Sveicini Līvu no manis, tikai neaizmirsti, ka Tev jābūt liksmam un laipnam, un ļoti lūdzu atvainot manas pūles.

Ar sveicienu

Turdise, 11 gadus veca.

Aizcitu nedēļu māte reiz aizgāja uz pagastnamu pēc vēstulēm un avīzēm. Tvaikonis jau bija piestājis.

Še nav vis tā kā pilsētā, kur vēstulnieks ik stundas apskraida dzīvokļus un ļaudis tomēr vēl sūdzas, ka tie laikā nesaņemot pastu. Še pasts pienāk ne biežāk kā divreiz nedēļā, un mums pašiem tas jādabū rokā. Tādus vēstulniekus mēs nemaz nepazīstam.

Šoreiz gāja māte pati.

Pasta dienas mums tikpat kā svētki. Tad saņemam vēstules un laikrakstus, sveicienus un ziņas no dienvidiem. reizēm arī kādu mazu sūtījumu no vecmāmuļas vai kāda laba drauga. kas mūs grib iepriecināt.

Nu, šodien mātei nebija nekā, bet toties Turdisei prāva, bieza vēstule, svešā rokrakstā rakstīta. Raksts bija glīts un noteikts. Māte apstājās un noņēmusies raudzījās lielajā aploksnē. Sāka domāt un kaut ko jaust. Nansens? Vai tas varētu būt? Nē. Uzmācās šaubas. Bet tas nu bija vienreiz tiesa: aploksnē varēja sataustīt ģimetni.

Nav noliedzams, ka arī mātei mazliet uztvīka vaigi, kad viņa skubu skubām devās mājās.

Mācību starpbrīdī tā, nostājusies kāpņu galā, sauca augšup: „Tuta, nāc lejā, tev pienākusi vēstule! Vai vari uzminēt no kā?”

Klupdama krizdama, laimē starodama, Turdise nolaidās pa kāpnēm.

Vai no krustmātes Fannijas?”

„Nekā!”

„Varbūt no vecmāmuļas?”

„Nē. Es īsti nezinu, no kā —”

„Ak, tu mani tik kaitini!”

„Nē. Parau, aploksnē kas ciets — liekas ģimetne —.”

Turdise stāvēja kā piekalta — atplēstu muti.

„Māt! Tu domā, ka tā no Nansena? Nē, saki, māt! Kāpēc tu neatbildi? Vai tev samulsis prāts?”

Viens paņēmiens, un vēstule bija atplēsta. Sajūsmas spiedziens! Gaviļu kļiedziens! Tad viņa uzsāka traku deju — lēca un lēkāja un griezās bez apturas, lielo, skaisto ģimetni vicinādama. Ak, kas par prieku! Visa ģimene bija saviļņota.

„Māt, tas ir Nansens! Skat, cik tas burvīgs! Nē, cik viņš priecīgs, cik viņš priecīgs! Viņš smaida, māt, patiešām smaida! Ak, es laikam miršu aiz laimes! Nu ir kā Ziemsvētku vakarā, māt! Vai viņš nav jauks, ka man šo atsūtījis? Tad taču tas nav dūsmīgs! Kur ir tēvs — man viņam jāpastāsta — Berta, Berta, paskaties, kas man! Ūgote un Līva, nāciet, redziet, kur Nansens, es dabūju Nansenu!“

Pieņemamās istabas durvīs parādās tēvs. Viņš domā, ka Turdise izdzīvojusi jēgu, bet Turdise tveņas tam ap kaklu: „Tas ir Nansens, tēt! Ak, nu man viņš rokā! Ak, es esmu tik laimīga! Ko lai es daru?“

Jā, tāda ir Turdise — kā vētra savā priekā, sajūsmā un pateicībā. Un mēs visi toreiz priecājāmies līdz ar viņu. Bija jau arī tas svarīgs notikums mūsu citkārt tik vienmuļīgajā dzīvē.

Zem ģimetnes, kas bija sevišķi skaista — Nansens tur tiešām izskatījās ļoti apmierināts — ar drošu, veiklu roku bija parakstīts: Turdisei no Fritjofa Nansena. Un datums.

Iesāktajā laikā Turdise savu ieguvumu nēsāja visur līdzī. Nedomāju, ka viņa ģimetni izlaida no rokām. Naktī tā glabājās virs viņas gultas.

Reiz tā to uzstatīja uz pusdienas galda — tieši starp puķēm. Kad māte viņu par to uzzoboja, sacīdama, ka nu tā Nansenu gan laikam tikojojot apēst, viņa teica nopietni: „Nē, māt, bet padomā, ka Nansens nav redzējis nevienu ziediņu veselus trīs gadus. Lai tad nu viņš labi papriecājas par tiem, ar kuņiem tu šodien tik jauki esi nopušķojusi galdu!“

Nansens, protams, savu vietu starp puķēm paturēja, un mēs visi vēl ilgi ilgi par to priecājāmies, ka viņš bija mūsu viesis.

* * *

Kad Turdisei bija trīs gadi, tai atskrēja māsiņa, kuņas vārds ir Līva.

Viņa bija sīka un glezna ar zīdaini mīkstām sprodziņām un jau gatavu deguntiņu, kas ir liels retums, jo tik maziem kriksišiem gandrīz aizvien ir tikai tāds knubulis deguna vietā. Bet Līvas deguns bija pilnīgi izveidojies, un tāpēc viņa, protams, izskatījās vēl jaukāka.

Jā, liels prieks pārņēma mūs visus, tik pieaugušos, tik bērņus, un ne vismazākā mērā Turdisi, kas, māsiņu glabādama, ticīgi sēdēja pie šūpuļa augu dienu.

Bet jau drīzi vien mūsu prieks izgaisa, un visiem uzgāja lielas bēdas.

Viendien tēvs izteicās, ka mazā māsiņa būšot akla.

Ak! Nez vai ir kāds starp jums, kas īsti spēj aptvert, cik briesmīgi šis trieciens skāra tēvu un māti un tāpat citus mājiniekus!

Māte bija kā nesevī aiz izmisuma un galīgi slima aiz sāpēm un žēlabām.

Vecmāmuļa, nevienam neredzot, asaras vien ritināja un tomēr mēģināja māti mierināt, kā tik mācēdama. Bet, viena palikusi, tā piegāja pie loga un, pacēlusi skatu uz debesīm, klusi klusi kustināja lūpas.

Tēvs bija tik bāls.

Tas zināja, ka nevar līdzēt savai meitiņai, un nesa šo apziņu kā smagu nastu, jo viņš tik labprāt visiem palīdz.

Vecā Helēna, Līvas aukle, bija pagalam pārbijusies. Viņa ikreiz nošausminājās, redzot tēvu apkopjam Līvas slimās acis, tās mazgājam, svaidām un atgriežam, kad tās tai-

sījās aizaugt. Ai, cik sāpīgi iederdzās krūtīs, dzirdot viņu tik žēli raudam!

Līva bija sasirgusi ar bīstamu acu iekaisumu, slimību, kas daudziem zīdaiņiem laupa redzes spēju.

Kādu dienu tēvs sacīja: „Jā, viena acs ir beigta, tur vairs nav ko ārstēt. Kaut tik mēs varētu paglābt otru, bet arī ar to raugās bēdīgi.“

Šai bēdu laikā mūs apciemoja kāds cits ārsts, bet arī tas tikai apstiprināja to pašu: viena acs esot jau pilnīgi akla, bet par otru vairs neesot gandrīz nekādu cerību. Biezi, pelēki plankumi bija saskatāmi šai acī, bet pirmā bija pavisam pelēka.

Ai, kādas raizes!

Māte raudāja dienu un nakti. Neēda, negulēja, tik lūdza Dievu par savu bērniņu. Vecmāmuļa cauru dienu sēdēja pie savas meitas, lūkodama remdināt viņas sāpes jaukiem, mīļiem vārdiem.

„Negaudies tā, mans bērns! Tik grūti tevī noskatīties! Neaizmirsti, ka Dievs sendienās atvēris aklo acis; viņš vēl tagad tikpat spēcīgs kā priekš tūkstoš gadiem. Varbūt viņa vēl būs redzīga!“ Tā māti mierināja vecmāmuļa.

Bet mātei likās, ka vairs nav ko cerēt. Kad jau divi ārsti bija teikuši to pašu, ko tad vairs!

„Es vēlos, lai viņa labāk mirtu nekā visu mūžu nodzīvotu neredzīga!“ sevī nodomāja māte, lūkodamās laukā pa logu — debesīs un kalnos, kas sārtojās pusnaktssaules atblāzmā. Viņas meitiņa lai dzīvotu, nekad neskatījusi dabas košumu un krāšņumu! Un atšķīrusi savu veco nodrisušo lūgšanas grāmatu, viņa lasīja: „Es esmu nācis, lai jums būtu dzīvība un pārpilnība.“ Šie vārdi bija iespiesti tūliņ pēc stāsta par Jēzu, kas izdziedina aklu vīru.

Mātes nomāktajā sirdī iespīdēja kā cerības stars; kā prieka dzirksts iedzirkstījās viņas acīs, kas bija tik gurdas no asarām.

Dzīvība un pārpilnība!

Kādi brīnišķi, svētīgi vārdi! Piepeši kļuva tik gaišs, uzdīga simttūkstoš trauslu cerību. Vai bija iespējams, ka Dievs arī viņas mazajai meitenei gribēja dot dzīvību un pārpilnību — atkal veselās acis?

Jā, māte zināja un ticēja, ka tas bija iespējams, jo Dievs ir šodien tas pats, kas bija vakar: mīlais tēvs, kas vēlas un var palīdzēt saviem bērniem, kas dzird katru lūgšanu, ko raida augšup iztvīkušas dvēseles.

Un viņas sirds strauji iepukstējās liksmē un cerīgās gaidās, tai pašai neapjaušot, no kurienes tās cēlās. Tā likās, it kā viņā mostos jauns dzīves spars, ieklausoties brīnumvārdos, ko pauda vecā grāmata: dzīvība un pārpilnība.

Bet viņa tika piemeklēta vēl skaudrākām sāpēm.

Tieši tai mirklī pavērās durvis, un spraugā parādījās vecās Helēnas grumbainā seja, bāla kā drēbe.

„Nu jau laikam mazā drīz aizies, tā top tik jokaina.“ Un viņa piegāja pie mātes ar visu māsiņu. Tā pameta acis uz savu meitiņu, kas stīva un sazilusī gulēja sirmās aukles rokās.

Vecmāmuļa to gribēja paņemt pie sevis, bet māte pretojās: „Nē, dodiet man viņu, lai tā var nomirt manā klēpī!“

Tai pašā brīdī ienāca tēvs un līdz ar viņu mācītājs, kas bija ieradies apraudzīt māti. Vecmāmuļa tiem visu pateica.

Tēvs noliecās pie savas meitenītes, sagrauztā balsī čukstēdams: „Jā, nu viņa drīz dzisis... Tā tad arī šo mēs guldīsim kapsētā.“

Un tēvs saļima pie mātes gultas.

„Atnesiet veco sudraba kausu! Vai jūs viņu nevarētu nokristīt, mācītāj, bet mudīgi, mīlais!“ lūdzās māte. Viņa pēkšņi jutās tik stipra: dīvains, liels spēks, kas nebija viņas pašas, pārņēma tās būti. Piecēlusies pussēdus, tā mierīgi un noteikti rīkoja citus. Vecmāmuļa turēja mirstošo bēr-

niņu ,svēcēm blāvi gaismojot un ūdenim lāsmojot sudraba traukā.

„Kā viņu sauks?“ vaicāja mācītājs.

Neviens nekā neatbildēja.

Māte sēdēja gultā, klusa un bāla.

„Viņu sauks Līva.“*)

Mācītājs aprāvās un kā neticēdams paskatījās mātē. Viņš domāja, ka tā karstumā murgu. Bet māte atkārtoja: „Sauciet viņu par Līvu; es apzinos ,ko runāju.“ Izsakot šos vārdus, māte zināja, ka viņas meitiņa dzīvos.

Vecmāmuļa nosēdēja nomodā visu nakti, aijādama Līvu savās rokās. Miļā, uzticamā vecmāmuļa! Laiku pa laikam tā iečukstējās, asaras slaucīdama: „Vēl elpo. Kas zina? Varbūt viņa tomēr visu pārcieš un atspirgst.“

Bet māte gulēja kā bez atmaņas, viņas domas bija kā apmiglotas.

Jā, tādas bija Līvas kristības!

Svinības Dievam par godu!

Pēc dažām dienām smagās krampju raustas, kas Līvu bija mocījušas, atslāba, un kādu dienu vecmāmuļa ienāca pie mātes: „Miļā, man tiešām liekas, ka biezā, pelēkā plēve uz Līvas aklās acs top plānāka, un ar otru aci nepavisam nerādās ļaunāk, drīzāk labāk.“ Un vecmāmuļas seja atplauka laimīgā smaidā. Viņa noglāstīja māti, bet tā bija tik vārga; nepajaudādama nekā teikt, viņa tik pacēla plakstus.

Dienas ausa un gāja, un ik rītu iestaroja vairāk cerības un gaismas mūsu sadrūmušajās sirdīs. Biezā tēne, kas bija aizklājusi Līvas acis, pamazām it kā saruka. Pat tēvs, kas nekad nebūtu domājis, ka atveseļošanās vispār iespējama, sāka ticēt, rūpīgi koptams slimās actiņas. Dīvus mē-

*) Norvegiski Liv; liv nozīmē latviski dzīvību.

Tulkotājas piezīme.

nešus vēlāk, kad vecmāmuļa aizbrauca, mēs visi zinājām, ka Līva varēs redzēt abām acīm.

Mūsu prieks bija neaprakstāms.

Abas miļās actiņas mirdzēja mātei pretī kā divas spožas cerības zvaigznes.

Kad vecmāmuļa pēc kāda laika nejauši satika ārstu, kas toreiz palika tais domās, ka Līva taps akla, tas iejautājās: „Nu, kā ar acīm, joprojām bēdīgi, vai ne?”

„Ar acīm?” smējās vecmāmuļa. „Tās ir tik zilas kā debesis!”

„Ko niekus!”

„Jā, ja jūs man negribat ticēt, jums jāpārliecinās pašam, bet jāsaka, Dievs, mūsu tēvs, var vēl pamācīt visus ārstus!”

Atnāca vasara. Durvis un logi atdarījās no jauna — priekam un saulei. Māte šuva, sēdējama ārā uz lievenēm. Bija skaidra, zila diena, kad šalko gaiss — kā mūžīgās ilgās. Turdise skraidelēja starp ogulājiem, tauriņus tvarstīdama. Bet necik ilgi. Jau drīzi šī rotaļa apnika. Vai tad viņa kādu noķēra! Piepeši tā apstājās un, atkārusi galvu atpakaļ, vērās debesis: „Dievs!” viņa sauca, „vai tu tur augšā esi? Tad pasteidzies kāpt zemē, lai māsiņa var nākt laukā ar mani parotaļāties!”

Bet no lievenēm atskanēja mātes balss: „Te jau mēs esam, droztaliņ! Māsiņa ir spirta un vesela, nu mēs nākam pie tevis!” Tā māte un Līva tika atkal saulītē.

Desmit gadu aiztecējis, kopš viss tas notika, un šodien Līva svin savu dzimumdienu. Viņa starodama staro aiz prieka un laimes, lec un lēkā bez rimas. Gaŗas, zeltainas cirtas apņem viņas augumu.

Māte tik grezni uzgreznojusi māju Līvai par godu. Daudzi skaisti sīkumi, kas darbdienās nobēdzināti, rotā istabas, un svētku galds nopuŗkots zīda karodziņiem un jaukām dāvanām. Starp tām atrodas arī liels, lepns rausis

ar cukurotiem augļiem un ievārījumiem. Rauša vidū ierakstīts LĪVA lieliem, baltiem burtiem.

Pēcpusdienā viesojas Valla un Sāra un Ingrija. Tad visi dzeļ šokolādi, un vēlāk rit rotaļas, ka skan vien.

„Ak, kas par jauku dienu, paldies par to, mīļā māmuļiņa!“ vakarā pateicas Līva, savā aliņā ielīdusi. Māte sēž pie viņas gultas, lai noklausītos tās vakarlūgšanā.

„Parau, māt, cik skaisti saule apblāzmo kalnus!“ Jā, māte tos redz gan, un tās atmiņā uzpeld viņais vakars priekš desmit gadiem, kad saule tāpat apblāzmoja kalnus, bet viņai viss šķita tik tumšs un tik baigs. Noliekusies pie savas meitenes, viņa tai ko iečukst ausī, bet tā sakļauj rokas: „Jā, paldies, mīļais, labais Dievs, ka tu ļauj man redzēt sauli un kalnus — un tevi, mīļmīļā māte!“

Bet mātei liekas, ka Dieva visvarenība un mīlestība tai nekur tā nebūtu atmirdzējusi kā viņas meitiņas dzidrajās acīs.

*

*

*

Tad mums piedzima māsiņa, ko sauc par Vistu. Tā jau viņa gan nav kristīta, viņas īstais vārds ir Ūgote, bet neviens to citādi nesaukā kā vienīgi par Vistu.

Ne jau tādēļ, ka tai būtu vistas izskats, bet kādā mīļā britiņā māte iesacījās: „Ak tu mana mazā vistiņa!“ Un tā palikās.

Kādreiz Vista gan saceļas pret šo palamu — viņa to vairs necietīšot, bet tas nekā nelīdz: kad viņu šai vārdā sauc, tā tomēr atsaucas.

Vista un Jērulis — tāds ir Līvas mīļvārdiņš — satiek kā cimds ar roku. Viņas ir vienu augumu — kā dvīnīši, bet tik dažādas kā diena un nakts. Bija ko noskatīties, kad tās pirmo reizi izveda ārā, kur tām bija jāstaigā savām kājām! Līva tipināja tik bailīgi un uzmanīgi un, ieraugot uz ceļa skaidiņu, tūliņ apstājās un sauca palīgā. Tik milzīgus šķēršļus viņa nespēja pārvarēt! Bet Vista —

ši tev apstāsies! Tai nemaz nebija laika apskatīties! Pa kalnu zemē kā deviņi — paklūp uz deguna — augšā atkal! Mums viņa bija ar ķeršanu jāsaķeŗ, citādi tā būtu iejzusī jūrā, ka nebija ko redzēt. Bailes tai pilnīgi svešas. Skriet viņa skrien kā zibsna — mati plīvodami plīvo, acis spulgodamas spulgo. Puķes tā mīļo parlieku. Pavasarī viņa aizvien atrod pirmās, lai tās kādas, un nes tās liksmodama mātei, it kā tās būtu diezin kāda pasaules manta.

Līva ir tik rīcīga un uzkopīga. Nekā viņa neaizmirst, viss tai ir galvā. Māte meitenēm uzdāvāja pavardu, īstu mazu pavardu, un šovasar tām mežā aiz kūts ietaisīja pašām savu virtuvīti. Tur viņas rosīgi saimnieko. Plauktos salikti skaistie pusdienas trauki un zilās kafijas tases, kuŗas reiz atveda krustmāte Auguste. Ticiet man: tur ir zelta dzīve! Visbiežāk ceļ galdā rabarberķīseli un pankokus, bet kādreiz cep arī gaļu un maizi mazajā cepeškrāsnīņā. Var teikt, ir cepetis, ir plācenis padodas lieliski. Līva palaikam ir virēja, Turdise māte un Vista aukle, kaut gan tāda spridzene šim amatam nemaz nav piemērota.

Puisītis ir kalps, kas savā mazajā orītē čakli piegādā kurināmo. Siksens, āzītis, ir zirgs. Ai, kas par braukšanu!

Viņšētas Alfrēdiņš palīdz skaldīt malku un sien slotiņas, ar ko mēzt grīdu.

Kad cienasts gatavs, birzītē sanāk ciemiņi — tēvs un māte, un tad tik mēs dzīrojam!

Pēc paēdiena kundze un kalpones viena otrai izlīdzas, mazgādamas traukus un grīdu, un tas ir visjaukākais.

Mazajā virtuvē meitenes, tīri nemanot, iemācās veikt mājas kopu, jo māte saka, viņa savā laikā esot raudājusi sājas, gaudas asaras, tāpēc ka, izejot pie vīra, neesot pratusi vārīt. Tādēļ tā apņēmusies savām meitām jau laikus iemācīt vārīt, lai tām dienās nebūtu jāpiedzīvo kauns un bēdas.

*

*

*

Un nu mēs runāsim par Puisīti, mūsu miļo, mazo zelta Puisīti.

Jā, varat gan iedomāties mūsu prieku: iedzīvoties zēnā, kur mums jau bija trīs meitenes!

Tādu laimi — opapā, tillilī!

Un kā mēs meklējām vārdu mazajam princim, kā mums nāca talkā ar padomiem gan krusttēvi, gan krustmātes, gan vecmāmuļa, gan citi radi un draugi!

Bet mātei neviens nebija pa gaumei, viņai ir ērmoti jēdzieni par cilvēku vārdiem. Vārdam nedrīkstot būt it nekāda piegarša, tāpat arī tas nedrīkstot it neko atgādināt. Ja mātei šķiet, ka kādam kāds vārds nav piemērots, tad viņa to pārdēvē pēc sava prāta. „Tas taču der daudz labāk, vai ne?“

„Vai Katrīna nav skaists vārds?“ — „Jā gan, bet sauc atmiņā zilās plūmes, un cilvēks taču nav plūme.“ — „Un Doroteja?“ — Nē, Doroteja liek domāt par putru, par cieti sastampātu putraimputru. Vai jūs to nevarat sadzirdēt? Do-ro-te-ja — taisni tā vakaros maisa putru! Lavīze atgādina avīzi, Markus — pastmarkas, Oskars — auskarus un Šarlotte — šokolādi (tas ir pavisam brūns vārds!) un tā joprojām bezgalībā. Nē, cilvēka vārdam nedrīkst būt it nekāda piegarša, tam jābūt bez jebkādas „tendences“. Īstenībā cilvēkam vajadzētu dabūt savu vārdu tikai tad, kad tas jau pieaudzis un katrs zina, kādu „ideju“ viņš iemieso. Bet tas laikam būtu grūti nosakāms, un galu galā tik muļķības vien iznāktu.

Kad Puisītim bija atrodams vārds, priekšlikumu, protams, sanāca bez ziņas daudz. Bet tad to beidzot nokristīja tēva, mātes*) un abu vectēvu vārdā, lai neviens nepaliktu novārtā; un tomēr nekad viņu citādi nesaukā kā tikai par

*) Norvegijā vēl nesen bija paraša bērnam, ja tā vēlējās, kristībās dot mātes vai vecāsmātes vārdu, un proti — nevis viņas priekšvārdu, bet gan uzvārdu.

Tulkotājas piezīme.

Puisīti, jo neviens cits vārds tam tik labi nepiedien viņa šķelmīgo acu un gaŗo sprogu dēļ. Vienreiz viņam kāda ciemsieva atnesa jauku kazu sierīņu, tāpēc ka tam esot tik „brīnišķīgi mati“. Kopš tā laika Puisītis nevēlas, ka viņam tos nogriež: tie ir pārāk pievilcīgi citiem un līdz ar to ienesīgi viņam pašam!

Kad tas vēl gulēja šūpulī, māte teica: „Nudien, man viņš jau rādās kā jauns, stalts inženieris, kas balstīdams vadā savu veco māti.“

„Kaunies, māt!“ viņu kaunina meitenes, jo mātei aizliegtas par to ieminēties, ka viņa būs veca.

Un tēvs!

Jā, tas tik sapņoja par asistentu savā arodā un piepālīgu āra darbos, jo rakt grāvjus un art zemi ir tēvam visjaukākais, ja „dakterēšana“ tam ļauj atlicināt kādu brīvu brītiņu.

Bet Puisītis nedzinās nedz pēc grāvrača, nedz pēc inženiera goda. Viņš tik gulēja guļamo savā košajā šūpulī aiz rožu priekšskariem, zem vijolišu segas, pudeli un pats savus pirkstus sūkādams, brēca un ņēmās ar vēdergraizēm. Ilgu laiku tā bija viņa vienīgā nodarbošanās, kas turēja trauksmē visu māju tiklab dienu, kā nakti, jo diviem aizvien bija jāmainās sardzē pie viņa guļvietas. Ikviens uzreiz varēja noģist, ka tur dusēja „radības kungs“, katrbrīd aptekams un apuišojams.

Bet laimīgā kārtā vēdergraizes drīz stājās, un viņam ļāva izbrēkties. Tas līdzēja lieliski.

Nu viņam ir seši gadi, un par laimi tas vairs neļauj nemaz. Viņš nav tik draisks un traks kā daudzi citi zēni, bet tiecas vairāk uz dziļām pārdomām un mūžīgiem „kāpēc?“ un „kādēļ?“ Jā, reizēm viņš māti gandrīz sajautā slimu, tā ka tā nezina, ko atbildēt, ko ne. Kad pie mums ciemojas citi bērni — zēni un meitenes — viņš bieži noiet savmaļus, lai, atsēdies uz kāpnēm, kaut ko pārdomātu.

„Kāpēc es varu domāt? No kurienes nāk gaiss? —Ko es tagad daru?“ viņš viņdien vaicāja, turēdams pirkstu gaisā. Bet kad neviens to neredzēja darām neko citu kā tikai turam paceltu pirkstu, viņš jutās ļoti aizkarts. „Stulbie tādi! Vai neredzat, ka es urbju caurumu gaisā!“

Nē, tik dziļdomīgas meitenes nav, tikai zēniem uzjaust šādas domas.

Patlaban Puisītis un viņa vislabākais draugs, viņšētas Alfrēdiņš, aizņemti svarīgā darbā: viņi iebrauc Siksenū, āzīti. Tas ir milzīgi jauki. Viņšētas Alfrēdiņš Siksenam pataisījis mazas sakas. Siksens ir ļoti klausīgs. Kad viņi trijātā brauc pa ceļu, tiem piedrojas arī teļš, jo tas atkal ir Siksenā nešķīramais draugs. Tā ir gaŗa reize, kad viņi visi nāk lielā nākšanā. Teliņš mauro, āzītis lēkšo, Puisītis un Alfrēdiņš kļaiģā vien aiz sajūsmas, un visas meitenes tek nopakaļis, tīkodamas sēsties karietē.

*

*

*

Viena rotaļa mūsu bērniem dara sevišķu prieku, proti — papīrleļļu izgriešana, un šai mākslā tie visi ir pratēji. Jā, dažu labu gaŗu ziemas dienu, kad putenis un vētra tos iesloga istabā, grieznes ir viņu biedres fantazijas pasaulē. Ikvienam no viņiem pieder savas trulās grieznītes, ar lentīti izrotātas, kur iešūts īpašnieka vārds, lai katrs savējās varētu pazīt. Vakaros tās pakarina virs gultas, lai tās aizvien būtu atrodamas.

Vista ir īsta māksliniece, kam ir savs īpašs māklis lelēm izgriezt šmaugu viduci un kleitām jaunmodes piedurknes.

Vista un Līva un Puisītis, tie graiza un graiza, kamēr mēs, kā kādreiz pagadās, līdz potītēm bradājam pa papīriem. Vakara Ziņas, Pasaules Ceļi un Valdības Vēstnesis pazūd kā rīta rasa vēģā, jo meitenēm nepietiek ar dažām

lellēm vien, tām vajag veselas dzimtas. Reizēm tās izgriež visus bērņus, par kuņiem tās lasījušas savās grāmatās. Jo sevišķi ar Kētijas grāmatu*) varoņiem iet jauki un milzīgi jautri.

Meitenes rotaļājas ar visiem šiem bērņiem, it kā tie būtu atnākuši ciemos. Kaut gan tie tikai no papīra, viņas tomēr ar tiem pastaigājas un vadā tos pa teātriem, ballēm un visādām citām patīkamām vietām, kur var nokļūt vienīgi fantazijā.

Tādējādi mūsu bērņi sev sagādā visas izpriecas, par kuņiem citiem jāziedo laiks, nauda un veselība, un nevar teikt, ka viņiem būtu mazāk jauki.

Mātei aizvien jāizspriež, kādas lelles visglītākās, kādi ģērbi visglaunākie un kādi katrreiz uzvelkami.

„Vai Inger-Johannas kleita nav smalka, māt? Sarkans zīds, no Kopenhagenas pārvests.“ — „Un skaties, cik Kētija dievīga! Ietērsim viņu baltā kleitā un apliksīm tai gaišzilo uzmeteni!“

Tērpus izgriež no skaista, spīdīga papīra burvīgās krāsās un lielā skaitā, tā ka tos var bieži mainīt.

Viendien Kētijas grāmatu lelles peldējās. Ak, kas par traci!

Visām glīti jauni peldapģērbi, nu taisni debešķīgi!

Visas reizē galvup metas jūrā, ienirdamas ūdenī.

Tas notiek tā: lelles rokām pietveras pie gaŗām, tievām kārtīm — puķu maikstēm vai gredzenspēles kokiem. Pēkšņi visas tiek uzrautas gaisā. Skaļš gaviļu kliedziens, un jau tās iegrimušas jūrā. „Ak Kētij — Klāra — vai, kur auksts! — Es sliktstu — Inger-Johanna, glāb mani! — Velc ārā — palīgā, Karsten!“

Un tad tās vienā līdumā guļ uz grīdas, kliegdamas, brēkdamas, tā ka caur ausīm iet.

*) Amerikāņu jaunatnes grāmatu serija.

Tulkotājas piezīme.

Pa reizei papīrlalles viesojas leļļu namā pie Smitiem. Ak tu Kungs, kas tas par lērumu! Tiek spēlēts teātris, bet ar Kristianu ir tīrais negals. Smita kundzei top nelabi, viņai otrā dienā jāguļ gultā, un Marijai, Smitu teicamajai kalponei, jāuzstājas ar varu un svaru, lai visus šos trakuļus kaut cik saturētu grožos.

Lai gan mēs šē dzīvojam tik vientuļi, mums nekad nav garlaicīgi, kas ir bezgalīgi jauki. Mums aizvien izpildnām ko darīt, tā ka laiks aizrit gluži nemanot un ir drīzāk par īsu nekā par garu.

Ja ļaudis garlaikojas, tad tikai tāpēc, ka viņi paši ir stulbi un garlaicīgi, kam nav nekādas izdomas. Nekad nedrīkst prasīt, lai citi mums sagādā priekus, nē, tas jādara pašam, tad iepriecina tiklab citus kā sevi. Mums jau šē nav ne cirkus, ne teātra kā pilsētā, tādas lietas mums jā-rada pašiem.

Iekrēsliņā arvien tik omulīgi. Tad mēs sev piesienam fantazijas spārnus un aplidojam zilos tālumus.

Vispatīkamākais brīdis dienā ir puspavakare, saka māte, kad var mazliet atvilkt elpu, atstiepjot locekļus ēdamistabā uz dīvāna. Tad mājsaimniecības mašina uz mirklīti apstājas savā gaitā. Meitenes viņu sasedz lakatiem, lai tai būtu silti, un piesarga durvis, lai tās pārāk nevārstītu. Kad Berta pēc maza sātiņa ienāk ar kafiju, māte ir tik ārkārtīgi daudz piedzīvojusi.

„Nē, kaut jūs zinātu, cik man bija labi, kamēr es snaudu! Ko domājat, es drusciņ pabraukājos — biju Nicā,“ runā māte. „Patiesām, man bija bezgala jauki. Jūs visi bijāt līdzī.“

„Stāsti, māt, kā tur bija?“

„Debešķīgi! Mēs dzīvojām mazā vasarnīcā košā dārzā, kur ziedēja rozes un vijolītes un kuploja brīnišķī koki, kas lūztin lūza no apelsīniem un citroniem. Zālē raiboja atraitnītes un zeltziedes — veseliem kupšņiem. Lejā aiz dārza vizēja zilzilā Vidusjūra, kur varēja nokāpt pa platām mar-

mora kāpnēm. Plūdmalē griezās puspliki bērni — zēni un meitenes — kaut gan bija ziemas laiks. Notālumā ziloja Alpi, vareni un baisi, apsnigušām virsotnēm — bet pie mums ir vairāk sniega, kas tiesa, tas tiesa! — Gar dārzmalu aizlocījās gluda šoseja, kur ripoja greznas karietes; tās vilka angļu pilnasiņu zirgi. Karietēs sēdēja daiļas kundzes un mīligi bērni. Tie smaidīja un smējās, mums pamādami ar roku, mums, kas stāvējām uz baltām marmora lievenēm, ap kuņģam vijās mežvīns un kaprifolijs. Jūs skraidījāt pa dārzu, traukdami no kokiem apelsīnus, jo citas barības jums nemaz vairs negribējās. Man, protams, bija ļoti viegli! Dienai izejot, mēs pastaigājāmies un vēlāk ieturējām vakariņas olīvu un oranžu paēnā, baudīdami tālskatu pār plašo jūru. Tad uzdzirkstīja zvaigznes, lielas un spodras, pie dzelmīgi tumšajām dienvidu debesīm. No tālienes skanēja brīnumjauka mūzika, un no kāda kuģa cēlās ugunsstabi: tur dzīroja kāds afrikāņu augstmanis ar savu galmu. Uz klāja dejoja vīrieši un sievietes krāšņos austrumnieku tērpos simttūkstoš žilbīgu spuldžu spožajā gaismā. Pacilāti mēs devāmies mājās. Bet tad mēs iedomājāmies: „Nez, kā tagad izskatās Balsfjūrā?“

Tur izskatās ļoti jauki: patumsā ap galdu sēdēdami, visi omulīgi launago, tikus tikus atgriezdamies īstenībā no mātes sapņu pils.

„Vai tiešām var ēst apelsīnus cauru dienu?“ jautā Vista, kas vēl atrodas Nicā un labprāt vēlētos tur palikt.

„Jā, var gan.“

Vai tu domā, ka mēs tur kādreiz aizkļūsim?“

„Protams. Rīt atkal. Bet tad labāk brauksim uz Itāliju, piemēram, uz Kapri salu. Tur droši vien ir tikpat skaisti.“

Šāds ceļošanas veids ir ļoti ērts — tikpat kā lidmašīnā. Ne ēnas no kaut kādām klapatām uz tvaikoņa vai vilciēnā.

Šādus izbraukumus mēs sarīkojam bieži sev pašiem par prieku un spirdzinājumu.

*

* *

Arī cirkus rotaļa ir milzum jauka.

Starp mūsu ēdamo un dzīvojamo istabu atrodas tra-peza, kur izvingrināties visvisādās mākslās.

Puisiša šūpuļzirgs ir cirkus kumeļš, lieliski iedīdīts, ko nopušķo ar vecu zīda segu.

Vakarā meitenes iepošas savos peldapģērbos, smalkos zil- un sarkansvītrotos trikota tērpos, kas brīnišķi piekļau-jas augumam. Viens divi trīs — tās ieskrien, palokās, pa-smaida, apgriežas uz vienas kājas un jau sasniegušas tra-pezas augstumus. Kustas un grozās, pusgaisā karājoties. Turdise jāj karjērā uz neseglota šūpuļzirga, attīstīdama pilnu gaitu. Vista ir klauns un griežas uz grīdas kā vilciņš, kamēr tās pajukušie gaišie mati kā gaismogs kuplo ap viņas galvu. Māte sparīgi nospēlē brašu cirkus galopu — īstu zirgu mūziku.

Tiešām un patiešām — svētku izrāde, kas svētku iz-rāde! Bet tās degpunkts un galvenā atrakcija ir un pa-liek mātes nodejotais „govju dancis“*). Jā, šāds jandaliņš nav nemaz tik viegli aprakstāms!

Viss iesākās ar to, ka Pelēcītei reiz pagadījās spēlēt klavieres cirkus izrādei. Pelēcīte bija mūsu pirmā miļā sko-lotāja, kuŗu Puisītis tā iedēvēja, tāpēc ka tā valkāja pelēku ziemaskleitu un vakaros viņu nēsāja kukaragās, kad tam bija jāiet augšistabā gulēt.

Nu, Pelēcītei bija jāspēlē, bet mātei nepatika, kā viņa spēlēja.

*) Šai grāmatā tēlotā māte, īstenībā pati autore, savā laikā bijusi aktrise.

Tulkotājas piezīme.

„Nē, miļā Pelēcīte, tā nav nekāda zirgu mūzika! Ne vēsts no cēluma un elegances! Nē, šādas mūzikas pavādi- jumā tikai govys var dejot! Vai jūs to nevarat sadzirdēt?“

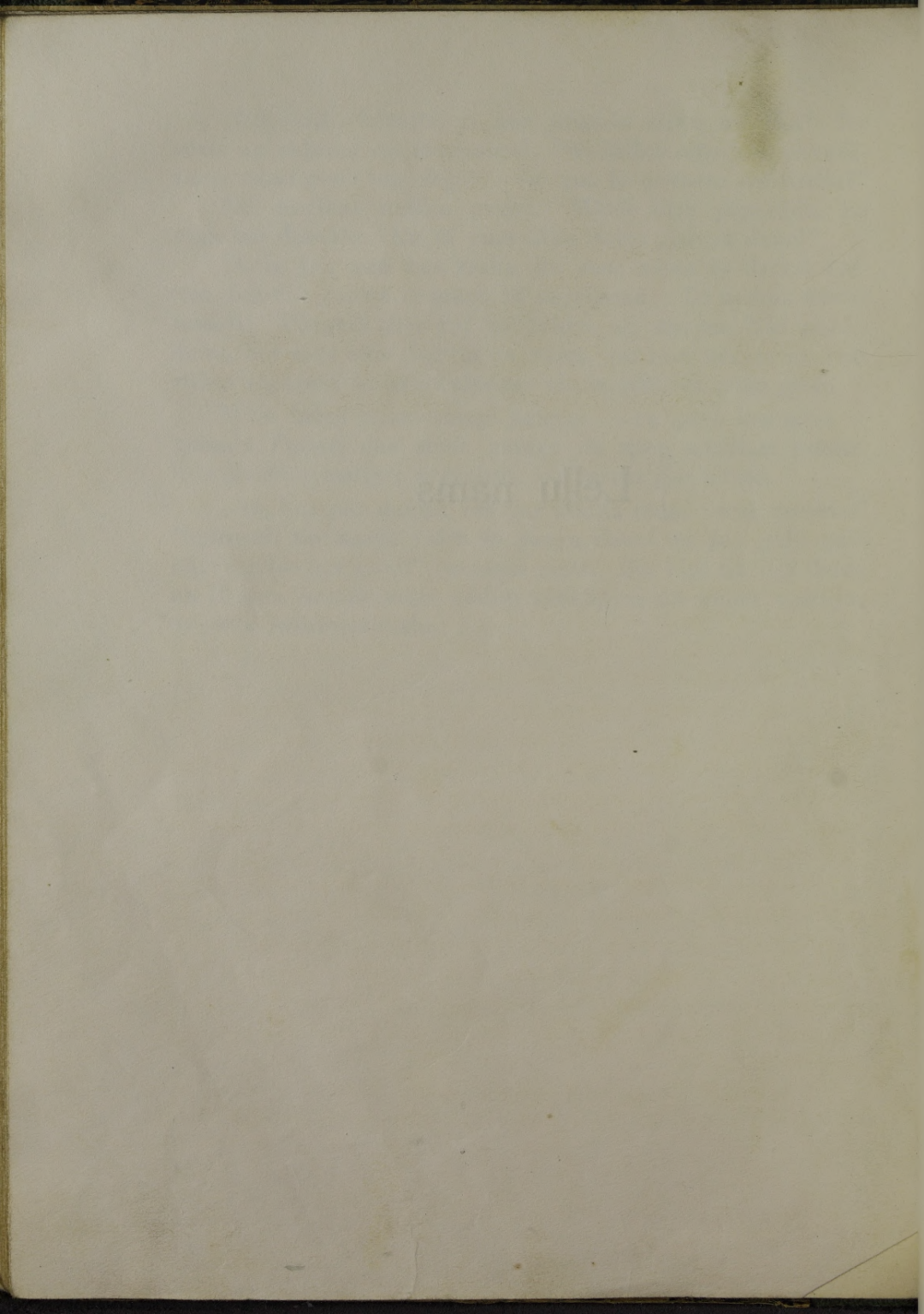
Nē, neviens netika gudrs. Mātei bija jāparāda, ko viņa īsti domāja. Un tā viņa sāka dejot „govju danci“.

Jā, ir jau gan kas traks, ka veca sieva tā drīkst ālē- ties, bet cik jocīga ir māte, tā dejodama! To nemaz nevar izsacīt! Pēcgalā visi guļ uz grīdas un smejas, liki palik- dami, bet tēvs stāv durvīs un vaicā, vai mēs neesot no val- stības izgājuši, kamēr kalpones aiz smieklīem pušu plīst.

Māte dažas reizes smagi palecas — nu govys, kas govys — nobada Puisīti gar zemi, mauro un speķ mūzikas rakstā, līdz beidzot iesligst atzveltnī, piekususi pie nāves.

„Nē, kas par daudz, tas par daudz tādai vecai grezelei! Neprasait no manis vairs šo govju danci, es jau galu galā pārvērtīšos par govi!“ izsaucas māte. Bet viņi tik ilgi deldz un lūdzas, kamēr māte pēdīgi piekāpjas un tomēr uzstājas ar savu brīnummākslu.

Lellu nams

Turdises karstākā vēlēšanās bija iegūt leļļu namu, kad viņai būšot seši gadi pilni.

Turdises sestā dzimumdienu iekrita vasaras pusē, bet leļļu namu viņa dabūja jau Ziemsvētkos. Māte ziemā bija tik slima, ka katrs varēja domāt, Turdisei vasarā mātes nemaz vairs nebūs. Tādēļ viņa domājās darām pareizi, iekārtojot leļļu namu jau Ziemsvētkos.

Viendien māte nogāja lejā pie galdnieka Antona, kas tik labi kopj savu amatu un dzīvo krastmalā sarkanā namiņā kopā ar veco Kalu. Aprunādamās ar Antonu, viņa vaicāja, vai tas neuzņemtos pagatavot leļļu namu — mazu mājiņu ar trim istabām, daudziem logiem un vienām lielām durvīm.

Antons pazagšus sāka strādāt, jo par leļļu namu, protams, neviens, izņemot tēvu, nedrīkstēja zināt.

Šad un tad māte pie viņa aizstaigāja, lai apskatītos, vai leļļu nams tieši tāds top, kādu tā to vēlējas. Meitenes brīnumiem brīnījās, kas viņai pie vecā Kala tik bieži ko meklēt. „Es pasūtīnāju pavārnīcu vai koka dēlīti virtuvei,“ atvairījās māte.

Kādu vakaru priekš Ziemsvētkiem ieradās Antons ar visu leļļu namu, ko viņš ienesa tēva pieņemamā istabā. Tur

tam pārklāja vecu galddrānu, jo reizēm pagādās, ka meitenes iedrāž pie tēva, kārodamas lakricas, iesala konfekšu vai balta papīra, kad jāraksta vēstule vecmāmuļai vai krustmātei. Jau tāpēc vien derēja leļļu namu apsegt. Tad tām vēl piekodināja pie tēva tagad neskraidīt, un šo piekodinājumu viņas tik ļoti lika lāgā, ka ikreiz apmeta likumu, ja nācās iet gar pieņemamās istabas durvīm. Viņas visas ir tik mīļas un negrib kaitināt māti!

Leļļu nams bija brīnišķīgs — nudien!

Un nu es pastāstīšu, kā tas bija ierīkots.

Trīs istabas, plašas un telpīgas, 38 cm platas un 59 cm garas. Mērus še pieminu tišām: varbūt kādam rodas patīka darināt līdzīgu leļļu namu, jo mūsējais ir ļoti praktisks.

Trīs stāvi, katrā pa istabai, un lielas durvis, ar kuŗām aizslēgt visu māju uzreiz.

Leļļu nama augstums 150 cm, un tas balstās uz apmēram 10 cm augstām kājām. Ik istabā pa logam katrā sānsienā, divi vidusistabas priekšējā sienā un viens jumtā, t. i. ēdamistabā. Dibensiena ir pilnīgi bez logiem.

Pirmajā stāvā ir guļamā, otrā dzīvojamā, trešajā ēdamā istaba.

Bez šaubām mātei bija ko rauties, kamēr tā uzposa visu šo māju. Vislielākais posts bija ar logu aizkariem, it īpaši apakšstāvā, kur bija visgrūtāk piekļūt. Māte nagloja, ka nagloja, četrēniski izmetusies. Par laimi togad pie mums viesojās jauns, laipns inženieris, kas bija nodomājis še pavadīt Ziemsvētku brīvdienas. Tas mātei bija labs palīgs.

Vecmāmuļa, padzirdējusi par leļļu namu, atsūtīja daudz jauku mantiņu, tāpat arī mīļās krustmātes. Saņēmām ne mazāk kā astoņas istabiekārtas, tā ka māte gandrīz nezināja, kur tās likt. Dienu priekš svētvakara atnāca mācītājs, nesdams kaut ko grozā, ko domāt — arī iekārtu! Tā bija gandrīz visskaistākā.

Mācītājs, Turdises krusttēvs, šo iekārtu pats bija pagatavojis — no cigāru kārbīņām. Tā atgādināja vislepnākās ozolkoka mēbeles, kādas, kā zināt, ēdamistabās tik ļoti iecienītas.

Vispirms bufete, grezna jo grezna. Augsta augšdaļa ar plauktiem, un apakšnodalījumā vairākas atvilktnes, kur paglabāt dažādus priekšmetus. Tad glīts garens ēdamgalds, seši krēsli augstām atzveltnēm, kredence un vēl kas: brīnišķa lustra, pie griestiem pakarama.

Ak tu mūžs, cik viss bija skaists un cik tikama rādījās dzīve leļļu namā! Tēvs un māte nemaz nevarēja rimties, visu apbrīnodami. Viņi priecājās kā mazi bērni.

Uz bufetes tika novietota vīna karafe un glāzes un turpat uz paplātes sīkas, mazas kafijas tasītes. Bufeti — kā jau palaikam bufeti — rotāja izrakstīts celiņš. Bez tam tur vēl lepojās divas misiņa lampas, tā ka nevar vis neko sacīt, mātes bufete nemaz nebija košāka.

Uz kredences laistījās spožs sudraba tējenis un groziņā mazi mazi apzeltīti naziši un dakšiņas. Uz šķīvjiem atradās dažādi ēdieni: cepti putni, šķiņķis, siers un gurķi, tā ka lellēm svētku laikā zobi vadzī nebij jākaņ.

Virš bufetes karājās ieapaļš sienas pulkstenis zeltītā rāmī un citā vietā maza lāpstīņa un slotiņa. Visi šie glītie sīkumiņi bija no vecmāmuļas. Pie sienām krāšņojās dažas raibas norveģu Ziemsvētku kartes, kas atgādināja visskaitākās gleznas. Var teikt, šai mājā ieturētais stils bija tīri norveģisks. Un tad lustra pie griestiem ar mazajām svecītēm, no tās negribējās nolaist ne acis! Nevarējām nociesties, tās neiededzinājuši. Iespaids bija lielisks: istabā uzreiz tik svētsvinīgs apgaismojums, un cik laipni spīdēja gaisma ārā pa logu caur baltajiem aizkariem!

Tagad es lūkošu aprakstīt „vidutitabu“, kā Puisītis reiz teica.

Jā, tā nebija vienkāršāka par ēdamistabu, nekādā ziņā ne! Paklausaities!

Melnas, ar zeltu izrotātas mēbeles zaļiem zīda pārvalkiem — atgultne un atzveltņi. Tad vēl glīts rakstāmgalds, pianīns un šujamgaldiņš ar noceļamu vāku un daudzām mazām atvilktņītēm. Krāšņa, mīksta grīdsega un balta podu krāsns ar aizsargu.

Uz pianīna divi lepni kandēlabri un virs tā grezns spogulis zelta rāmī. Uz rakstāmgalda burvīgi, mazi svečtuņi un zeltīta vāze ar salmenēm.

Istabas vienā kaktā sarkana stāvlampa, bet otra lampa pakarināta pie griestiem virs galda. Tā ir no Kopenhageņas, un to var vilkt augšā un zemē. Pie viena loga brīnišķs papagailis zelta sprostā. To Smits reiz pārveda no Ķīnas. Istabas otrā kaktā atkal mēbeles — apsudrabotas: dīvāniņš, galds, plaukts un četri krēsliņi. Jāsaka, šie laikam ir viskrāšņākie priekšmeti visā mājā. Tos mums atstāja krustmāte Fannija.

„Gribētos derēt, ka pat karalis nedzīvo glaunāk par Smitiem!“ reiz izsaucās Vista, tupēdama zemē pie leļļu nama, kur viņas abas ar Līvu rotaļājās. Karalis, kas var izēsties labu labā — zivju pudiņu, putnu cepeti un brūkleņu ķīseli!

Reizēm viņas ar visām lellēm iebrauc puķu istabā, kur aug un zied mātes puķes: rozes, līlijas un palmas. Tur tik labi vedas rotaļas! Var iedomāties, ka staigā pa botanisku dārzu, jo tur ir vienmēr zaļš, tiklab ziemā, kā vasarā. Uzturoties puķu istabā, pilnīgi aizmirstas sniegs!

„Skaties! Paradīzes dārzs pašā dziļā ziemā!“ reiz nopriecājās kāds ienācējs.

Še lelles bieži pastaigājas, plūkdamas puķes. Kādreiz tās mežā apmaldās vai paslēpjas rožu krūmos. Tad Smita kundze aiz bailēm nezina, kur dēties.

Apakštāvā ir guļamistaba ar veselu gultu rindu. Katrai lelei ir sava mazā gultiņa ar vai bez priekškariem. Še ir milzīgi jauki un mājīgi.

Stūrī novietota Smita kundzes tualete ar baltiem aizkariem un mazām ķemmēm un sukām. Turpat atrodas mazgājamgalds un vanna ar sūkni un ūdenstvertni, no kuņas patiešām var notecināt ūdeni. Tur ir arī ķebļītis, kur atsesties, kad noģērbjamas lelles. Netrūkst arī eleganta drēbju skapja ar spoguļa durvīm un kumodes ar marmora virsu. Tad ta dzīvība, kad lellēm jādodas pie miera! Tad iededzina naktslampiņu, un leļļu namā ir tik omulīgi, ka māte gangrīz pati vēlas tur dzīvot.

* *
*

Leļļu namu apdzīvo Smitu ģimene.

Ļoti liela ģimene.

Vispirms Smita kungs ar kundzi.

Smits ir kuģu kapteinis un lielāko tiesu ceļā. Smita kundzei tas ne visai parocīgi, jo viņai ir prāvs bērnu pulks, apkopjams un pievaldāms.

Garie ceļojumi bieži vien nelabvēlīgi ietekmē Smita veselību, jo tādos taču piekūst bez jēgas, bet ik Ziemsvētkus tas pārrodas atjaunojies un uzdaļojies, tā ka Smita kundze nevar ne brīnumiem nobrīnīties, cik ļoti viņš pārvēršas, no mājām promesot.

Smits ir teicams vīrs un tēvs. Bezgala mīlīgs pret sievu un bērniem. Smita kundze vienmēr un visur var rīkoties pēc sava prāta. Sievietēm tā brīnum patīk, jo tāds okšķerētājs, kas visur bāž savu degunu, ir vislielākais sods, saka Smita kundze, un Smits ir tais pašās domās.

Savā lielajā trijmastniekā „Balsfūrdiānā“ atgriezdamies no Ķīnas, Japānas vai Amerikas, viņš Smita kundzei ciemkukulim aizvien pārved ko sevišķi jauku: vienreiz glaunu zīda tērpu, otrreiz papagaili zeltītā sprostā un pēdējo reizi, braucot no Londonas, eleganto stāvlampu ar sarkano apsegu. Tad gan Smita kundze bija tik aizkustināta, ka,

asarām līstot, izsaucās: „Ak tu mans mīlais vienīgais Smitulīti, savas kārtas gods un lepnums!“

Jā, Smits kā tēvs un laulāts draugs ir tīrais zelts. Cik daudzi nevarētu no viņa mācīties — nekad nemaisīties, kur vīrietim nav daļas, nekad nedarīt palaidnības un katrā gadījumā paklausīt sievas prātam. Tādiem jābūt visiem leļļu vīriem!

Smita kundze ir ļoti daiļa.

Maza un glezna, gaišiem cirtainiem matiem brīnišķā sasukājumā, un apģērbs aizvien pēc pēdējās modes.

Smita kundze ir tais ieskatos, ka sieviete nekad nedrīkst atstāt novārtā savu ārieni; arvien tai jābūt uzpostai tiklab vīra, kā bērnu dēļ. Lai bērni savu māti redz tikai glīti un kārtīgi apģērbtu!

Laikiem Smita kundze ir gan mazliet savārgusi, un bērnu tai ir neapzināms gals.

Vairākas reizes gadā, kad kādai no meitenēm ir dzimundiena, tās Smita kundzi pārsteidz ar dažiem bērniem, vislabāk ar diviem uzreiz, jo viņas ļoti jūsmo par dvīnišiem. Protams, šie daudzie bērni Smita kundzi pamatīgi nogurdina, bet par laimi tai ir brīnišķa kalpone, vārdā Marija. Viņai viss vedas kā pa laidienam, saka Smita kundze. Marija ir tāds cilvēks, kādu nav daudz pasaulē: naska un strādīga un katrā darbā iepratīga. Turklāt neviens tā nemāk ņemt aiz naga Kristianu, vistrakulīgāko un tītīgāko no Smitu bērniem. Vispār ņemot, leļļu nama iedzīvotāji ir tikuši ļaudis, kuŗu ģimenes dzīve rit priekšzīmīgi. Leļļu namā nekad neviens nežēlojas nedz par kalponēm, nedz par ko citu. Marija pilnīgi ieskaitīta ģimenē. Bērni pret viņu izturas pieklājīgi un tai labprāt palīdz, kad ir daudz ko darīties. Marija savukārt to ļoti atzīst, ir laipna un priecīga no gaiļiem līdz vakaram un nekad nevēlas „iet projām“. Tā tad mājkalpotāju jautājums Smitu mājā galīgi atrisināts, proti ļoti vienkāršā veidā: laba griba un

savaldība no abām pusēm, un viss rit kā pa diegu. Vairāk nemaz nevajag.

Cik bērnu tad nu Smitiem galu galā ir?

Nav nemaz tik viegli viņus visus atminēt. Tā arī Smits teica, Ziemsvētkos pārbraukdams un atrazdams no jauna trīs, četras jaukas meitenītes.

Vecākā ir Else, četrpadsmit gadus veca, sevišķi mīļa un prātīga meitene, čakla un palīdzīga mājas darbos un laba pret mazajiem brāļiem un māsām; Smita kundzes prieks un Marijas atspaidis gan šādā reizē, gan tādā. Viņa staigā košā dzeltenā kleitā ar spilgti sarkanu iešuvi krūšu daļā un gar svārku apakšmalu. Ar kleitu labi saveicas glītā cepurīte.

Otra pēc kārtas ir Sūlveija, trīspadsmitajā gadā, tumšmataina skaistulīte gaišzilā kleitā ar zīda kruzuliem un platmalu cepuri. Sūlveija jauki dzied, bet patlaban tai mazliet sāp kājas. Ārsts īsti nevar pateikt, kas viņai kait, bet liela vaina neesot. Varbūt tik tāds mazs locītavu vājums. Tāpēc viņa šad un tad tiek laītīta. Pašreiz tā saimniecībā nav nekāds palīgs. Elsei vienai pašai jānokopj galds un jāslauka putekļi.

Tad nāk Mimija, maza un apaļa, desmit gadus veca. Mimijai ļoti garšo sviests, krējums un mērces, bet šāda veida ēdieni viņas veselībai nemaz nenāk par labu. Bērniem nevajag tik daudz taukvielu, it īpaši treknas mērces ir neveselīgas. Tāpēc Mimijai bieži laižas vēders. Viņa ir klusa un miermīlīga un labprāt dzīvojas savā nodabā. Tai ir skaista zaļa samta kleita ar dzeltenām zīda izšuvēm un īsi apcirpti mati. Citām meitenēm ir gaŗas sprogas.

Un tad nu nāk Kristians. Astoņi gadi. Bezbēdnieks un gaisulis, Smita kundzes baidis un biedēklis, jo nekad nevar zināt, kas viņam aiz ādas; bet citādi labsirdīgs un mīlīgs, tā ka nevienam lāga nepadodas uz viņu turēt dusmas. Viņam ir gaŗas, dzeltenas cirtas, glīts tumšsarkans uzvalks zaļiem atlokiem un cepure tādā pašā gaumē.

Diemžēl viņu moka nelādzīga slimība.

Joņiem tam nokrīt visi mati. Tad jāpadod ziņa Vinsnēsam, vecajam ārstam, kas ieziež viņa galvu ar īpašu ziedi. Tā brīnišķi palīdz matiem atkal ataugt.

Bet ak tu žēlīgais, kas tas par ellisku troksni, kad atnāk ārsts, lai ārstētu Kristiana galvu!

Marija izmeklē malu maliņas, jo tādās reizēs tas mēdz noslēpties — skapī, pagultē vai pat bufetē. Tik tiešām, tur Marija viņu reiz atrada! Viņš bija saplēsis divas smalkas tasītes un nogāzis tējeni, tā ka Smita kundze vai sastringa aiz uztraukuma un šausmām.

Bet vecais Vinsnēss to lieliski prot savaldīt.

Kristians kliez un brēc un spējas un spārdās un negrib, ka viņam ieziež galvu.

„Ai, kā sūrst! Ai, kā tvīkst! Man bail, man bail! Laid mani vaļā!“ „Jā, puika, ja tu nestāvēsi rāms, es tevi ielikšu tuptūzī!“

Kristians stāv rāms kā jērs, jo no tuptūža viņš bīstas.

„Nu, tu biežgalvi, vai bija ko bļaut?“

„Ne velna! Nesāpēja ne drusku!“ atbild Kristians smaidīgu seju.

„Pielūko, ka citreiz vairs tā neārdies! — Še tev desmit öres*) saldumiem!“

„Urrā, urrā, paldies — nu varu priecāties!“ liksmo Kristians, klupu klupām dodamies pa kāpnēm zemē un prom pie maiznieka.

„Par desmit örēm cepumus, saldumus uzdavām un vērdu atpakaļ!“ viņš mīļblēdīgi uzsauc pārdevējai, kas to pazīst jau sen un nespēj pretoties viņa spulgajām, zilajām acīm.

Jā, Kristians ir šķelmis caur un caur, un tomēr — pēcgālā par viņu tikai jāsmejas, jo īstenībā viņš ir mīļš un jauks zēns. Bet rāgi, protams, ir jāaplauž.

*) Norveģu mazākā naudas vienība.

Tulkotājas piezīme.

Var teikt, ka leļļu namā viss norit pa godu un pa jauku. Rīksti tur nekad nelietā — nē, nē — jo mēs taču esam civilizēti ļaudis. Visas lelles apbalvotas ar prātu un sātu, tā ka nav nemaz grūti bez pēriena tikt galā. Tās ir labas un rātnas, bet Kristiana bargākais sods un līdz ar to lielisks audzināšanas līdzeklis ir mierīgi nosēdēt uz krēsla veselu stundu, jo viņš neko briesmīgāku nevar iedomāties.

Pēc Kristiana nāk puisēns, ko sauc par Puļķi. Viņam ir arī vēl otra iesauka, proti Rūķītis. Viņš savā ziņā tāds vājulītis, nabadziņš, miegains un snaudulīgs, bet drukns un resnīgs, un mugurā tam dzeltens samta uzvalks ar melniem rakstiem.

Tad nāk divas burvīgas dvīņu māsiņas, Ūgote un Geire, viena sarkanā, otra pelēkā zīda kleitiņā. Visdaiļākās te kātnītes pasaulē gaŗiem iebaltiem matiem. Nakti viņas guļ vienā gultiņā. Ai, kur tas jauki!

Tad vēl ir mazais Hārals, zīdains baltos mežģiņu svār-ciņos. Viņš braukā glītos ratiņos gaišziliem zīda priekš-kariem, kas viņu aizsargā no saules. Mazie, baltie apzeltītie ratiņi ir no Kopenhagenas un izskatās neizsakāmi jauki.

Jā, pagaidām tas ir pastarītis. Tā tad plaša ģimene, kā redzat!

Cik tad viņu beidzot bija?

Else, Sūlveija, Mimija, Kristians, Puļķis, Ūgote, Geire un mazais Hārals.

Astoņi gabali.

Vai Smita kundze nav krietna, iztikdama ar vienu kal-poni pie tāda bērnu bara? Bez tam pie Smitiem viesojas vēl divas mazas māsiņas, Līse un Margīta, kas pērnajos Ziemsvētkos atbrauca no Dānijas zilās un sarkanās kleitās, skaistām cepurītēm galvā. Abas ir mīļas, jaukas meite-nītes, kas dievina Smitu krustmāti un raiti runā dāniski.

Protams, Marijai bija darba pilnas rokas, kad ieradās šīs divas, un tāpēc nebija ko brīnīties, ka viņa reizēm iekur-nējās, piemēram, vakaros spodrinot pasaul daudzus zāba-

kus. Smita kundzei tas likās gluži dabiski, un viņa nolēma Marijai pagādāt palīgu tā sauktajiem sīkdarbiem. Tā leļļu namā iegādājās abi Māriši.

Protams, arī tie ir dvīnīši, un katru no viņiem sauc par Māri.

Mēs tos saukājam par Mārīti Pirmo un Mārīti Otro. Viņi ir viens otram tik līdzīgi kā divi ūdens pilieni, tā ka tos grūti atšķirt.

Diemžēl abi mazliet klibi. Viņi sāka klibot jau tūlīt pēc atbraukšanas. Jādomā, tie nevar panest ziemeļu klimatu, jo Dopheidē*), viņu dzimtenē, gaiss ir daudz maigāks. (Rīteni tur, piemēram, nemaz nepazīst.) Viņi ir varen nadzīgi, gan tīrot zābakus, gan piegādājot malku un ūdeni, gan skraidot apkārt pa veikaliem, bet sevišķi labi tie prot saturēt vangās Kristianu.

Viņi ieposti greznās livrejās — pelēkās ar sarkanu — taisni tādas, kādas valkā sulaiņi bagātnieku mājās. Tās Smits reiz pārveda no Londonas. „Re, kur Smitu sulaiņi — Smitu Māriši!“ saka ļaudis, viņus ieraugot uz ielas.

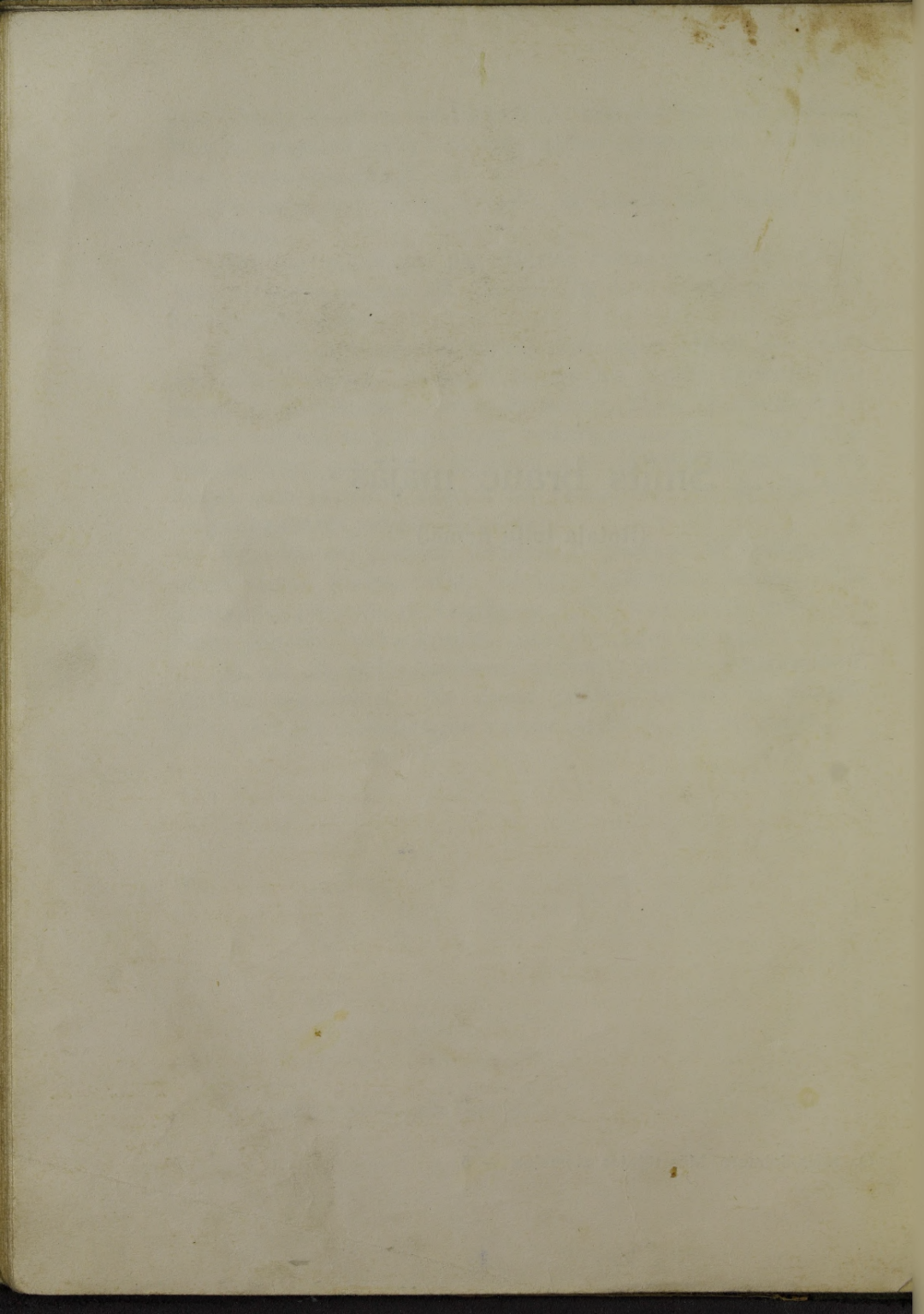
Jā, nu, kā rādās, nevienu no Smitu mājas iemītniekiem nebūšu aizmirsusi. Nu jums pašiem jālūko tos paturēt galvā, kamēr dosimies pie viņem ciemā — rīt vai parīt.

*) Rotallietu fabrika pie Uslū (Oslo).

Tulkotājas piezīme.

Smits brauc mājās

(Rotaļa leļļu namā.)

Kādu dienu Smita kundze un lielākie bērni sēž dzīvojamā istabā, dzerdami pēcpusdienas tēju.

Marijai tēja padevusies sevišķi garšīga, jo viņa uzlējusi visdārgāko — to, ko Smits pēdējo reizi pārveda no Ķīnas. Arī ogu maize pacepusies laba. Netrūkst ne rozīnu, ne sukādas, tā ka leļļu bērni ir īsti priecīgi.

Kristians norīkots pie darba ēdamistabā, kur tam Mārim Otrajam jāpalīdz spodrināt sudrablietas, tā ka nav viņam patapas strādāt blēņu darbus.

Guļamistabā ratiņos, aiz zilā zīda priekškara, dus mazais Hārals, kamēr Ūgote un Geire, kas šad un tad mēdz būt pa kājām, čubinās ar papīra lellēm. Smita kundze var priecāties par klusu, svētīgu atpūtas brītiņu.

Leļļu namā ir tik jauki un mājīgi. Mazajos kandēlābros uz klavierēm deg sveces, katrā trīs, un stūrī gaismo elegantā stāvlampa ar sarkano zīda apsegu.

„Ak, cik mums tagad patikami!“ izsaucas Smita kundze, ērti atlaidusies uz zaļās zīda atgultnes. „Diez, kādā pasaules malā pašlaik mans Smits? Kaut tik tur nepūstu pārāk stipri vēji! Ak, kaut viņš būtu še, dzertu tēju kopā ar mums!“

Tai brīdī Māris pabāž galvu pa pusatvērtajām dur-

vīm: „Padevīgi lūdzu piedošanu, Smita kundze! Pienākusi telegramma!“

„Telegramma! Ak, droši vien no mana dārgā Smita! Droši vien viņš beigts, guļ jūras dibenā ar visu Balsfjūrdiānu!“ klieudz Smita kundze trīcēdama, bāla kā nāve. „Ak, ko lai daru, ja mans Smits ir pagalam!“

„Jā, bet tēvs taču nevarētu telegrafēt, ja viņš būtu beigts,“ saka Else mierīgi un prātīgi kā arvien.

Smita kundze slābi atmet ar roku. Viņa ir pārāk satriekta, lai spētu ko pateikt.

„Vai drīkstu paskatīties, kas telegrammā rakstīts?“ jautā Else.

Atplēsusi telegrammu, viņa lasa:

„Balsfjūrdiāna un es ieradīsimies rīt ar apelsīnu, rozīnu un saldumu kravu. All right! Daudz skūpstu! Karstās ilgās mūžīgi Tavš Smits.“

Ak, kas par gavilēm!

Meitenes lēkāja un dejoja un dziedāja un smēja. Smita kundze aiz prieka apslima, tā ka bija jāķeršas pie ēteņa. Ienāca arī Marija, lai paklausītos, kas noticis. Kristians tēteņu tēteņiem novēlās pa kāpnēm. Padzirdējis jauno vēsti, viņš aiz sajūsmas gandrīz vai sastulba. Nu bija izdevība padraiskāties! „Lai dzīvo viņa majestāte Smits, Balsfūrdiānas valdnieks, lai dzīvo! Urrā!“ Un paķēris krējuma kanniņu, viņš to iztukšo vienā ņēmienā. „Lai dzīvo Balsfjūrdiāna un tās krava — apelsīni un saldumi! Urrā! — Nu tik būs dzīve, mīliši!“

„Bet saldaiss Kristian...“

„Saldaiss? Gluži pareizi, manas dāmas! Man jau zobi deg pēc cukura!“ Pakampis cukurnīcu, viņš jož ar to apgaldu, kamēr Marija to beidzot dabū satvert, līdz ar to paglābdama cukurnīcu.

Bet Smita kundze kā nevar, tā nevar attraukties. Nu ir atkal jaunas raizes.

„Mīļā Marija, nu mums darbs darba galā! Ko domā,

Smits jau rīt būšot mājās! Jātīra dzīvoklis, jāmazgā aizkari! Es taču gribu, lai viss būtu skaists un spodrs, kad pārrodas Smits! Arī rausis jācep. Jā, protams! Bet es tiešām nezinu, kā mēs visu laikā nodarīsim!”

„Ak, mīļā kundze, gan jau nodarīsim! Esiet gluži mierīga, tikai mierīga! Es strādāšu cauru baltu nakti. Gan jūs redzēsiet, cik jauki viss būs uzposts, kad „pats“ nāks mājās. Kad tik jums vēl neuzbrūk slimība, mana mīļā kundze! Paļaujieties uz mani, es saku, tikai uz mani!” Tā runā un mierina Marija, un Smita kundzes satraukums jūtami atslābst.

„Jā, Marija ir nepārspējama — pārle, kas pārle!” nodomā Smita kundze, vaļīga no visām rūpēm.

„Bet vai tad mūs nemaz nemazgās, kad tēvs brauks mājās?” iejaucas sarunā Kristians. „Zināms! Galva un kājas baļļā! Lai arī mūs liek baļļā, māt, lūdzu, lūdzu! Saki jā, nu saki jā! — Nu tik būs burkšis, bērniņi!” Un jau viņš pārmetis kūleni uz zaļās zīda atgultnes, līdz ar to pārbiedēdams Līsi un Margitu, kas savās izbailēs iesaucas dāniski: „Ak tu Kungs, kas tas par puiku! Nu tiešām ērmots puika!” par ko Kristians ļoti apvainojas. Lai tik viņas pašas neesot ērמותas!

„Jā, bet vai tu tiešām jaudāsi visu paveikt?” šaubās Smita kundze.

„Ak tu mī! Tas būs tik daudz kā redzēt! Kad ņemsim, tad ņemsim! Vislabāk pa diviem uzreiz, tad ies kā pa sviestu! Jā, tevi, Kristian, gan jāmazgā atsevišķi, tu man esi par daudz spārdulīgs! Bet nu nāc, draiskuli, palīdzi man nest vannu!” Un viņa paņem Kristianu kā nieku un uzmet sev uz muguras, kaut gan tas ķepurojas kā traks.

Pasaulīt, kadas gaviles un klaigas apakšā guļamistabā, kad visiem jāiet vannā!

Nomazgāti un nodušoti viņ bļauj vienā bļaušanā un visupēc slapji lec gultā, par ko Marija pagalam izmisusi.

„Nu ir mana kārtā!” Kristians lēkā apkārt gluži plikā.

„Nē, vēl drusku pagaidi, platrikli!“ Marija pašlaik apstrādā Puļķi ar lielo divieli.

„Jā, nu tu vari nākt!“ Bet no Kristiana nav vairs ne ziņas.

„Man liekas, puika, tev prātiņš šķiebies! Vai tas ir redzēts un dzirdēts, nu šis gaisa grābeklis aizskrējis kails kā pirksts! Vai nāksi šurp, Kristian, jeb šovakar nebūs nekāda mazgāšana, lai tad tur vai kas!“

Piepeši no pieliekamā kambaŗa, kur Smita kundze glabā savus greznos zīda tērpus un smalkos cepumus, atskan izbailu kliegzieni, un Kristians gaudodams drāž laukā, pilni nagi cepumiem.

Ak, pele — pele man uzlēca virsū, kad es dzīros ņemt cepumus! Redz, kur skrien!“ Un tiešām, turpat parādās un aizjoņo pele. Visas lelles spiegdamas salec gultās, bet Marija ar lūkšām satveŗ peli, kas, taisnību sakot, nav nemaz tik viegli izdarāms. Kristians sēž mēms kā mūris: viņš tā pārbijies, ka vai dzīvs būtu zemē ielidis!

Pēc brītiņa leļļu bērni, tīri un balti, sagūluši savās jaukajās gultiņās. Uz Smita kundzes tualetes omulīgi deg naktslampiņa. Beidzot arī Smita kundze nonāk guļamistabā, lai dotos pie miera, pēc tam kad tā istabas izpušķojusi puķēm kā uz augstiem svētkiem. Viņa vēl apstaigā visas mazās gultiņas un pasaka „ar labu nakti!“

Jau drīzi vien visi dus saldā miegā, sapņodami, ka pārbraucis tēvs. Balsfūrdiāna piekrauta saldumiem, un viņi var ēst, cik tik lien iekšā.

*

*

*

Otrā dienā leļļu namā zib un laistās visas pakaktes.

Marija veikusi brīnumdarbus.

Ēdamistabā uzklāts lepns brokašķu galds. Meitenes iztēpušās savās visgreznākajās kleitās, un arī Smita kundze

uzgreznojusies — spilgti zaļā zīda tērpā ar dzeltenām izšuvēm. Mati pārsukāti pār ausīm un iekuplināti pēc vispēdējās modes.

Visi gaidīgā noskaņojumā. Kristians klusītiņām uzrāpies uz jumta, lai pirmais ieraudzītu Balsfjūrdiānu, kad tā parādīsies pie apvāršņa. Lūk, kur tā jau iegriežas fjordā, karogota, pilnās burās!

Vaidie, kā Kristians aizkaucās!

Lepnajā kariatē iejūdz abus bēros angļu pilnasiņu zirgus, un Māris Pirmais un Māris Otrais nosēstas uz bukas. Kristianu ieņem vidū.

Sakait, vai nav glauni tā braukāt ar kučieri un sulaini? Nevar liegt, arī Smita kundze ir mazdrusciņ dižīga un reizēm labprāt palepojas. Ak jā, ne jau Smita kundze vienīgā tāda!

Kad visi iesēdušies ratos, sākas brauciens — piecreiz ap ēdamistabas galdū. Visbeidzot kariate apstājas pie kredences, kur atrodas steķi. Šeit Balsfjūrdiāna nolaidusi enkuru.

Visur vicina — uz klāja un uz sauzemes, tikai Smita kundze viena pati sēž kariatē, asaras slaucīdama — smalkā zīda kabatas drānā.

Ak, kaut jūs zinātu, cik Smits kļuvis iznesīgs, tā ceļodams pa ārzemēm! Smita kundze to nemaz vairs nepazīst. Viņas sirds ietrīcas — vai tas tiešām Smits, viņas pašas īstais vīriņš?

Zils Parīzes uzvalks, pēdējā griezuma, dzeltena veste ar zelta pogām, augsta apkakle, kas tikko nesniedzas līdz ausīm, un ļoti eleganta lielrūtaina kaklsaite, cēli sasieta. Bez tam vēl zelta pulksteņķēde un gaŗi mati — kā māksliniekam. Pēdējo reizi pārbraucot, Smits bija apcirpies kā aita, bet tagad tam sprogojas sprogas! Lai tad nu saka viens cilvēks, ka vīrieši neesot modes vergi!

„Nē, mīļais Smit, vai tu tiešām tas esi? Ak mans Smitulīti, nu kā tev labi klājās? Kā mēs pēc tevis ilgojāmies!

Bet cik bāls tu esi! Ak jā, laikam jau tev nav bijis viegli! Man šķiet, tu esi arī noliesējis, mans mīlais vīrs!“

Bet tad Smita kundze uzsāk svinīgāku valodu: „Nu tad sveiks atkal mājās! — Tiešām jābrīnās, kā tavi mati sakuplojuši, manējie atkal ir notrusuši. — Jā, sveiks, sveiks, dārgais!“ Un nu Smits vairs nevar pakustēt, jo viņu apstājuši bērni, kas čalo un smejas un triec un kviec, tā ka neviens nespēj sadzirdēt, ko otrs saka.

„Vai tu man ko jauku pārvedi, tēt? Un man? Nu, ko tad, tēt? Ak, kā es priecājos!“

„Jā, Kristian, tev es ko pārvedu, tu nemaz nevari iedomāties, ko! Jā, jā, gan tu redzēsi, tūliņ nesīs manu ceļa somu!“

Tad nāk Marija, lai pateiktu „labdien!“ un „sveiks atkal mājās!“ un „paldies par viņu reizi!“ un tad — prom uz mājām un klāt pie galda. Putnu cepetis, skostiņas, torņarausis un pēc tam kafija — dzīvojamā istabā. Un tad nāk ceļa soma. Protams, tā tūliņ jāizkravā. „Man liekas, vispirms tēvam vajadzētu atpūsties,“ saka Smita kundze, bet par to nemaz nav ko domāt.

Smita kundzei sudraba servise un lepns angļu tējas galdiņš ar inkrustācijām un skaista sarkana zīda drēbe tērpam.

Smita kundzei atkal nolīst dažas asaras, un aizgrābta viņa krīt Smitam ap kaklu: „Ak nē, neviens vīrietis pasaulē tev nevar ne pieēnoties, mans Smit! Tu esi un paliec vispārākais!“

Smits ir gluži tais pašās domās. Sievai taisnība. Katrs vīrietis labprāt dzird, ka viņš ir vispārākais.

„Redz še, mana mīļā Marija, te būs pulkstentiņš! Tik agrīgs cilvēks, kas vienmēr tā turas pie pulksteņa, ir pelnījis, ka pulkstenis turas pie viņa!“ Smits gardi nosmējās par savu labo joku, bet Marija, ieraugot lepno dāvanu, galīgi aizmirst savu sabiedrisko stāvokli un metas tik Smitam kaklā, viņu sirsnīgi nobučodama — visiem par lielu prieku.

„Nē, tāds kungs kā manējais nav vis tik bieži atrodams,“ saka Marija svētlaimīgi, un Smita kundze domā tāpat. Marija gandrīz pieder pie ģimenes: neviens neņem vērā, ja viņa kādreiz šauj pāri robežām.

Lielie bērni dabū skaistas Parīzes kleitas, cimdus un greznas zelta kurpītes, mazie jaukas lelles, kas prot sacīt „tēt“ un „māt“.

„Lūdzu, Kristian, lūk, šē maza kārbīņa!“

Tai pašā mirklī, kad Kristians grasās vāzt vāku vaļā, no kārbīņas pasprūk, drausmīgi rēkdams, jauns tīģerēns.

Ak, kas par brēku! Troksnis kā elle! Kristians kliedz kā aizdurts, gāž galdus un krēslus. Smits smejas, vēderu turēdams. Smita kundze paģībst, bet meitenes salec uz divana. Tīģerēns galu galā nobēg kaktā.

Protams, tas nebija dzīvs, bet tikai tāds māņu zvērs, mēchaniski iedarbināms, bet visi to noturēja par īstu. Tikai pēc tāda brīža Kristians uzdrošinājās to paņemt rokā, bet kad draudzība bija nodibināta, viņa priekiem vairs nebija gala. Abus Mārišus, kas uzkopa ēdamistabu, viņš tā iztrūcināja, tiem uzlaizdams virsū tīģeri, ka viņiem zaļš vien gar acīm nogāja.

Pēcpusdienā visa ģimene dodas uz Balsfjūrdiānu, kur tā mielojas ar apelsīniem un visāda veida saldumiem. Piepeši kuģis sāk kustēt. Vai akls — was ist das?

Protams, visus sagrābj bailes.

„Vai mēs nevarētu drusku pabraukties, piemēram, uz Kopenhagenu,“ saka Smits, „apciemot krustmāti un krusttēvu? Tev labi noderētu mazliet pavaļoties, mana mazā sieviņa!“

Nu bērni laiž vaļā lūdzamo: „Ak, saki jā, saki jā, māt!“

„No Dieva puses!“ pretojas Smita kundze. „Es taču tā pēkšņi nevaru aizbraukt no mājām! Ko tu nedomā — Marija ir gluži viena ar Puļķi un mazo Hāralu! Kā lai mēs viņai palaižam ziņu?“

„Ak, visvienkāršākā lieta pasaulē!“ nosaka Smits, pārlietu lielīgs. „Nu tik tu redzēsi siltus brīnumus! Paskaties, mana mazā sieviņa: es Londonā iegādājos Markōni brīnumaparātu, tā ka mēs varam sarunāties, ar ko tik vēlamies — drīz ar visu pasauli! Parau!“ Smits izņem dīvainu priekšmetu no kabatas. „Redz šē, es paspiedišu skrūvīti, un mazs aparāts, ko es noliku ēdamistabā uz galda, tūliņ sāks rakstīt. Marija to atradīs un dabūs zināt, kur mēs esam.“

Nē, tādus brīnumus Smita kundze nav ne redzējusi, ne dzirdējusi, un viņai liekas, ka pasaule ilgāk par Lieldieņām vairs nepastāvēšot.

Arī Kristians tīko paspiest dīvaino pogu.

Bet Marija! Viņai aiz pārbailēm tik tikko neizkrīt tējenis no rokām, kad tā vakarā uznāk ēdamistabā, lai klātu galdu.

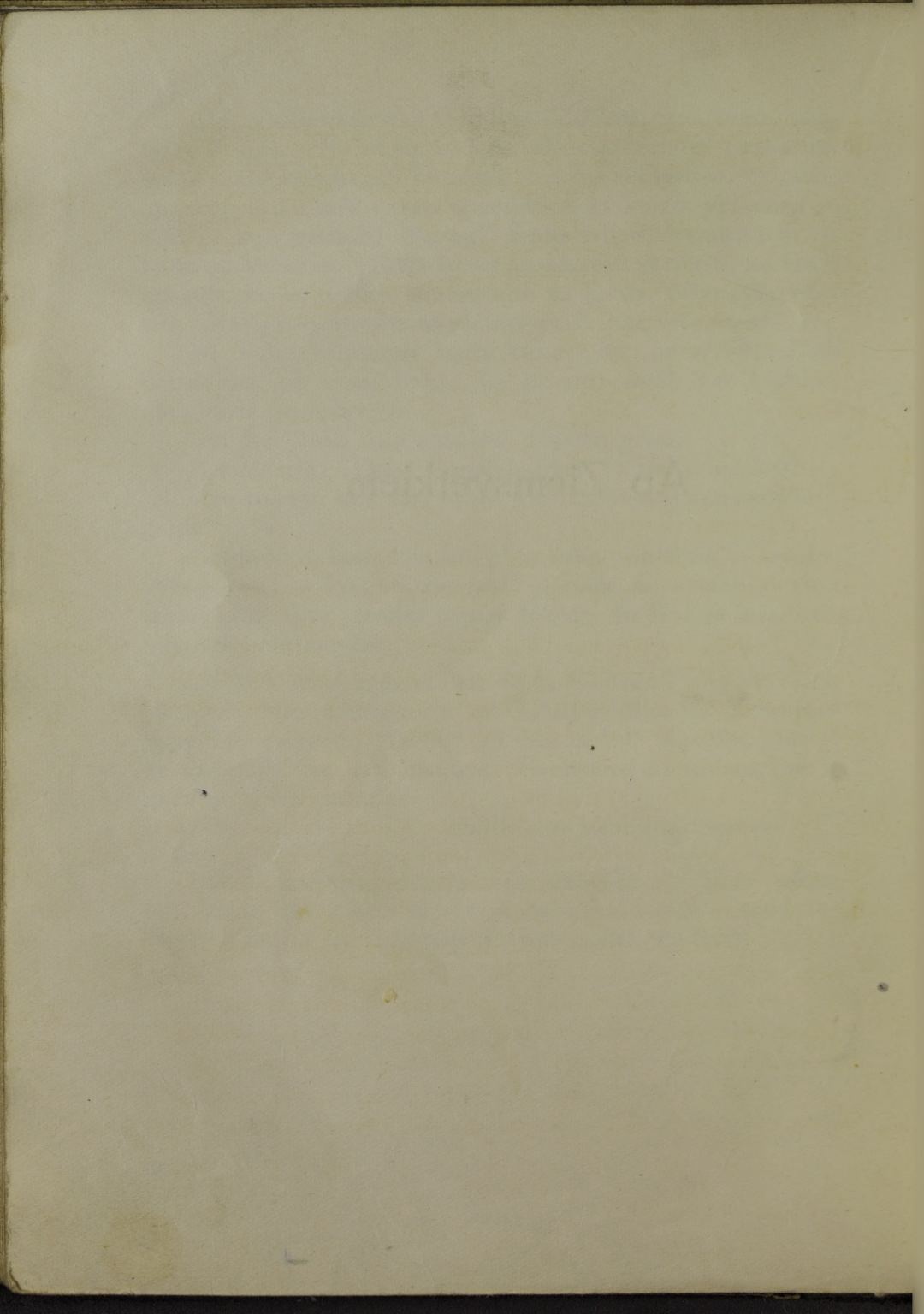
Galda vidū kaut kas stāv, kas saka „tiktiktik“. Lai rāvējs parauj — kas tas var būt? Lēnām un uzmanīgi viņa pieiet klāt. Tur atrodas papīra loksne, un Marija lasa, brīnumiem brīnīdamās:

„Mīļā Marija, nebaidies! Gādā labi par Puļķi un mazo Hāralu! Mēs aizbraucam ar Balsfjūrdiānu uz Kopenhāgeni, lai apskatītu „Tivoli“ un ietu cirkū. Apejies prātīgi ar tikšētāju, tas nav bīstams! Sveiciens no visiem, bet it īpaši no Tavas kundzes

Malfhildas Miolindas Smites.“

Sakait nu, vai Smitiem nav debešķīgi? Tāda māja, tādi bērni, tāds kuģis, tāds vīrs un — ko domāt — tāds tikšētājs! Vai tā nav svētlaimes visaugstākā pakāpe?

Ap Ziemsvētkiem

Klusu!

Ziemsvētki pavārtē...

Jūs zināt, cik tie spoži un jauki! Vai esat jebkad redzējuši tik lielas un spulgas zvaigznes kā Ziemsvētku vakarā?

Vislielākā no tām mirdzēja pār mazo bērniņu Betlēmē, Dāvida pilsētā, pār viņu, kas pats kļuva par mirdzošu zvaigzni, jā, par siltu sauli. Tā spirdzina un priecina katru sirdi, kas viņai tuvojas. Diez, kuŗa gan ir viņa zvaigzne?

Ik Ziemsvētku vakaru māte, izgājusi ārā pagalmā, rauga to saskatīt. Laikam tā ir viņa zvaigzne, tā, kas spīgo un zvīļo zilās, sarkanās un dzeltenās ugunīs, mums stāstīdama par laimi, puķēm un prieku lieliem un maziem debes un virs zemes. Tā ir kā viena vienīga liela, gaiša svece pie debesu spožās Ziemsvētku eglītes.

Nekad sniegs nepārslo tik liegi kā Ziemsvētku vakarā. Viegli, maigi un klusi. Apsedz katru tumšo akmeni, lai viss būtu spodrs un skaidrs, kad liksmi ļaudis svētrīt ies gaismas ceļu uz dievnamu, kad tūkstoš zvanu visā pasaulē dziedās, sauks un vilinās: „Klau, kā skan: seko man!”

Jā, ko visu zvani nepauž! Tie paceļ mūs augstu jo augstu Dieva brīnišķās debesīs, kur daļi eņģeļi tīriem, bal-

tiem spārniem pulku pulkiem lido ap Ziemsvētku eglīti. Tā nopušķota ar viskrāšņāko rotu, kādu tik varam iedomāties: to apspīd silta gaisma, ko vieš priecīgi smaidi un neskaitāmas zibošas saules acis. Un eņģeļi izstiepj rokas, jo tur stāv pats Jēzus mirdzošās drānās, dalīdams dāvanas: prieku un mieru, mīlestību un pateicību, drosmi un pašreizīgu — viscēlākās jūtas, kas mājo cilvēka dvēselē! Līksmodami un gavilēdami eņģeļi saņem šīs balvas, lai tās tūliņ dalītu tālāk — saviem draugiem virs zemes. Devīgām rokām viņi tās šonakt izkaisa pa visiem mājokļiem visā pasaulē, kamēr plašajā debestelpā šalc varena dziesma, atskanēdama no tuvienes un tālienes, kur tik vien pukst kāda pateicīga sirds: „Miers — miers virs zemes un cilvēkiem labs prāts!“

Mūsupusē mēs svētku zvanus diemžēl nevaram sadzirdēt, tāpēc ka baznīca tik tālu. Tas ir liels zaudējums, jo nekas tā neiezvana Ziemsvētkus sirdī kā mīļie zvani.

Ja kādreiz notiekas, ka vējš tomēr atnes zvanu skaņas pāri sniegājiem, mēs visi, labi satauņājušies, izskrienam ārā tumsā un klausāmies. Viegļas skaņas, liegas zvaņas! Mēs klusinām viens otru un stāvam rāmi, lai nezaudētu ne sīkāko skaņu. Un mums tā stāvēt un ausoties, kādreiz pagadās, ka iedegas kāvi. Jā, nez vai kāds no jums dienvidos var iedomāties, kas mums šie par brīnišķiem kāviem!

Blāzmu deļa pie debesīm, krāsu rotaļa gaisā — neaprakstāma!

Un cik ātri viss norisinās!

Ziemeļos aiz Pigtina uzstāro mazs stariņš. Pigtins ir viens no visstaltākajiem kalniem šā fjorda malā. Tas redzams no mūsu logiem: kā milzīga cukurgalva lielā katlā, ko iežogo stāvas klintis.

Vecs un sirms un cienīgs. Māte saka, viņai tas lieko ties kā pats Dievs, jo tam ir nopietns, svinīgs vaigs, kas pavērsts uz augšu. Majestātiski tas raugās debesīs. Jā, kas apbalvots ar fantaziju, Pigtinā noteikti var saskatīt seju.

Visi kalni kaut kam līdzinās — cilvēkiem vai zvēriem vai lieliem, baltiem izplestiem spārnēm, kas ilgoties ilgokas pacelties gaisā un aizlidot. Bet mēnesnīcā un liesmainā blāzmā tie izskatās kā lieli sirmi milži, kas mūs uz mūžu mūžiem grib noturēt savās saltajās rokās.

Bet kur palikuši kāvi? Jā, raugait tur! Aiz Pigtina kā zibens uzšaujas ass stariņš un, redziet, vēl viens! Un tur vēl vairāki! Smalki, viegli, trīcoši stari staro augšup — kā labas domas. Tās arī rodas vairākas uzreiz, jo viena pieaicina otru. Piepeši tie saaužas kopā par platu lenti, vizožu gaismas jostu, kas vēja ātrumā lokās ap debesu jumtu.

Skataities, kā kāvu ugunis šaustās un raustās, mijas un vijas liesmu trauksmē! Eņģeļu dejas uz zvaigžņu paklāja! Straujāk, vieglāk, žiglāk nekā domas tās laižas pār debesīm, zenītā piepeši sakusdamas par spožu vainagu, kas zaigo safiros, smaragdus un rubīnos. Cik spilgtas krāsas — sarkanās, zaļās un mēļās! Neviens gleznotājs nespēj uzburt tik brīnišķas šo krāsu noēnas! Pārgalvīgā rotaļā kāvi mētā simttūkstoš stīgu pār visām debesīm — kā rokas, ko lūgšanā paceļ teiksmainas būtes košos plīvuru tērpos. Tik daudz gaismas, tik daudz liesmu, tik daudz blāzmu, un gaisā vāra šņākoņa — mēmās jūras viļņu klusās nopūtas!

Tāda dažkārt ir Ziemsvētku nakts mūsu vientuļajā fjordā.

Piepeši skaidri sadzirdam baznīcas zvanus. Dārgās skaņas nesas šurp ar vēju, atsauc mūs atpakaļ zemes virsū. Nu tik mēs sajūtam aukstumu. Brrr, kā mūs drebina sals! Tīri tā rādās, it kā jau pūstu no austrumiem.

„Ko tu domā, māt, kas tur notiek augšā pie debesīm?“ vaicā Puisītis.

„Es domāju, Dievs dedzina eglīti saviem eņģeļiem.“

„Ak, cik aši viņš to dara!“ saka Puisītis, un tad mēs steidzamies iekšā — mūsu jaukajās, siltajās istabās, kur ir tik mājīgi un svinīgi un skaisti.

Vai nav tīkami domāt, kā Ziemsvētki cilvēkus padara labus! Tad taču gandrīz ikviens domā vairāk par citiem nekā par sevi. Ko domāt — ja mēs katru dienu tā gribētu iepriecināt citus kā Ziemsvētkos! Jā, Ziemsvētki cilvēkus padara ne tikai liksmus, bet arī cēlus, ļaudami atplaukt viņu vislabākajām jūtām.

Vai nav savādi, ka Betlēmes bērniņš, kas piedzimis priekš tik daudz simteņiem, var mūs aplaimot, viest gaismu un prieku visā pasaulē, visur, kur atskan vēsts par viņa piedzimšanu! Pašā ziemas tumsā un spal gumā mums atspīd viņa gaisma un mīlestība.

Kā viņš to var?

Tādēļ, ka viņš pats ir gaisma un mīlestība, tādēļ, ka tas ikdienas atdod pats sevi katram cilvēkam, kas grib mīlēt un darīt labu, tāpat kā viņš. Tādēļ Ziemsvētki ir miera un prieka un gaismas svētki — pašā ziemas tumsā un spal gumā.

* * *

*

Nav jau gan noliedzams, ka mēs mazliet saraujamies, kad sākas ziema un drūmais laiks ir pie durvīm.

Novembra vidū, jā, bieži jau agrāk, dienas top tik īsas un tumšas.

Zeme ir brūna un tumša, debess ir pelēka un tumša, un tumšas ir arī istabas.

Māte pa nopietnam sāk darboties gar lampām. Ak tu mūžs, kas mums šē ziemēļos par lampošanu! Nekāda elektrība mums negaismo. Nav jau tā kā pie jums: pieiet pie sienas, paspiež podziņu un pasaka: „Lūdzu gaismu!“ Kur tu Dieviņ! Mēs tik tērējam petroleju — vienu mucu pēc otras — un daktis un cilindrus. Jā, nevarat nemaz iedomāties, kādos daudzumos mēs patērējam cilindrus! Tie iet no rokas kā silta maize.

Lampas un lampu tīrīšana!

Berta stāvēdama stāv un berž un berzē un spodrīna, lai tās būtu tīras un spožas.

Jo tumšāks ir ārā, jo gaišāks pie mums istabā. Ja tā nebūtu, mēs nezturētu. Gaisma mums nepieciešama. Visa māja, katrs kaktiņš lai būtu gaišs un jauks, silts un omulīgs!

Tumšajam laikam sākoties, mums liekas, it kā mēs dotos gaŗā ceļojumā, kas ilgst veselus divus mēnešus — caur melnu tuneli kalna iekšienē.

Dziļāk un dziļāk kalnā mēs traucamies, bet tuneļa vidū vilciens piepeši apstājas: pietātne. Stacijas ēka ir svinīgi apgaismota pils. No visiem logiem spīd un viz — tur mūs jau gaida, tur mums jau vicina, tur ir gaišs un spožs. Tur ir svētki. Izlēkuši no vilciena, mēs spārnojam turpu. Ziemsvētki!

Protams, visi priecājas uz Ziemsvētkiem, bet es neticu, ka kāds tā var priecāties kā mēs. Cik brīnišķi, ka Ziemsvētki iekrīt tieši vistumšākajā laikā! Tie dod mums spēku paciest un pārvarēt vienu otru grūtumu.

Laukos jau nav tā kā pilsētā, kur aiziet pie miesnieka un maiznieka un nopērk visu gatavu. Nē, mums pašiem jākauj un jācep un jāķērnē un jārūpējas par katru krikumu. Nav jau vienmēr viegli, bet no otras puses — ir arī labi tā: dienas paiet kā nebijušas priekšsvētku skubā un steigā. Vienīgā bēda šai laikā ir tā, ka jākauj govīs, jo mūsu govīs mums visas ļoti mīļas. Katrai meitenei ir sava. Reiz mums bija laba, jauka gotiņa, vārdā Zvaigzne. Tā piederēja mātei. Viņas dēļ māte ubagoja un lūdzās gadu pēc gada. Visupēc Zvaigzne bija tik veca, ka aprija pati savus zobus. Nu gan viņa vairs nespējot sajūst nekādu prieku, nosprieda tēvs, un kādu rītu atnāca Mārtiņš. Māte dzirdēja norībam šāvīnu — šausmīgi! Cik drausmīgi, ka mēs tā drīkstam valdīt pār kustoņu dzīvībām, nonāvēt tos, kuŗus mīļojam!

Pērnajos Ziemsvētkos nokāva Puisīša Lindelīni, bet tā kā viņam kaujamā diena palika nezināma, tad viss nogāja

puslīdz labi. Bet Puisītis savu gotiņu neaizmīrsa! Kad pavararī lopus izdzina ganos, viņš noteica sērīgi: „Nabaga Lindelīne! Nu tā vairs nevar iet mežā un ēst zālīti līdz ar citām gotiņām!“

* *
*

Un tad šie noslēpumi Ziemsvētku laikā! Kur tik piešķaries, visur kas noslēpts, ko nedrīkst redzēt.

Augšā skolas istabā uzturas meitenes, pazagšus kaut ko šūdamas. Ja kāds nāk pa kāpnēm, viņas spiedz un smejas un uzlec kājās un aizslēdz durvis. Neviens nedrīkst nākt iekšā, māte jau ne tik ne!

Bet kādreiz māte pamanās uzlavīties itin kļu un strauji atraudama durvis, iesaucas: „Še es esmu!“

Ak tu Kungs un tētīt, kas par burzu! Meitenes pasprūk pagaldēs un pagultēs, priekšautus vīstīdamas, bet māte tik mācās virsū, gribēdama redzēt, ko tur bēdzina. Pēcgālā visi vārtās pa grīdu, smiedami visā kaklā.

Māte ir tik nejauka, visu viņa uzokšķerē. Neko nevar noslēpt. Pad tad, kad tā nemaz nekāro noslēpumus uzziņāt, viņa uz tiem uzdužas.

Vienreiz māte dabūja krietni izsmieties un tēvs arī.

Bija pienācis Ziemsvētku vezums ar kastēm un saiņiem un kārbām. Tas aizvien mēdz būt svarīgs notikums, kad vezums iebrauc sētā. Tādā reizē katram jau laikus jāpaķer sava manta, lai to neviens cits neuzietu.

Aša un knaša māte kā pirmā izskrien laukā, lai paņemtu ņemamo, kad tā vezumā pēkšņi ierauga šūpuļkrēsļu. kādu tā jau sen vēlējusies. Bet viņa neliekas ne zinis.

Pēc brītiņa ienāk tēvs un saka: „Vezumā droši vien ir lietas, kuņas es nedrīkstu redzēt. Ej ārā un pievāc tās!“

„Labi. — Bet kas tad tas? Vai tas neizskatās pēc salikta šūpuļkrēsļa? Nē, tas gan nepieder man!“

„Ak — — projām! Iekšā!“ iekliedzas tēvs, milzīgā ātrumā iestumdams māti virtuvē. „Ak, es aitas piere, kā man tas neiesāvēs prātā!“ Bet mātei tik nāk smiekli, un galu galā arī tēvam jāsmejas.

„Saki, mīļais, kas tas bija, ko es nedrīkstēju redzēt?“ vēlāk kaitināja māte, ieraugot tēvu. „Vai man to tavā vietā bija nobēdzināt?“

Bet nu tēvs aizvien piesargas, lai māte viņu neapvestu ap stūri.

* * *

*

„Vai arī mēs varēsim palīdzēt cept, māt?“

„Jā gan, cālīt!“

„Māt, vai arī šogad mēs varēsim taisīt sivēnus no mīklas?“

„Jā gan, tibiņ! Bet ciet nu mazdruciņ klusu!“

Ak, kāds cepumu kalns pacēlies ārā virtuvē! Milzīga kaudze visgardāko gardumu, kas uzmanīgi jāieliek lielā mucā. Berta plāj mīklu, Turdise taisa rausīšus, un māte tos vāra taukos, pār pavardu pārliekusi, notvīkusi kā biete. Arī Līva un Vista un Puisītis viņā katrs savu mīklas piciņu, jo katram iedots savs dēlītis. Mīklai viņi piešķir visdīvainākos veidus. Kad tie to piecas sešas reizes pār-mīcījuši un tā jau pieņēmusi pelēcīgu nokrāsu, viņi beidzot nolemj to notiesāt — jēlu, jo tāda tā iet visvairāk pie sirds. Un tad viņi tikām ubagojas, kamēr dabū jaunu piciņu, ko apstrādā līdzīgā kārtā.

Pēdīgi ienāk tēvs, lai nogaršotu. Pēc viņa domām viss padevies teicami, par ko māte pārlieku priecīga. „Tik nepārgurdē savu muguru! Šausmas, tā stāvēt pie kūpoša katla! Nāc, atvelc drusku elpu!“ aicina tēvs, bet māte tik smejas un raida viņu istabā. Lai viņš tur pakavējas ar prāvu tiesu cepumu, līdz viņa ar visu būs galā.

Māte pa Ziemsvētkiem nedabū ne atņemties. Par ko visu nav jādomā! Visiem viņa vajadzīga, tā ka reizreizēm nav brīnums, ka tai sajūk pātari.

„Kur lai nolieku zarnas, kundze?“ jautā Nelle, kas palīdz vīkst cūku bēres.

„Paldies, uz klavierēm,“ atbild māte, dziļās domās iegrimusi, kamēr citi smejas galvu galvām par neparasto zarnu novietni.

Jā, cūku kaušana!

Tā ir vesela problēma ļaudīm, kam šai nozarē trūkst speciālas izglītības.

Jātīra zarnas — visai nepatīkams darbs — bet jādara, un jādara nevis kaut kā, ja grib ēst desas, un kas tie būtu par Ziemsvētkiem bez desām!

Ak, desas bez gala un bez mēra!

Asiņu un gaļas desas, smalkas un vienkāršas, dūmu un tauku desas. Arī meitenes darina katra savu desu, bet Puišītis drāž irbulišus un kaltē tos krāsni.

Sivēnu kauj nedēļu priekš svētkiem.

„Ak, es nožēlojamā!“ nopūšas māte, „suķis piedzimis nedēļu par vēlu, kas nu būs ar auksto gaļu?“*)

„Jā, aukstās gaļas nedrīkst trūkt, māt! Bez aukstās gaļas, cilksnīšiem un ribiņām nav nekādi Ziemsvētki!“ spriež tēvs.

Bet suķis ir sasalis ragā, un tāpēc tam nav grūti divkājus iestaigāt ēdamistabā. Tur viņu iestata kaktā, lai tas mazliet atlaistos. Meitenēm par to liels prieks. Ko domāt — sivēns istabā! Vistai, kam aizvien kas galvā, arī šoreiz rodas brīnišķa iedaša. „Nāciet, parotaļsimies ar sivēnu, uzpušķosim viņu!“

Lūk še, mātes vecā melnā cepure, to cūcēnam uzmauc galvā, vecu vēdekli iespiež nagos un tēva pīpi zobos. Otru priekškāju balsta lietus sargs.

*) Norveģu nama mātes, pagatavojot auksto gaļu, to vismaz nedēļu tur zem sloga.

Tulkotājas piezīme.

Tas tik ir blāviens, kad sivēns izērmots! Bet ir gan arī bezgala jocīgi to uzskatīt.

Drumvu spraugā parādās mātes galva. „Tētīt, ko tad jūs? Vai esat no prāta izgājuši? Bet Vista!“

Vista aiz lieliem priekiem griežas trakā dejā ar visu cūcēnu, tā ka mātei gribot negribot jāsmējas, tāpat arī kalponēm. Atsauc pat tēvu, lai arī viņš pagūtu nolūkoties jocīgajā skatā.

Bet jau drīzi vien sivēns sāk atlaisties un viņa ceļi ļūmt. Nu to noģērbj un uzceļ uz galda. Tur nu viņš guļ uz balta palaga, gaidīdams lensmani,*) kas solījies nākt talkā to sadalīt. Tā ir visai grūta māksla un, to pieķerot, nedrīkst atkāpties no zināmiem likumiem.

Virtuvē stāv liela sāls muca, un kad sivēns, tā sacīt, sadrumstalots gabalu gabalos — šķiņķos, ribās un sānos, to ienes virtuvē un iesāla.

Mārtiņš palīdz iesālīt, bet lensmanis vēl griež un graiza. Mātes priekšautu apsējies. Viņš triec un tērzē ar meitenēm, kamēr māte staigā šurp un turp, iekšā un ārā, norādīdama un rīkodama. Tēvs stāv iedurvī, vilkdams dūmu un klusatnē priecādamies uz svaigo karbonādi vakariņu reizē. Meitenes, sastājušās ap galdu, skatās abām acīm. Ne jau ik dienas dabū redzēt šādu skatu!

„Kā būs ar šķiņķi, kundze, vai arī šogad griezt Hamburgas griezienu?“ vaicā lensmanis, bet māte ir jau atkal virtuvē un nedzird ne nieka. Tēvam viņa jāiedzen atpakaļ istabā. „Jā, protams, Hamburgas griezienu — pēc pēdējās modes! Bet pie ribiņām ne tik daudz taukumu kā pērn!“ — „Kā pērn! Tas ir tik sen,“ domā lensmanis. „Kaut varētu atminēt! Bet mazdrusciņ taukiem jābūt arī pie ribiņām, vai ne tā, Livuci, tev patīk treknumi?“ Un prātīgi un uzmanīgi viņš sāk graizīt ribiņas. Visgrūtākais cēliens sivēna operācijā.

*) Augstāks ierēdnis uz laukiem, kas veic administrācijas un uzraudzības pienākumus. Tulkotājas piezīme.

Beidzot tas sadalīts. Visapkārt, kur tik lūkojies, uz galdiem un soliem rēgojas gaļa.

„Še būs aukstā gaļa, še desas, še karbonāde,“ skaita māte. „Bet Dieviņ augstais, kur ir mani cilkšņi?“ viņa izbailēs iesaucas. Ja vislabākais no visas cūkas būtu iekļūvis sālīmā!

„Šeit, kundze!“ saka lensmanis, abus dārgumus gaisā turēdams, „bet tie ir sivēna. Jūsējie, cerams, ir sveiki un veseli!“

„Jā, tos mēs izcepsim jau šovakar,“ saka māte, „lai arī priekš svētkiem tiek ko pakosties. Paldies Dievam, vislaunākais nu ir gaļām! Nāciet nu dziļāk, lensman, un atpūties!“ Un nav ko apskatīties, kad māte jau aizvākusi „cūcību“, lai atkal ķertos pie kā cita.

„Saimniecības kastes lai šovakar paliek,“ nosaka tēvs, „kas par grūtu, tas par grūtu!“ Bet māte tik atsmejas, gan jau viņa arī ar tām tikšot galā. „Ej tik tagad iekšā pie lensmaņa, lai viņš jūtas kā mājās! Es jums uztaisīšu groku. Gan jau meitenes man palīdzēs visu izkravāt!“

„Vai arī kastes šovakar attaisīt?“ vaicā Mārtiņš, kas, nogādājis sivēnu pie malas, spirdzinās ar kafiju. „Ak jā, labi gan būtu! Labs tas darbs, kas padarīts! Nāc tik šurpu ar visām kastēm!“ saka māte, norausdama sviedrus no pieres. Nu nāk gada vissvarīgākais notikums: izkravās lielās saimniecības kastes, kuņas mums ik Ziemsvētkus atsūta no dienvidiem.

Meitenēm un Puisītim, protams, jābūt klāt, jo tas ir briesmīgi jauki.

Virtuves durvis uz priekšīņu līdz kājai vaļā. Tur novietotas kastes. Aukstums kā tvaiks iesitas virtuvē, kur ievēl abas lielās kastes, kas gandrīz aizņem visu mazo telpu.

Tu Dieviņ, kas par prieku! Kādi saiņi — lieli un mazi! Viens redzējums, un virtuve jau tik pilna, ka nevar ne pabrist. Nokrauti ir galdi, ir soli, tā ka nav nemaz tik viegli visus galus saturēt kopā.

Kur liksim šo, kur liksim to? Skapī, pagrabā vai klētī? Kas šis, kas tas? Katrs sainītis jāapčamda, lai izpētītu, kas tur iekšā. Vai kas labs? Kas tur grab? Ak, droši vien rieksti! „Māt, vai varam dažus paņemt? Katrs tikai divus?“ Te — gaŗš, šaurs vīstoklis. „Jā, to jūs varat apskatīt, tur ir krāsains papīrs eglītei, un še ir arī kārba ar svecītēm.“ — „Vai mēs arī svecītes varam apskatīt, māmuliņ? Ak, saki jā!“

„Jā, jā, bet esiet uzmanīgi un nesalauziet tās!“

Bet jupis — kas tas?

„Nē, nē, tas ir mans, to neviens nedrīkst redzēt! Dod šurp!“ smejas māte un gūdama nepagūdama noslēpumaino saini ieŗrūŗ galda atvilktnē. Nometusies rāpu, viņa rokas un rakņājas pa salmiem, papīriem un tūtām.

Urrā! Ābolu maiss! Un tanī caurums! Ak tu laimīte! Tur aizripo divi āboli — roŗu sārtumā — projām pa grīdu.

„Raugait še, pupuciŗi, ņemiet šos divus ābolus un dalaities! Arī svecītes un papīru varat apskatīt. Ejiet augšā un palieciet tur, kamēr ēdīsim vakariņas! Man tagad jāsteidzas, lai es visu varu paveikt. Te būs arī daŗi rieksti un, lūk še, šokolāde! Padzīvojieties ar visu, bet esiet prāŗīgi un neapgāziet lampu!“ Un ar bagāŗu roku māte izdala šos priekŗsvēŗku labumus.

Ak tu Kungs, kas par prieku un pateicību! Viņi aizauŗo kā kumeŗu bars — pa kāpnēm augšā. Visa māja skan.

Necik ilgi, un rotaŗa rit ritēdama. Uzmanīgi viņi izņem svecītes un papīru. Cik skaisti! Visjaukākās krāsas, kādas tik var iedomāŗies! Zelta papīrs un spoŗais — sarkans, gaiŗzils, zaŗš un mēŗš. Ar raibajām loksnēm izklāŗ mazās gultiņas, tās pārvēŗšas par glaunām istabām ar zīda tapetēm. Un krāsainās svecītes ir mazas meitenes koŗos balles tēŗpos. Tiek rīkotas viesības. Svecītes viesojas lepnaŗās zīda istabās un deŗo un runā par dienvidiem, cik tur esot jauki.

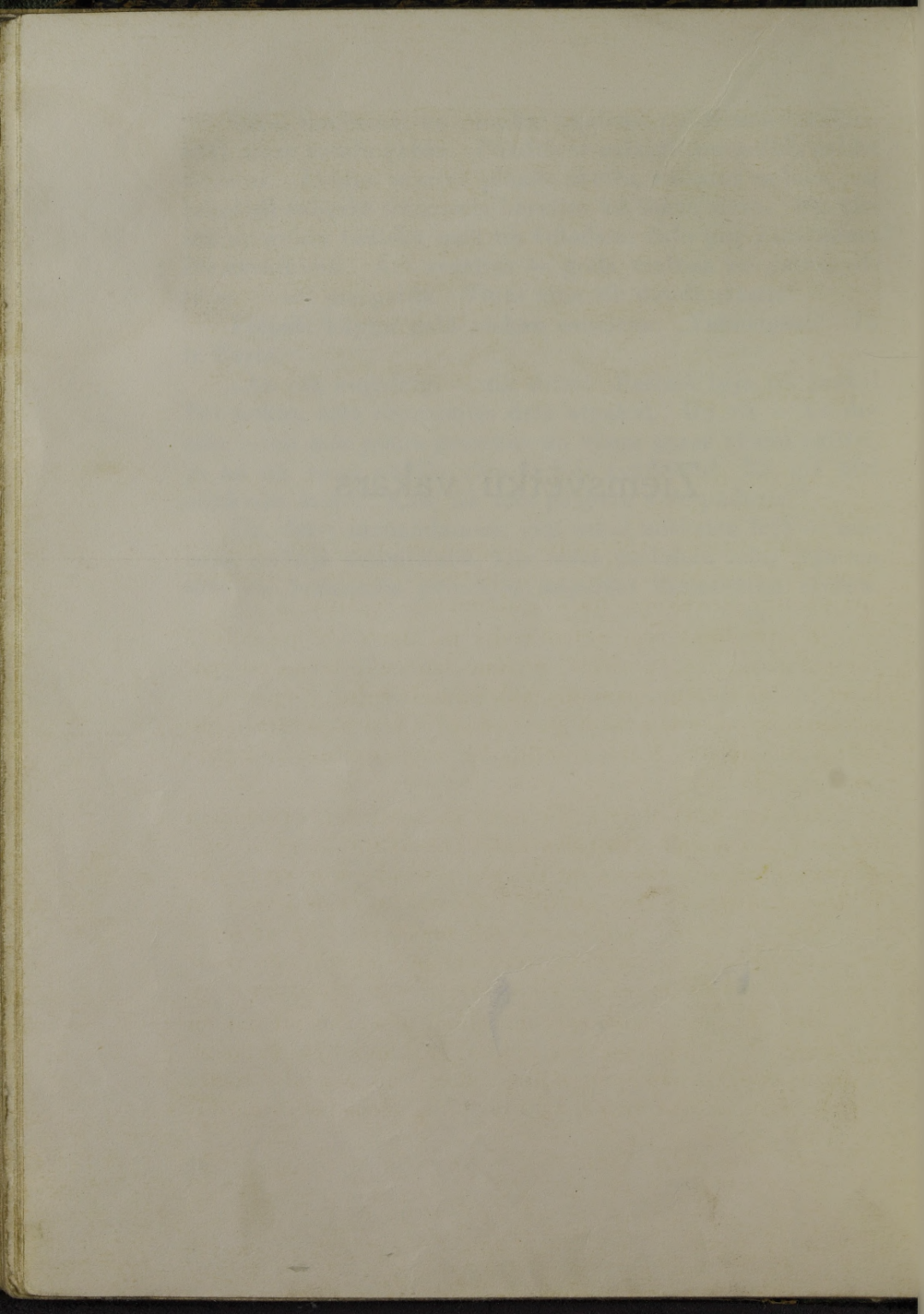
Līva, noņēmusi no plaukta skaistos pusdienas traukus. klāj mazo rotaļu galdu. Puisītis ir sulainis un palīdz salikt ēdienus. Ābolus sagriež plānās šķēlēs, riekstus noloba, un šokolādi saberzē uz mazās berzītes kā sauso sieru. Nu visi sēž ap galdu lieliskā omā un čalodami čalo par gaidāmiem Ziemsvētkiem. Arī svecītes — goda viešņas no galvaspilsētas — sēž pie galda. Viņas zina tik daudz stāstīt!

Piepeši kāpņu galā atskan sauciens: „Vakariņās!“ Tā ir Berta.

„Ak cik nejdzīgi — tik drīzi! Pašlaik bija tik jauki! Bet nekas, mēs steigšimies drīz atpakaļ. Un rīt — ko domāt — rīt mēs pīsim groziņus un vīsim gaņas vītnes eglītei, jo nu tik vairs nedēļa vien ir līdz svētkiem! Nē, cik ātri aizskrien laiks! Kaut tik mēs paspētu visu padarīt!“

Un, dzīvi sarunādamies, viņi atkal noskrien lejā — mazajā, gaišajā ēdamistabā, kur māte patlaban ielej tēju un tēvs un lensmanis priecājas nogaršot Ziemsvētku sivēnu.

Ziemsvētku vakars

Beidzot, beidzot — Ziemsvētki klāt! Viss uzkopts un uzposts iekšā un ārā.

Dienu priekš svētvakara sagaidām tvaikoni, pēdējo pirms Ziemsvētkiem. Nu visus pārņem ziņkāre, vai dāvanas kārtīgi pienākušas un — galvenais — eglīte.

„Kā tu domā, vai eglīti vedīs pa tīreli vai pa ceļu?“ jautā Puisītis. („Pa tīreli“ nozīmē izbraukt taisni pa malasceļu.) Bet eglīte, protams, nāk pa lielo ceļu. Ziemsvētku vezumu lai ievadām sētā pa godam! Visi izskrējuši pagalmā to saņemt. Manu stundiņ, kas par vezumu, un eglīte pašā virsū!

„Re, kur eglīte! Ak, tu mūs tik kaitināji, gribēdama iestāstīt, ka šogad krusttēvs eglīti nesūtīšot!“ Eglīti uzmanīgi nocel no vezuma un uzstata sētsvidū, kur visi ap to laižas dejot pārlicīgās gavilēs. Vakarā to nesīs istabā un nopuškos — urrā! Arī kastes tiek noceltas. „Tu ar tavu, es ar savu!“ Tēvs un māte viens otram vienādi vien ir pa kājām, pasmejas un aši pazūd, katrs ar savu laupījumu.

Virtuvē gar sienām spīguļo spoži noberztie misiņa un vara katli. Uz galdiem, kas apklāti sarkanbaltām drānām, smaržo garšīgā pašceptā maize. Berta no pagraba uznes auksto gaļu, šķiņķi un vēl visādus citus Ziemsvētku gardu-

mus. Nu tik mūsu pūles īsti nāk gaismā, un visi priecājas nolūkot sūrā darba saldus augļus.

Arī istabās viss lepojas svētku rotā. Tīriem, baltiem aizkariem — kā viegliem šķidrautiem — aizklāti logi. Tīriību dvašo katra pakakte. Visas glītās lietišas — spilveni un sedziņas — kas darbdienās nav redzamas, izņemtas no skapjiem Ziemsvētkiem par godu. Mātei vēl šis tas ko sakārtot: še jāuzraksta vārds, te jā sacerē pantiņš. Kaut tik nu kas derīgs iesistos prātā!

Šodien meitenēm un Puisītim iekšistabās ieeja aizliegta. Viņiem jāuzturas augšstāvā vai ēdamistabā, kur tie pašlaik ņemas pušķot eglīti Smitiem — mazu zariņu no lielās. Viņi var arī iet ārā un laisties ar ragutiņām, jo slēpēt priekš Ziemsvētkiem gandrīz nekad nav iespējams.

Grūti ticēt, ka šodien ir Ziemsvētku vakars — vistumsākā diena gadā. Kā laistās debesis dienvidpusē! Kāds brīnišķs apgaismojums! Kādi mākoņi! Viz pārļains spožums mainīgās krāsās — kā vaņāvīksne! Tas esot tumšais laiks? Pat istabās ir balta diena, par lampu nemaz nav runa. Izteikam bez tās no pulksten 11 līdz 3, un tomēr gaismas ir gana gan šādam darbam, gan tādām. Šaubos, vai pat galvaspilsētā ir tik gaišs, kur tik brīnišķi mēdz migloties migla!!

Vakarvakarā ienesa eglīti. Tēvs to nopušķoja. Māte, piekususi gluži galā, jaudāja vairs tikai sēdēt un skatīties: viņa bija nokustējusies cauru dienu. Ziemsvētkos to apciemo visi viņas draugi, ar katru mazliet jāpatērzē, un tā aiztek laiks. Visi, protams, aiziet ar līkām padusēm. Un tad vēl jāsasaiņo saiņi un jāklāj svētku galds un jākaļ pantiņi. Beidzot, kad pulkstenis jau 3 kā nositis, māte nodzēs lampu un nokrīt uz aci.

Bet šodien, Ziemsvētku sestdienā, visi drīkst gulēt līdz lielai dienai un dzert kafiju gultā. Tā ir vienīgā reize gadā, kad šāda laiskošana atļauta, un tāpēc to arī izbauda līdz pēdējam.

Pulksten 12 iekožam brokastis: „cūkēdienus“ un citus svētku kumosus, svaigo iesalmaizi un plāceni.

Kad taisāmieš sēsties pie galda, ienāk ciemiņi — mūsu labie draugi Jensenī, par ko mums, protams, liels prieks. Mums ieturot maltīti, laukā ir tik gaišs un jauks! Negribas nemaz ticēt, ka patlaban pārdzīvojam tumšo laiku. Liekas, ka saule tik būtu pabēgusies aiz kalnu korēm, tik sārta un kvēla ir blāzma virs Mōlselvkalna. Lai gan tādās dienās mūsu domas un ilgas arvien kavējas dienvidos pie mūsu mīļajiem saulītē, ar viņiem mainīties mēs tomēr nekārojam. Mūsu krāšņā fjorda balto klusumu un svēto mieru pret pil-sētas troksni un kņadu? Nē, nekad arī ne!

Nē, nu gan jāiet pastaigāties!

„Nāc nu līdz, māt! Nu viss ir padarīts. Šodien vairs nav ne par ko jādomā!“ Tēvs nāk ar mātes virsdrēbēm.

Mātei gan šķiet, ka vēl par daudz ko būtu jādomā, bet neko darīt, neko būt, ārā ir tik teiksmani skaisti, ka viņai jāiet vien līdzī.

Kāds burvīgs skats! Tīri brīnums, cik spilgta un spēcīga ir gaisma! Debesis vizmo tūkstoš košu krāsu noēnās. Ziemeļos tās ir dzelmīgas un tumši zilas, kamēr dienvidos lāsno zeltā un purpurā. Jūra ir rāma kā bērna dvēsele, ne pūsma nesakustina tās gludo, spožo līmeni, kas līdz pēdējam sīkumam atspulgo debesu krāsu košumu un dažādību. Visapkārt majestātiski staltojas kalni jaunos, baltos svētku tērpos un klusēdami tiecas uz augšu. Kā milži goda sardzē, kas attur nemieru un troksni. Tie atēnojas ūdenī kā spogulī, liekas, skatām tik vienu vienīgu gleznu: krasta līnija nemaz nav saredzama, tik cieši saplūduši kalni virs jūras ar kalniem jūrā.

No visām krastmalas mājiņām jautri staipās zilgani dūmi, ceļas un veļas likumu likumos, stāstīdami par līksmiem ļautiņiem, kas pošas uz svētkiem. Visur cep plāceni, visur vāra pelēko kazu sieru, bet vakarā visur ēdīs Ziemsvētku putru. Vairumam jau gan ap šo laiku ir piena

bad, bet kam krājums ir gaŗāks, tas labprāt dalās ar tiem, kam nav nekā, lai tikai visiem tiktu rīsu putra.

Pretimnācēji mūs laipni sveicina. Visi ir mundri un priecīgi. Lejā nogājuši, mēs dodamies caur mazo, skaisto Eilertbirzi, kas vasarā atgādina košu dārzu. Tad tur krāņojas sārtzilās gandrenes un smalkas, gaišzaļās papardes. Bet arī tagad tā nav zaudējusi savu pasakaino skaistumu, tā liekas gandrīz vēl košāka nekā vasarā, kaut arī balta vilnaine aplāj dusošās puķes. Slaido, lokano bērzu sēri noliektie zari un kuplie, pelēkie alkšņi aizplīvuroti ar vieglu sniega plīvuru. Tie zīmējas pret debesīm kā vis-smalkākais mākslas darbs — asējums baltā un melnā. Katra galotnīte, katra pazarīte šķiet sudrabota, bet raugoties galotnēm pāri, visa birzīte liekas kā palsa, mīksta vilnaina sega. Biezoknī terkšina purva teteris, bet pakrūmēs raibo viņa un zaķīša pēdas.

Aiz meža paceļas kalns ar krauju nogāzi. Ziemā še dzīve nav droša, jo jābaidās no lavīnām. Augšpus nogāzes vēji un vētras sniegu savalsta kupenās; iestājoties atkusnim, tās gāžas lejā — prom uz jūru, pakampdamas sev līdzī visu, kas gadās ceļā. Priekš vairākiem gadiem šāda lavīna kādā janvāra naktī nodarīja briesmīgu postu: astoņpadsmit cilvēku palika bez pajumtes.

Veselas mājas tā ieslaucīja jūrā. Ļaudis, nekā nenojauzdami, piepeši izdzird drausmīgu dārdienu, un turpat tos jau apņem viena pati ņugoņa — aukstums, tumsa un vētra. Atkal atžirbuši, viņi kūņājas pa sniegu — bez mājotnes un iedzīves, jo viss ir izpostīts nedaudzos mirkļos. Kāda večiņa, kad to atraka, bija jau mirusi. Jā, tas bija bēdīgs notikums, un, staigājot pa Eilertbirzi, mums katreiz par to jādomā.

Bet nu vairs nav vaļas staigāt, nu jātrauc mājās. Māte atceras pusdienas. Tās šodien ēdīsim pulksten 6, jo tā ir visērtāk: kalpones var drīzāk ņemt vakaru un pabūt ilgāk ar mums kopā pie eglītes.

Laika sprīdis, kas atlicis līdz eglītei, šķiet visgaŗākais gadā. Dari ko darīdams, viss ātri apņik. Meitenes aiz gaŗa laika nezina, ko iesākt. Visi prāti un domas grieŗas tik ap eglīti un gaidāmiem jaukumiem.

Nu tik vairs viena stunda, jāiet augšā pārgērbties. Tas tik ir tik daudz kā redzēt, un visi ir uztēŗpuŗies.

Pa dzīvojamo istabu rīkojas tēvs un māte. Eglīti aizdedzinājuŗi, viņi priecājas ne mazāk kā bērni. Tieŗām, eglīte ir bezgala daiŗa! Nē, cik skaisti tēvs to ŗogad nopuŗķojis! Katru gadu mums liekas, ka tā vēl nekad nav bijusi tik jauka. Protams, daŗi jauni spīduŗi katrreiz nāķ klāt. ŗoreiz tiem vēl pievienojas milzums mazu karodziņu, kas izskatās lieliski.

Gatavs!

Atdarās durvis.

„Lūdzu — nāciet nu iekŗā!“ laipni aicina māte.

Visi saraujas kā dzelti.

„Jau...“

Iestājas svinīgs klusums. Kautrīgi smaidīdami, viņi ienāķ istabā un apstājas aizņemtu elpu. Eglīte tā laistās, ka acis bīstas.

Bet necik ilgi, un istaba skan vien no gavilēm un skaŗām valodām. Neviens nedzird, ko otrs saka, jo visi runā cits caur citu, un troksnis ir tāds kā tirgū.

Kādi prieki! Kādi pārsteigumi!

Tēvs un māte sēŗ uz dīvāna un pacilātu sirdi noskatās bērnu liksmē.

Eglīte ir debeŗķīga, tur nav vārdam vietas! Tā spīgo un vizuŗo — mirdz svecītes un sidraba trīsuŗi. ŗur tur pazarēs pie neredzamām saitēm karājas eņģeŗi un mazi groziņi viskoŗākajās krāsās. Skaistas, raibas vītnes vijas ap eglīti, un tās ārējos zarus rotā zeltīti ciekuri un zaigas lāstekas. Un pašā galotņē uzsprausta liela, spoŗa zvaigzne ar jauku mazu Kristusbēŗnu vidū.

„Nē, skaties māt!“ iesaucas Puisītis, ap eglīti lēkādams. „Re, kur Ziemsvētku sivēns un šokolādes lācēns! Un re, pūsmēness! Un kāda jauka, balta meitiņa tur tup uz zara un kāds zeltīts putniņš! Un tur — paradīzes putns! Cik skaisti viņš plidina spārnus!“

Un tomēr — visskaistākā ir pati eglīte, smuidra un slaika!

Ko domāt — eglīte! Tā nes mums smaržīgu sveicienu no plašajiem, drūmajiem mežiem dienvidos, jo egles mēs taču nekad neredzam, izņemot Ziemsvētkos.

Neviena skujiņa netiek aizmesta. Ja eglīte par gaļu un mums tā mazliet jānostrupina, mēs ar nocirstajiem zariem greznojām istabas, un kad eglīte visbeidzot tomēr jānes laukā, meitenes salasa adatiņas groziņos, lai tās paglabātu un šad tad paostītu. Tad nāk prātā Ziemsvētki un dienvidu meži...

Ienāk kalpones, uzcirtušās un priecīgas, un tad mēs staigājam ap eglīti un dziedam miļās, vecās Ziemsvētku dziesmas: „Klusa nakts“, „Zvanait nu zvanus“ un „Viens bērns ir dzimis Betlēmē“. Un tad tēvs nolasa Ziemsvētku evaņģeliju.

Nu acis pavēršas uz dāvanu galdu, kas tās saistīt saista ar savu saiņu daudzumu. Katram vesela kaudze!

Galda vidū redzams brīnišķs tramvajs, ar mazām lellītēm piekrauts, kas brauc ciemos pie Smitiem. Leļļu namā, protams, arī deg eglīte, un tur ir tikpat svinīgi un skaisti kā pie mums. Meitenes arī leļļu namu uzglītinājušās Ziemsvētkiem par godu: noberzušas visus pakšus un uzspraudušas tīrus aizkarus.

Un kur tad vēl visas kārbas un saiņi no vecmāmuļas, no krustmātēm un draugiem, kas mūs Ziemsvētkos nekad neaizmirst! Beigu beigās mēs papīros gandrīz vai noslīkstam. Viens gaviļu kliedziens skaļāks par otru: „Vai, kur skaisti! Taisni tādu kaklautu es vēlējos! Un skat, dūrainīši — cik vecmāmiņa laba! Ak tu mūžs, kāda kārba ar saldumiem un

āboliem no krustmātes Augustes! Un no krustmātes Fannijas saktas un lelles un Puisītim duncis!“ Duncis! Ak tavu prieku! Puisītis aiz laimes nevar pateikt ne mēma vārdiņa, bet mātei šķiet, ka duncis ir drausmīgs priekšmets, un viņa klusībā nolemj to noglabāt, līdz Puisītis būs kaut cik paudzies. Apžēlojies — viņš taču tik tik kā iegāja sestajā gadā, ko tāds darīs ar dunci gar sāniem! Tādā vecumā duncis tik var būt par postu. Bet tēvs ir citādos ieskatos: lai viņš mācoties jau laikus rīkoties ar nazi. Lai iegriežoties dažas reizes, tad piesargāšoties! Un, nevērojot mātes šausmas, dunci ar visu maksti piestiprina pie Puisīša bikšu pogas. Tur nu tam paliekama vieta kopš tā laika, bet tīri kā par baltu brīnumu Puisītis vēl nekad nav iegriezies. Vēlāk pavasarī, kad māte reiz uz īsu laiciņu dzīrās aizceļot, Puisītis teica: „Vai tev gribētos, lai es savu dunci nolieku, kamēr tu neesi mājās?“

Un viņš tiešām tā darīja: noņēma savu prieku un lepnumu un iebāza to tēva atvilktnē. Viņš gribēja, lai mātei aizbraucot būtu mierīgs prāts un lai viņai promesot dunča dēļ nebūtu jāuztraucas. Vai tas nebija jauki no tāda maza vīriņa? Lai cik žēl, atsakās no sava mīļā duncīša, lai iepriecinātu māti!

„Priecīgus svētkus! Priecīgus svētkus! Sveiki!“

Medalus un cepumi un āboli un rieksti uz galda un laimīgas sejas ap galdu — jā, kad medalu un cepumus ceļ galdā, tad mēs zinām, ka ir Ziemsvētki!

Un mēs sakām runas un pieskandinām glāzes un uzgausinām mājiniekiem un visiem mūsu mīļajiem dienvidos un ziemeļos!

Un vispēdīgi atskan Norveģijas himna, atskan priekā un pateicībā:

„Jā, mēs mīļojam šo zemi,
Kas no ūdeņiem
Iznirst sirma, apsūnota,
Tūkstoš mājokļiem!“

Šo dziesmu lai neaizmirstam nevienos Ziemsvētkos! Un bijīgi mēs pieceļamies kājās par godu šai dziesmai un dižajam dzejniekam,*) kas tanī izteicis mūsu tēvzemes mīlestību.

Neizsakāmām jūtām tā mūs vieno ar šo zemi un tās tūkstoš mājokļiem kalnos un lejās, pilsētās un tālos, vientuļos fjordos, kur lieli un mazi, tāpat kā mēs šovakar, svin Ziemsvētkus bērnišķā priekā un mājīgā mierā.

*) Björnstjerne Björnsons.

Tulkotājas piezīme.

17. maijs

17. mije

Izņemot Ziemsvētkus, mēs nevienus svētkus tā nesvinam kā 17. maiju — tēvzemes dzimunddienu, laimīgo dienu, kad dzima mūsu brīvība un patstāvība.

Priekš dažiem gadiem meitenes reiz 17. maiju nosvētīja galvaspilsētā kopā ar tēvu un māti. Todien bija ļoti jauki. Neko mēs nelaidām gaŗām — bijām kājās no rīta līdz vakaram. Turdisei pat tika piedalīties karoggājienā, kamēr mēs citi stāvējām pie loga un skatījāmies. Puisītis tolaik vēl gulēja ratiņos, pudeli sūkādams. Viņu mēs novietojām Engebreta kafejnīcā — visiem par lielu prieku. Šo dienu neviens vairs nespēja aizmirst, meitenes dienu mūžu par to vien runāja, un kad mēs gadu pēc tam 17. maiju pavadījām mājās, viņas ļoti gremzās, ka tām neiekrita iet līdz karoggājienā.

„Vai mēs nekad vairs neiesim karoggājienā? Kāpēc mēs nevaram iet karoggājienā, tāpat kā visas citas meitenes?“

Jā, kāpēc tad ne? Vai mēs nevarējām sarīkot paši savu karoggājienu? Kas mums to liedza? Ne jau gājiena gaŗums bija galvenais, bet gan mīlestība uz šo dienu un uz tēvzemi, mūsu sirmo māmuļu, un tās mums, paldies Dievam, bija vai cik!

Protams, mums jāsarīko karoggājiens!

Tēvs pasūtīnāja mazus karodziņus, un tad meitenes apstaigāja krastmalu, ielūgdamas visus savus draugus uz 17. maija svinībām — karoggājienu un šokolādi.

Kāds priecīgs satraukums — ak tu Kungs! Bēdas par karoggājienu pilsētā izbēdātas! Šepat arī bija jauki, jā, varbūt vēl daudz jaukāk, jo bija taču paredzēts, ka karodznieki paliks pulkā un līksmosies līdz pašam vakaram.

Nu tik bija ko rauties. Izstrādājām svētku programmu. Māte sašuva neskaitāmu daudzumu trīskrāsainu svētku nozīmju, lai katram tiktu sava. Turdise tik aicināt aicināja. Svinību sākums bija nolikts pulksten 1, kad gājienam bija atiet no mūsu mājas. Pēc tam dzeršot šokolādi, un tad sekošot rotaļas, dejas un dziesmas.

Sakait, vai tās nebija brīnišķas izredzes?

Visi bija milzīgi ziņkārīgi, kā viss noritēšot. Agrāk 17. maijs pagāja kā kuŗa katra cita diena. Bērnus pat neatlaida no skolas. Patiešām, kauna lieta! Par kaut kādu svinēšanu nevienam nekad nebija bijis prātā.

Bērni, protams, bija gatavi nācēji. Dažviet viņi gan aizbildinājās: neesot goda kārtas un kurpju. Bet kas par to, lai nāk pastalās!

Nu tik bija jautājums, vai 17. maijā ceļš būs nogājis. Ja ne — bēdīgi! Ko domāt — ja laiks būtu nejauks! Vētra vai putenis! Jā, varēja gan tas gadīties: nav taču še mūsu malā neviena mēneša, kad iztiekam bez sniega, vismaz ne kalnos. Tik tiešām, viengad tepat lejā sasnīga sniegs jūlija vidū, tā ka kartupeļu lauks divas dienas bija tīri balts. Bet Dieva laime — tādas lietas nenotiek bieži. Toreiz bija ļoti neražens gads.

Bet šogad laiks solījās būt jaukum jaukais. Spirgts rītenis darīja brīnumus: sniegs plaktin plaka, acīm redzot. Laiks sataisījās silts un mīlīgs, saule spīdēja, un diena „at-
ausa gaiša un spoža“, kā avižnieki mēdz izteikties svētku aprakstos.

Ceļš bija pavisam sauss un melns, un — ko domāt — mežs dienai par godu bija uztērpis savu visgreznāko dzidri zaļo pavasaļa rotu. Jāpiebilst, ka tas ir kaut kas ārkārtīgs; citkārt bērzi šē tikai retumis salapo pirms jūnija, jā, bieži vien tikai pa Jāņiem.

Sētsvidus bija uzgrābts un izmeijots. Meitenes un kalpones staigāja košos, jaunos tautas apģērbos, kam šodien bija tapt iesvētītiem. Un nu sāka lasīties svētku viesi, lieli un mazi, vesels pūlis. Ceļš tecēja vien no nācējiem, kas cits par citu kāpa augšā pa kalnu. Visi skaisti uztaisījušies, ar ūdeni sasukājušies, tīri un balti. Pirmajā galā visi bija tādi kā sakautrējušies, arī mūsu meitenes, bet Turdise tos drīzi samudrināja; viņa visus pazīst un ar visiem draugojas. Ieradās Valla un Kornēlija, Stūrbakenes Kārene un Tiljesletas Ūgote un viņas Annīņa un Hilda, mazie brāļi un māsas pie rokas. Visi bija liksmi un jautri.

Tētīt, kas par baru! Piecdesmit sešdesmit jau šē, un citi vēl tikai nāk nākamo! Tur nu gan būs karoggājiens! Bet nu visiem jāiet iekšā dot mātei labdienu un saņemt svētku nozīmes. Acis zibstīt zibstī, tās uzskatot vien. Māte visus izrotā zīda lentēm. Vai, kur jauki! Svētļaimīgi viņi lūkojas cits uz citu, kaunīgi smaidīdami. Nē, tāda greznība!

Tad māte nosēdās pie klavierēm. „Jā, mēs mīļojam šo zemi!“ dziedāja visbrašākais koris pasaulē. Sekoja vēl citas dziesmas. Tad ienāca tēvs, paziņodams, ka nu visiem esot jāstājas rindā.

„Ja, bet vispirms man gribētos dzirdēt, vai jūs arī zināt, kādēļ mēs svinam 17. maiju?“ saka māte.

Klusums. Visi stāv kā bez padoma. Pēdīgi kāds mazs gaišmatains zēniņš, pasīzdams skatu uz augšu, saka droši: „Jā, šai dienā mēs dabūjām Norvēģiju!“

Vai tā nebija laba atbilde? Šaubos, vai kaut kurš pil-sētņieks mātētu atbildēt skaistāk un pareizāk.

Beidzot gājiens ir sakārtojies. Saskaitot visus dalībniekus, pieaugušos un bērnus, mēs esam 70 līdz 80.

Priekšgalā iet Puisītis un viņšētas Alfrēdiņš, abi vismazākie barā. Tad nāk mūzika: Hans-Adriana mazais Ūle lieliski spēlē harmoniku. Tad pa pāriem soļo citi, visi pēc auguma, visbeidzot māte ar kalponēm. Tēvs ir kārtībasnieka lomā, viņš iet papriekšu par vadoni un stūrmani, lai novērstu iespējamus traucējumus, jo, kas zina, varbūt mēs ieskrējām krūtīs kādam zirgam vai govij, kas zaudēja jēgu un samaņu, ieraugot kaut ko tik neparastu kā karoggājienu Balsfjūrā.

Tostarp svarīgo notikumu gaita rit tālāk savā virzienā. Gājiens kustas gar krastmalu, mūzikai skanot un modinot vispārēju uzmanību. Katrā sētā uzvelk karogu un sastājas skatītāji.

Ticiet man, gājiens bija visai košs! Karodziņi saulē ņirb, izskatīdamies kā viena pati plata lente, kā sārts loks, kas šodien apņem visu mūsu zemi, tvīkdams ticībā, cerībā un mīlestībā. Un mūsu sirdis strauji iepukstas, piedomājot, ka arī mēs netrūkstam šai lokā tēvzemes goda dienā.

„Urrā, urrā!“ sauc spirtgās, skanīgās balsis priekā un liksmē. Pie lensmaņa mājas apstājamies, nosaucam urjavas ir viņam par godu. Viņš iznāk uz durvīm, sveicina un māj ar roku. Tad dodamies tālāk — pārtiešus pie tirgotāja. Arī tur nokliedzam „urrā“, un ko tu, pasaulīte, nedomā, mūs pacienā ar saldumiem! Laipnais tirgotājs ir tik devīgs, ka visiem tiek rokas pilnas un vēl mazums kabatā.

Pie visām sētām dziedam un urjavojam. Kad esam atkal atgriezušies mūsmājās, tēvs, uz kāpnēm stāvēdams, teic svētku runu, ko visi bijīgi noklausās. Runa ir īsa, bet kodīga.

„Jā, mani zēni un meitenes, paldies par līdzdalību! Un turiet omā arvienu: 17. maijā visiem norveģu bērniem jādzīvo draudzībā un satiecībā. Tas ir vislielākais gods, ko mēs savai sirmajai mātei — tēvzemei — viņas dzimundienā

varam parādīt. Neaizmirstiet to! Lai dzīvo mūsu tēvzeme!
Urrā!“

Nu gan, var teikt, urjavas aizdārdēja gar visu fjordu!

Nu svinību „oficiālā“ daļa bija beigusies, un mēs pār-
gājām uz „neoficiālo“.

Pagalmā koku paēnā bija uzklāti divi lieli galdi. Pie
katra varēja sasēsties divpadsmit uzreiz. Un tad sākās pa-
cieņa. Visus pēc kārtas gardi pamieloja ar šokolādi un ogu
maizi, un, Dieva tiesa, viņi ēzdami ēda, cik tik sirds nesa!

Bija tīkami drusku atsēsties un atgūt dvēseli pēc lielā
gājuma un skaļajām urjavām. Māte un kalpones kustēja
čaklā rosībā, dzirniekus apkalpodamas. Beidzot visi bija
paēduši. Pacilāti viņi nāca pateikties — kniksēja un kla-
nījās. Jā, uzvesties viņi visi uzvedas kā pienākas, tur nav
vārdam vietas. Man liekas, tie varētu apkaunot vienu otru
pilsētnieku!

Nu sākas rotaļas un dejas:

„Riezīsim audeklu, savērsim dzijas,
Ļausim, lai atspole skrien;
Būs mums vadmala...“

Tad mēs satverāmie rokās un dziedam „Atraitnis meklē
sievu“ un „Ej par ugunssargu“. Pēdējā rotaļa mūsu pusē
sevišķi iemīļota. Apaļā lokā divi nostājas viens otram
pretī, dziedādami šādu dziesmu:

„Zaglis, krāpnieks gan tu esi,
Manu mīļo prati gūt;
Bet es esmu drošs un ceru:
Atrast citu nebūs grūt.
Ej par ugunssargu,
Ej par ugunssargu
Vēlu vakarā!“

Viens rotaļnieks aiziet lokā, bet palicējs izvēlas jaunu
draugu, to, kas viņam vislabāk patīk.

Bet nu Ūle rauj vaļā dančus. Iesākumā viņi griežas pagalmā, bet tad aizdiedz uz gubeni, kur ir telpas atlicen — brīnišķa balles zāle!

Tavu jaukumu!

Visi nododas priekam ar pilnu sirdi. Meitenēm prāts vien svilst dejot un trakot, bet Puisītis un viņšētas Alfrēdiņš turas nosāņus, pārrunādami svarīgus jautājumus, piemēram, kā pielaikot iemauktus un sakas āzītīm, ko šovasar iebrauks. Bet nu jau pulkstenis drīz būs 7, un lielākajiem ciemiņiem jāpošas mājās. Slaucamajā laikā viņiem jāpalīdz kūtī veikt vakara kopu — jāslauc govīs un jāaizbāž tām siens. Aizkustināti visi saka ardievu, gaužam apmierināti ar šo dienu. Jau tādu gabaliņu pagājušies, viņi vēl apstājas un vicina. Meitenes stāv sētienā un noraugās tiem pakaļ, norimušas un pagurušas pēc dienas nepierastā trokšņa un trauksmes.

„Nē, tā gan bija jauka diena, tikpat jauka kā galvaspilsētā! Ak, paldies par to, māt! Cik laba tu esi, tā par mums gādādama! Un paldies par karodziņiem un svētku nozīmēm, mīļo tēt! Vai tās mēs nākamgad atkal varēsīm piespraust?“

Jā, tā mēs šo svētku dienu ievēdām Balsfjūrā. Nu tas ir kā likts — 17. maijā visi pie mums sapulcējas, un karoggājiens ik gadus augtin aug augumā par prieku maziem un lieliem.

Vasara

V 1522

Vasara, vasara! Nē, kāda šim vārdam skaņa! Liekas, viss smaida, dejo un gavilē! Stādi, dzīvnieki un cilvēki — liekas, mums izauguši spārni, lai mēs pateicīgā priekā paceltos augstu gaisā — Dieva jaukajās, zilajās debesīs.

„Plaukst vasara jaukā mežā un laukā!“ Jā, vai nav tā, ka visa pasaule piepeši rādās tik skaista kā liela deju zāle ar augstiem, ziliem griestiem, kur, zvārguļiem zvanot, tik jauki un viegli vedas dejot — pa puķotiem paklājiem, baltiem un ziliem un sarkaniem, uz kuņiem tik tikko iedrošināmies uzmīt?

Kā skan, kā san, kā pukst dzīvība! Kā tvīkst daiļums un Dieva mīlestība ap katru sīko ziediņu, kas smaidīgs un izbrīnījies paceļ galviņu no zemes klēpja! Un mēs tos apsveicam gaviļu saucieniem: „Nē, vai tu jau esi nomodā, mīļā, maigā vijolīte, un tu, mīkstā, spožā pienene, un tu, trauslā, sārtā naglene, un tu, nopietnā, svinīgā pīpene, kas prot pat zīlēt? — Atraitnis, puisis, atraitnis, puisis — urrā, puisis, jo pie atraitņa neviena negrib iet!“

Es nezinu, vai kāds var karstāk ilgoties, lai „plauktu vasara jaukā mežā un laukā“ kā mēs šie tālajos ziemeļos.

Jūs neticēsit, kā mēs šie vārgojam, alkdami ieraudzīt pirmo zelmeni, plaukstošās cerības un dzīvības pirmo zīmi, kas ieligo vasaru un ļauj mums izlīst no mūsu ziemas migas.

Februāra vidū māte saka: „Ak jā, mani bērniņi, kad mēs martu būsim pārcietuši, tad vislaunākais būs gaŗām. Tad ies uz pavasaŗa pusi. Vismaz kļūs gaiŗāks. Paldies Dieviņam par to paŗu!“

Bet marts ņe ir gaŗŗ un nelādzīgs mēnesis. Rītenis trakodams trako. Rītenis cīkstās ar rieteni, jo katrs grib paturēt virroku.

Rietenis pūŗ no jūras, nes puteni un liegas vēsmas. Tas mūs neko nebiedē, jo taisni aiz mājas paceļas kalns, kas mūs pasarga no visām brāzmām. Nevar jau gluŗi teikt, pagrabinās gan kādreiz gar pakŗiem, jā, vienreiz tik tikko neaizlaidās paŗobeļe, bet kas par to, toties istabā ir labs un droŗ patvars. Te kādu dienu vējŗ norimst. Zeme ir gluda un līdzena līdz paŗai plūdmalei, balta un mīksta kā samta sega, kas aicināt aicina slēpēt un laisties no kalna. Bet kur tu dienīŗ! Vakaram satumstot, sāk skaidroties. Aiz Pigtina krājas mākoņi, un virs Mōrtina izaug balta tūce. Nu mēs zinām, kas sagaidāms.

Naktī nodimd viss fjords. Kas tā par balsi! Dārdōŗ! Kā pērkons — lāgiem — hu, mu, bru, tu — kas ņādu rūkoņu var aprakstīt!

Rītenis!

Otrā dienā par slēpēm un ragutiņām vairs nav ko domāt. Rītenis mums ņad tad izjauc slēpēŗanas priekus. Sniegs saŗep cietās korainās kupenās un skrapst vien, jo laiks ir spalgi auksts, tā ka nepastājam ne degunu pacelt. Jā, tāds ir marts. Nevar teikt, ka seviŗķi pavasarīgs.

Tad nāk aprīlis. Ar to arī nav ko lepoties. Reizēm, kad saule spīd, pusdienās lāŗē jumti, bet toties naktī tā salst, ka tinkŗ vien, un uz vakara pusi sērsna dod visglauņāko kamanu ceļu. Jā, bieŗi pat paŗā dienvidū; bet sniegs neplok ne par naga platumu. Māte nopūŗas klusi klusītiņām, nevienam nedzirdot, un raugās ik dienas pa logu, vai sētas mieti drīz nebūs saskatāmi; bet nē, izredzes pavisam vājas.

„Šogad neiet nekādā jēgā!“ saka tēvs, uzlikdams kniebi, cerēdams tā labāk redzēt, vai neiestāsies drīz atkusnis. „Vai zeme drīz neatlaidīsies?“ jautā Puisītis. Viņš brauc ar ragutiņām viņpus mājas. Piedurvē nokūst vispirms, un kolīdz šeit ieraugām smiltis, visus pārņem liels prieks, jo nu var rakt dīķus un peldināt laiviņas.

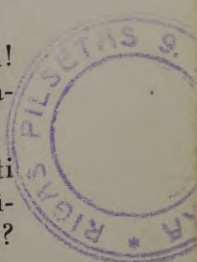
Beidzot maijs. Ak, nu nāk vēstis no dienvidiem par vizuļiem un zaļiem bērziem un vēl citiem košumiem un jaukumiem! Bet pie mums vēl aizvien tīrumus un noras klāj sniegs. Nu jau drīz saulīte spīdēs dienu un nakti. Gaisma un sniegs, un pār sniegājiem lido tauriņi! Ak, kā šis mūžīgais baltums žilbina acis! Turdise ik rītus pirms mācībām metas slēpēs. Slēpēšana tagad brīnum cik jauka — no mežmalas pār ganībām līdz jūrai var laisties vienā iestiepienā.

Beidzot pavīd sētas mieti, un nu tik mēs deram, ka deram, cik ātri nokusis sniegs. Bet šogad tas kūst varen gausi. Uz melnu ceļu 17. maija reizē nemaz nav ko cerēt! Sētas mieti stāv kā stāvējuši, un tīrelī pie Mārtiņa no sniega rēgojas vienīgi dažas kūdras kaudzes, ko tur rudenī sameta. Nu tik jācenšas turēt galvu augšā, jo nav noliedzams, dūša mums mazliet nolaidusies, tik lieliem, tik maziem.

Kokiem pumpuri jau pārbrieduši, bet ko tas līdz, ja sniegs negrib taisīties prom. Nē, šogad karoggājiens laikam čāpos pa sniegu, tas ir skaidrs! Bet ārā raujas tēvs ar lāpstu: viņš grib notīrīt pagalmu, lai bērni tur varētu rotaļāties.

Un tad jūnijs — ko domāt — ar sniegu, sniegu, sniegu! Paežās, pagrāvēs un sētmalēs. Šur tur tas gan drusku saplānējies: iebrūna sloksne spilgtajā baltumā.

Sakait, vai jums nemetas mūs žēl, mūs, kas tik karsti ilgojamies pēc vasaras un tomēr tapājam pa sniegu vēl jūnija vidū? Bet kas labs var atlēkt no gaudām un raudām? Nē, nu iet zobs pret zobu, nu tik lai redz, ko mēs varam!

Mātei jāsavīrojas, lai iedūšinātu citus, kas staigā bažās un bēdās. Lai cik saskumusi viņa pati, rādīt tā to nedrīkst, jo kad mātes ticība sašaubās, tad viss iet greizi un nepareizi.

„Jā, pēcpusdienas kafiju šodien dzersim zaļumos,“ saka māte, „ — noteikti! Tā tad pulksten 5 lūdzu sapulcēties dzīvojamā istabā! Jā gan, mēs dzersim kafiju zaļumos!“ Bet, protams, neviens mātei netic, viņa tik aušojas.

Pēcpusdienā māte dzīvojamā istabā uzklāj galdu: uzsedz koši zaļu zīda drānu, kas dzīvina un spirdzina, jau to uzskatot vien. Galda vidū viņa noliek skaistu trauku ar neaizmirstelēm un rozi kristalla glāzē. Viss vēsmo vasaru. Kas tās par gaviļēm, kad bērni, zemē nonākuši, ierauga šo uzrīkojumu, bet kad Berta vēl ienes bļodu ar siltām plaķiņām, tad priekiem nemaz vairs nav gala!

„Jā, nu mums zaļumi ir istabā,“ smejas māte. „Vai nav tas skaists, mīksts zālājs, tik zaļš un svaigs?“ Visiem liekas, ka zaļais galdauts ir skaists, mīksts zālājs.

„Jā, nu mums pacietīgi jāgaida, kamēr Dievs izklās savu zaļo galddrānu,“ saka māte. „Labs nāk ar gaidīšanu, un mēs, kā zināt, nedrīkstam neko prasīt.“ Māte mūs mierina, kā vien mācēdama.

Jā, šā gada jūnijs nebija nekas cits kā viena pati pacietības pārbaude. Nedēļu pēc nedēļas ap kalnājiem tinās migla, smaga kā svins. Laiks bija auksts, sniegs sniga, sēroja daba un cilvēki.

Bet 17. jūnija vakarā tālu dienvidos — tur, kur mutuļo dzīve! — aiz miglājiem pie apvāršņa parādījās dzidri zila svītra kā plata zila lente, kas savienoja debesis un zemi jaukā cerībā. Māte to gan redzēja, bet neuzdrošinājās bilst ne vārdiņa, negribēdama velti sapriecināt savus mīļos.

Bet redzi, atausa rīts! Atgriezās dzīvība uzvaras priekā! Atnāca vasara — pēkšņi un piepeši — taisni tad, kad mēs tik tikko neiztvīkām savās alkās pēc glāsīga saulstara. Vasara bija kājās! Bija svētdienas rīts. Tavu Dieva laiciņu!

Spoža spoža saulīte, un tik silts, ka varēja apvilkt vasarasdrēbes kaut vai tūliņ uz vietas. Nē, kāds prieks! Kādi svētki! Kā mirgoja jūra saules kaismā! Gaiss šalca un šalkoja kā vētrainas, kvēlošas jūtas, kas, ilgi ilgi ledū sasalušas, nu traucas atplaukt, dzīvot, liksmot, skūpstīt dzīvi un apkampt visu pasauli.

Pa ceļu pulciņiem kustējās baznīcēni, svētsvinīgi un vasarīgi, kas it kā brīnīties brīnījās, ka vasara patiešām atnākusi.

Sniegs tīri apkaunējās, ieraugot tik daudz smaidu gan debesīs, gan mežos un ārēs, gan cilvēku modrajās acīs — izčākstēja un nozuda. Piekalnē asnoja papardes, acīm redzot, tinās vaļā brūni iezālas un tiecās pret debesīm paceltām rokām; bet jau otrā dienā atskrien Vista, lēciņus palēkdama, un atnes mātei pirmo biklo vijolīti, ko tā atradusi aiz gubeņa.

„Jā, pēc divām dienām izdzīsim govīs,” saka tēvs. Paldies Dievam! No pleciem nokrīt kā slogs: gaŗa gaŗa šogad bija ziema, nabaga gotiņas jau pārāk ilgi stāvējušas pie siles, maudamas un kājas cirzdamas, un laikam tāpat ilgājušās pēc vasaras kā mēs.

Bet beidzot arī viņām aust laimes rīts.

„Māt, māt, nāc žigli! Tūliņ dzīs laukā, pasteidzies!” Nē, kas par trādirīdi, kad pavasarī pirmo reizi izdzen govīs! Dienu no dienas tās stāvējušas un maurojušas un baurojušas: „Ārā — ārā — ārā!” — „Mežā pārāk maz ko ēst, gaiss pārāk auksts,” tik noteica tēvs, bet šodien kūtsdurvis līdz galam atgāztas — pestīšanas stunda ir sītusi.

Kā pirmā izskrien baltā Skūglīne. No gaismas apzīlbusi, viņa mirklīti apstājas, ostīdama gaisu. Vai mēs šodien patiešām drikstam atstāt kūti? Raudzīdama ielocīt stīvās kājas, viņa dažas reizes smagnēji palecas — sabrūk ceļos — aicā, augšā atkal! Ak, kā viņa speras un spārdās — pakalkājas dažbrīd stāv augstāk nekā ragi! Redz, kur nāk Lindelīne un Heda Gāblere un Roze un Zvaigzne, mātes mīļā

pacietīgā gotiņa, kas dod tik daudz piena. Katrai govij ir sava daba, tāpat kā cilvēkiem, bet ja to grib redzēt un saprast, tad ar viņām mazliet jānodarbojas. Heda Gāblere ir tiešām „velna apstāta“, kā Mārīte nesen teica, bļauj un ārdās par it neko, lec pār augstām sētām kā zirgs, jā — ko domāt — reiz viņa iegremoja Puisīša zeķes un sāka zelēt mātes smalkos aizkarus un mutautus, kas bija izlikti balināt. Zvaigzne tā ne mūžam nedarītu, viņa ir pārāk uzvedīga. Nu visas iznākušas laidarā. Vispirms tās kādu brītiņu stāv uz vietas, viena otru apošņādamas, bet tad sākas! „Urrā, urrā, paldies — nu varu priecāties!“ Tavu prieku! Bizo-damas visas laižas skriet uz piekalnes mežu, bet tad atkal spēji apstājas un cērtas sāņus. Jā, tas gan ir govju dancis no visas tiesas! Brīžiem viņas tā izdarās, ka liekas, nupat tās apmetīs kūleni — galva zemē, aste gaisā. Mēs smejamies atspērušies un skrienam nopakaļis, lai tikai pagūtu visu redzēt, pa pakalni augšā tālu aiz mājas: tēvs un māte, lieli un mazi un pusemēr atspirgušie slimnieki. Skan zvirguļi, mauras, smiekli un klaigas, šņāc strauti un avoti. Šeit, mazā meža klajumā, mums mazliet jāapsēžas un jāatvelk elpa. Ai, cik te jauki! Še, dažu skaistu bērzu pavēnī, atrodas galdiņš un soli — „vecmāmuļas birztala“, kā mēs to dēvējam, jo še viņa, pie mums ciemodamās, priekšpusdienās arvien sēdēja ar savu šuvekli. Še mēs atpūšamies. Māte vairs negrib kustēt no vietas: nepierastais skrējiens viņu pārāk nokausējis.

„Jā, nav vis viegli, kad cilvēks top vecs un stīvs,“ saka māte. „Tāds kalns kož kaulā.“ Bet tad viņi visi to pārklīdz: „Tu nemaz neesi veca, tikai labiņa!“

„Jā, viens kas tiesa: es gan šodien vairs valgā neiešu!“ saka māte. „Mēs paliksim šeit pavaļā, tāpat kā Lindelīne un citas gotiņas. Nu, kā jums patīk: vai ēdīsim šepat augšā pusdienas?“ Tāds priekšlikums! Protams, to uzņem ar ga vilēm!

Visi grib palīdzēt sanest traukus un ēdienus. Līvucis,

mātes kopīgākais skuķēns, skrien kā putenis. Visiem ir daudz ko darīties, bet māte sev atradusi brīnišķu sēžu divu kopā saaugušu bērzu starpā. „Tu sēdi kā karaliene uz troņa!“ priecājas Puisītis, kas skraida apkārt, puķes lasīdams un ar tām nopušķodams māti. Tik tiešām, nevienai karalienei nevar būt jaukāk kā mums! Šo skatu! Smuidrie, kuplie bērzi, tikko salapojuši, ap mums sastājušies — tik jauni un svaigi! Liegais, dzidrais zaļums, maigi pieglauzdamies kalnam, viegli atdalās no debesu vasarīgā ziluma — trūkst vārdu to visu aprakstīt! Un aiz meža paceļas sirmās kalnu paures — augstāk un augstāk, bet starp kokiem redz zaigojam jūru, rāmu un spožu, saulīgu smaidu zilzilajās acīs. Virs ūdens lido baltās, karaliskās kaijas, vizēdamas saulē un gaismā kā lielas, gaišas zvaigznes, kas krīt un ceļas, visupēc ienirdamas tālajā, košajā debesu zilgmē.

Nē, tur mēs visi esam vienos ieskatos: šādu dienu Balsfjūrā mēs nemainītu ne pret ko citu pasaulē, arī ne pret pils parku vai brīvdabas mūzeju galvaspilsētā. Rau, kur palēkdamās nāk Vista ar skaistu pušķīti zildzeltenu atraitnišu. Vai tās varbūt nav tikpat jaukas kā ceriņi un jasmīni?

Bet nu nāk Berta ar pusdienām uz lielas paplātes.

„Tpū, cik karsts!“ viņa pūš. Jā, tas tik vēl trūka, ka mēs sāksim sūroties par siltumu, pēc kuŗa tā esam salkuši! Bet, protams, kam jāstāv pie pavarda un jācep gaļas plāceņi tik daudz ēdējiem, tam lēti tiek karsti, un nevar vis apgalvot, ka tā būtu diezkāda bauda, bet par to viņa var palikt šepat un ēst pusdienas kopā ar mums jaukajā, vēsajā birztalā.

Tās tik bija dzīres!

Tētīt, kādi smieklī un čalas! Mēlītes šaudījās kā šaudkles, un kā mums visiem garšoja pusdienas! Mēs sēdējām savu malu kuŗš jaunajā zālītē starp baltajiem bērzu stumbriem, katrs ar savu šķīvi, baltu tauriņu aplidotī. Dziedādamas tecēja strautiņš — projām uz jūru. Ak, arī tam bija ko stāstīt par brīnumiem kalnu dziļumos un klinšu aizās!

Bet kas tas? — Kū kū! — Pirmā dzeguze! Tā kūkoja rietumos — laimes pusē, tas nozīmē „notiks, kā vēlies!“ Jādomā gan, ka šis būs laimes gads!

Mātei liekas, ka šai dienai par godu tai vajadzētu „uzstāties“, un viņa solās atgādāt cepumus un ievārijumus saldēdienam. Tēvs, to padzirdējis, protams, negrib palikt kaunā un sola pudeli vīna, lai mēs varētu uzgausināt vasarai. Un nu sākas runas kā visos lielos godos.

Mate saka runu vasarai, kas atnāca, kad mēs, to pārgaidījušies, jau gandrīz sākām izsamist, un tēvs saka runu mātei, kas pati ir vasara, un Vista saka runu puķēm. Jā, katram ir vārds, un netrūkst arī sajūsmas un plaukšoņas.

Kas to būtu domājis, ka mēs jau priekš Jāņiem varēsīm pusdienot ārā, kur vēl pirms nedaudzām dienām viss bija tik pelēks un bēdīgs! Tas jau bija kā neticams sapnis! Vai mēs patiešām esam mēs? Jā, protams, tā bija simtreiz labāk nekā izbaukt zaļumos pie zaļa galdauta dzīvojamā istabā! Nu pats Dievs bija noklājis zemi ar skaistu, zaļu drānu, par kuŗu skaistākas vairs nevarēja būt.

Bet kas pabāž snuķīti tēva šķīvi, tikodams kādu kumosīņu?

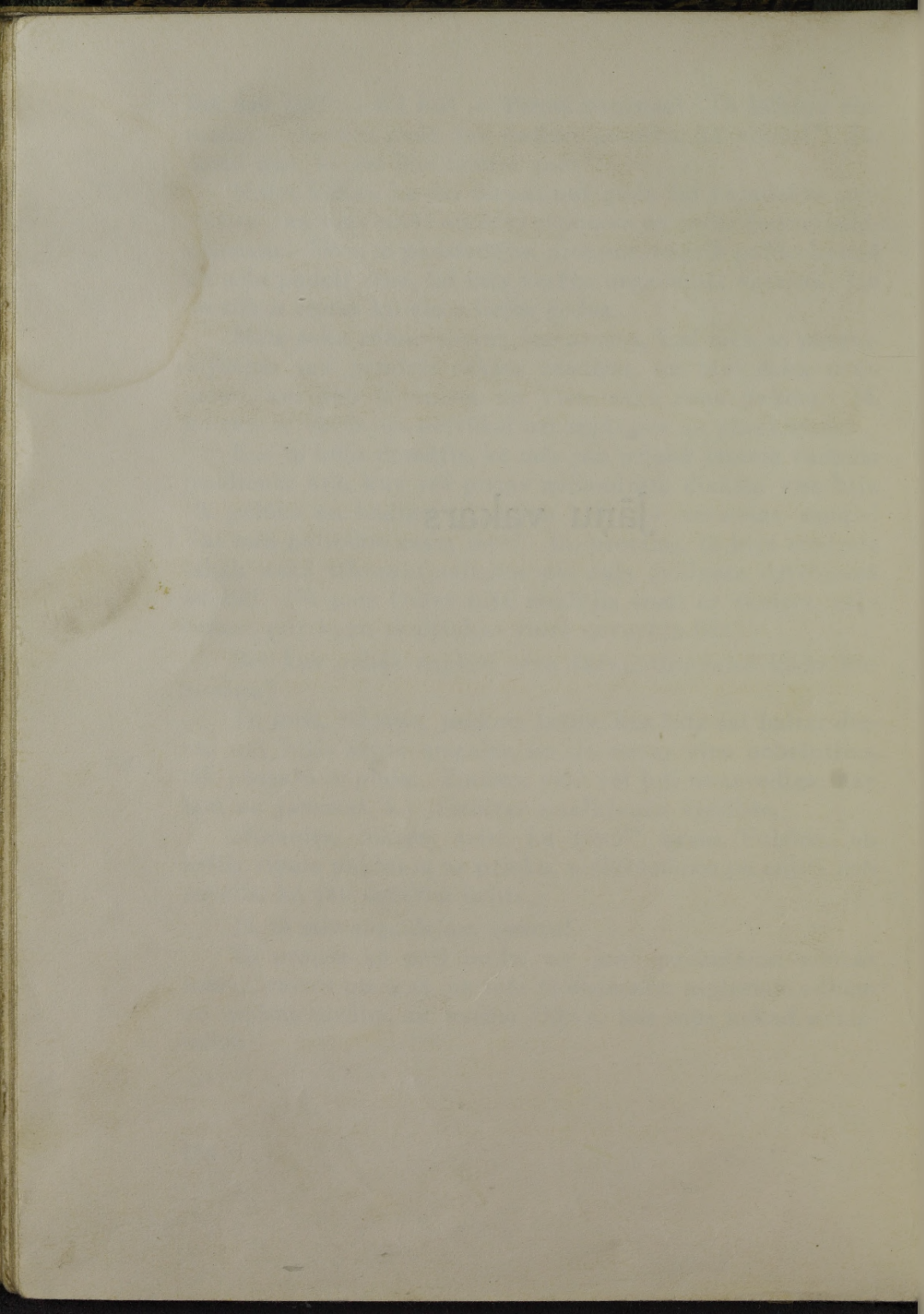
Tu tētīt, Siksens, jaukais āzītis, kas līdz šai baltai dienai nav bijis ārpus aizgaldā un nu nevar vien nobrīnīties, cik pasaule ir plaša. Zināms, viņš vēl ļoti neuzvedīgs: nav tam ne jausmas, kā jāizturas smalkļaužu viesībās.

„Kaunies, Siksen, taisi, ka tieci!“ baŗas Puisītis, un āzītis viņam paklausa ar prieku, aizlēkšodams pa zālīti, asti pacēlis, kā jau daždien āzītis.

Jā, tā mēs sagaidījām vasaru!

Tā uzausa kā pati saule, ar joni padzīdama ziemas tumsu, raizes un īgas, un mēs to saņēmām atplestām rokām un moŗām sirdīm un teicām Dievu, kas mūs nekad neaizmirst.

Jāņu vakars

„Māt, vai mēs šovakar nevaram braukt uz Marknēsi, lai redzētu pusnaktssauli? Ak, saki jā, miļā, labā māmuliņa! Atbildi nu!“ Līva un Vista stāv mātes priekšā lielām gaidīgām acīm.

Vai nu būtu pienācis brīdis vest darbā, ko jau tik sen esam nocerējuši, vai lai dodamies pāri fjordam un noskatāmies pusnaktssaulē? Ak, šis brauciens tik bieži daudzina, ka vienreiz patiešām šai lietā kas jādara!

„Ak māt, runā taču! Saki jā, māmiņ!“ Bet māte stāv kā bez jēgas, raugās debesis, jūrā un kalnos, kā padomu meklējama. Debesis ir tik zilas kā Puisīša acis, tur neredz ne mākonīša, un jūra, kur rotā zibīgi saulstari, ir gluda kā galds. Ūdenī gar laipām peld daži zosulēni — kā lielas spalvas. Mazās mīkstmīkstās radībiņas nemaz nav bailīgas. Aiz kalnājiem nepaceļas neviens tūcite, negaisu vēstīdama. Dabā nav nekādu, it nekādu kavēkļu, kas varētu sašķērsīt mūsu nodomu. Māte jūt, ka šoreiz nebūs tik viegli atrunāties. Nav jādomā, ka viņa bērniem šo braucienu nenoslīec — viņa pati ir pirmā braucēja — bet jā-saka, nav nekāds joks nakts vidū doties ceļā ar tik daudz bērniem. Puisītis vēl tik maziņš, viņam vēlākais pulksten 9 jābūt cisās, un neviens nevar pateikt, kāds būs laiks, mums

laivojot atpakaļ. Jūra ir untumaina, un mēs esam diezgan prāva saime. Ja nu sacēlās vētra, spēcīgs rītenis? Ceļš ir tāls, fjords ir plats. Ak Dievs, par ko visu nav jādāmā!

„Ejiet pie tēva un prasait viņam!“ Tā ir vislabākā izeja. Māte uzelpo. Abas meitenes aizzibsnī — gan jau tēvs būs ar mieru! Bet Puisītis, nopieņnu vaigu, paliek pie mātes, tiņādams ap pirkstiem savas sprogas.

„Vai tu domā, ka es arī varēšu braukt?“ viņš saka klusi un stomīgi.

„Nāc šurp, manu bubulīt! Cik mutītes tu man dosi, ja tu tiksi līdz?“ saka māte.

„Piecas un divas.“ — „Jā, tad tev jāsamaksā jau iepriekš, dod šurp!“ Un kamēr māte Puisīti gandrīz vai apēd, atkal atskrien meitenes — mati, kājas un rokas pa gaisu. Durvis paliek kājviru vaļā. „Tēvs saka, lai mēs prasot tev, tu esot noteicēja!“

„Jā, to es pazīstu!“ smejas māte. „Jā, es aprunāšos ar tēvu. Man liekas, ka varēsim gan braukt, laiks ir debešķīgs, jaukāku nemaz nespējam iedomāties!“ Mežonīgs brēciens, un visi trīs iegāž māti atzveltnī, to apbērdami skūpstiem.

„Ak tu Dievs arī ārā, kas ta' nu?“ saka Turdise iedurvī.

„Ak, mēs šovakar brauksim uz Marknēsi, skatīsim pusnaktssauli un ēdīsim krējumputru!*) Māte gandrīz teica jā! Urrā — nu tikai turies!“ Un viņi aiziet kā vēja pūtas, lai jauno ziņu pastāstītu Sigrijai un citām kalponēm.

Pie pusdienu galda visu galīgi nolemj. Arī Puisīti ņemšot līdz. „Ak, gan jau viņš jaudās,“ saka tēvs, „lai izguļas rīt!“

„Jā, nu mani ņem līdz, nu es esmu liels,“ saka Puisītis nopietni un svinīgi, jo kad mēs agrāk kādreiz posāmies kaut kur braukt, tam vienmēr bija jādzird: „Nē, viņš vēl par mazu, viņu nevar ņemt līdz!“

*) Norveģu nacionāls ēdiens, pagatavots no ieskāba krējuma un miltiem.

Tulkotājas piezīme.

Puisītis pie šāda izteiciena bija tā pieradis, ka viņš, citiem runājot par izbraukumiem, aizvien jau pats pasteidzās pasacīt: „Nē, viņu nevar ņemt līdz!” Un tādos gadījumos tas bija sevišķi mīļš un jauks. „Kad tu būsi liels, tad tevi visur ņemsim līdz!” teica māte.

„Vai es tagad esmu liels?”

„Jā, nu tu esi liels, nu mēs tevi ņemsim līdz — tik tiešām, ka es esmu tava māte! Nāc tagad un palidzi man iekravāt grozu!” Kas mums viss nav jāiesaiņo! Vispirmajā kārtā kafija! Gribētos zināt, kas tas būtu par prieku bez kafijas! Un baltā un ogu maize un cukurs! Saldo krējumu kafijai nopirksim Marknēsē, tāpat arī skābo putrai, ko vārīsim pie Rangnhiles un ēdisim ārā.

Marknēse ir košas, lielas mājas viņmal fjorda. Tās atrodas tikpat kā fjorda galā. Tur ir pārlieku jauki, un no turienes vislabāk redz pusnaktssauli. No Marknēses līdz Svenborgai krāšņojas Marknēsleja un aiz tās Mōlselvleja, mūsputes visjaukākie apgabali, kuņus ik gadus apceļo neskaitāms daudzums tūristu. Marknēsleja ir pirmatnīgi skaista; gan pagrūti apstaigājama, bet grūtības atmaksājas ar uzviņu, ja tik spēj aiztapt līdz Svenborgai. Tur dabas jaukums ir neapprakstāms — kalni, ūdeņi un purvāji, kur lāceņu vai biezs. Turklāt laipni, sirsnīgi ļaudis un patīkama mājvieta.

Brauciens pār fjordu solās būt brīnišķīgs. Kad mēs beidzot esam novietojušies laivā — Puisītis mātes klēpī — tēvs saka: „Cik jauka vēsmiņa — burāšanai kā radīta!”

„Vai tu būsi kapteinis?” kā šaubīdamās vaicā māte, bet tēvs smejas, gan jau viņš tikšot galā! Liegs vasaras vējiņš iegulst butās, un viegli aizlīgo laiva, pa ceļam uztramdīdama zosu gaimu. Jo tālāk ieslīdam fjordā, jo vairāk kalngalu saskatām. Milzīgi, baismīgi, majestātiski tie izaug viens aiz otra, mūžam baltos sniega tērpos vizēdami. Lūk tur — Lūngskalni un Sörfjūrkalni, asi un roboti kā

ķemmes, un tur — Mōlselvkalnu ledussmailes, lepnas un mierīgas, kā zilā, caurspīdīgā plīvirā ietītas.

Ak, cik skaista ir krastmala Tennēskalna pakājē! Mazās, mīlīgās mājiņas saulē ņirb, tāpat arī lensmaņa un ārsta māja. Tā ir visstaltākā. „Kā pils,“ saka viena no meitenēm. Nu ieraugām arī baznīcu, kas uzcelta uz zemes laidas, pavisam viena pati. Tā atrodas pašā piekrastē un liekas kā jautājuma zīme katram, kas brauc garām.

Meitenēm un Puisītim katram savs airītis, ar ko šļakstināt ūdeni. Brīnum patīkama nodarbošanās! Laiva lido kā bulta, arī aizvien traucas pretējā virzienā, bet prieks tādēļ nav mazāks. „Rau, kā šļakato, kad mēs airējam!“ izsauca Puisītis.

Bet tur jau redzama mūsu saliņa, mūsu mīļā Zeltsaliņa, kas paceļas apmēram fjorda vidū. Māte to tā iedēvējusi, jo viennakt, kad mēs tur piestājām, tā bija tik bezgalīgi jauka: debesis, zeme, jūra un cilvēki likās kā sārta zelta apzeltīti.

Airējot gar Zeltsaliņu, mūs aiztveŗ spirtģaka pūsma. Buras piepūšas, dzirdama tāda kā šalkoņa, un laiva sa-zvalstās uz sāniem. Māte piespieŗ Puisīti ciešāk sev klāt, un Līvucis nometas tupu.

„Sēdiet tik mierīgi,“ saka tēvs, „nav nekādu briesmu! Nu mēs drīz būsīm malā.“

Tā tik tāda vakara vēsma,“ piebilst Sōrens, viens no airniekiem, „naktī norims.“ Un pilnām burām laiva tuvojas krastam.

„Nolaist!“ komandē tēvs. Buras saplok, un — — mēs esam uzskrģjuši uz sģkģļa nedaudzus metrus no malas! Sasodģts — tad tā jauki!

„Jā, jārauga tikt vaģā un pielaist pie malas citā vietā.“ Aicā — aģrus ūdenģ un pret jģras dibenu! Stumģjam, cik tik jaudas, bet sģžam, kur sģdģjuģi — kā piekalti. Beidģot patopam vaģā un Ńaujames atkal uz priekģu, lģkodami cģtur tģkt malā, bet atkal nekā! Jģpiemetģna, ka Ńe daudzģs vietģs ir ļoti sekģs, bet steģu un lģdzģgu civģlģzģtu ierģģu

mums šē nav. Jā, jauki gan! Turklāt vēl ūdens kritis, tāpēc šoreiz ir vēl jaunāk nekā citkārt. Par laimi tēvam kājā gaŗauļaini zābaki; neko daudz negudrodams, viņš ielec jūrā.

„Nāciet, es jūs iznesīšu malā — vienu pēc otra! Tā būs labi! Kāp tik man mugurā!“ Un tēvs uz savas platās muguras visus pēc kārtas aizstiepa līdz krastam, arī abus airniekus, kas, pietaupīdami savus svētdienas uzvalkus, negribēja lēkt ūdenī.

Nu tik vairs māte bija laivā.

„Ak, tu mani nepacelsi, es esmu par smagu!“ tiepās māte. „Ak tu Kungs — nebūs labi, nē, nē!“

„Nu pamēģināsim!“

Jā, māte gribēja gan pamēģināt, bet viņa un tēvs smējās kā kutināti, un kad māte beidzot taisījās tēvam kāpt mugurā, tam pašumējās kāja, un viņš tik tikko nezaudēja līdzsvaru; pie tam abi smējās, ka nemaz valdīties. Par iznešanu malā nemaz nebija ko runāt. Neko darīt, tēvam bija jāņem ir māte, ir laiva. Ar spēcīgu grūdienu viņš izkustināja laivu, Sörenš un Mārtiņš, pa akmeņiem lēkādami, piepalīdzēja, un beigu beigās tiklab māte kā laiva bija krastā. Visi gaviļēt gaviļēja par šo klizmaino braucienu.

Ak, cik jauki bija Marknēsē! Ziemeļos debesis dzidri dzidras, bāli atmirdzēdamas zeltītā mēļumā. Saule stāvēja taisni virs Tennēskalna, ar saviem stariem vainagodama augstos sniega kalnus visapkārt. Visus pārņēma neizsakāma sajūsma, baudot šo burvīgo skatu. Jā, jaukāku ainavu par šo neviens nevarēja ne iedomāties. Kalni un jūra dabū gluži citu izteiksmi, saulei spīdot no ziemeļiem. Gaisma un ēnas mijas un mainās pavisam citādi nekā dienā, un arī saules mirdzumam piemīt īpats vārs maigums, kāds tam dienā nekad nav.

Uzkalnā sarkanoja Rangnhiles staltā māja, saules spožuma apņemta. Visi nometās zālē, lai atgūtu elpu, kamēr māte iegāja istabā, lai apsveiktu Rangnhili.

Protams, mēs varot vārīt kafiju un rīkoties, kā mums tikoties, bet no krējumputras gan būšot jāatsakās, jo viņa, Rangnhile, nupat kā esot saķērnējusi sviestu ļaudīm, kas aizbraukuši selgā zvejot.

Jā, jā — ko darīsi! Sejas jau nu pastiepās gan gaŗākas, bet māte ieminējās par gardumiem grozā — par balto un ogu maizi. Badā tāpēc vēl nebija jāaiziet!

Un kā mēs tur ārā sēžam un visu pārspriežam, mums ausīs atsitas sauciens, un kā mēs pagriežamies uz to pusi, ieraugām Rangnhili, kas stāv uz sliekšņa un rāda uz plūdmali Nūrchūsenes virzienā. Nez, kas tur bija ko redzēt? Rangnhile izskatījās visai pārsteigta. Un kā mēs paveŗamies pret Nūrchūseni — vai ratā, kas tas? Liekas, ka visa plūdmale kustētos un nāktu mums pretī!

Patiešām — briežu pulks! Un mēs vēl nupat, laivā sēdēdami, pārrunājām, diez vai pirmie brieži no Zviedrijas jau atnākuši un cik jauki būtu sastapt veselu baru, jo tādu nedz meitenes, nedz Puisītis vēl nekad nebija redzējuši.

Nē, tā taču bija nēcerēta laime! Tavu prieku! Tie nāca taisni kā saukti! Salecam kājup kā aizsvilināti un prom uz jūru! Nē, kas par milzīgu pūli, droši vien vairāki simti!

Nu mēs viņus arī sadzirdējām. Pie mūsu laivas tie mazliet apstājās, to labi apostīdami. Bet tūliņ pieskrēja suns un viņus aiztrenca.

Barvedis bija jauns laps skaistā tērpā. Pie pavadas tas turēja briedi, kas nesa ēdamo. Tad nāca bars, tad suņi un visupēc vēl viens vīrietis. Pienākot tuvāk, viņš mums šķiet tāds kā redzēts, vai tas tik nav — —? Patiešām, tas ir mūsu labais draugs Jū-Mortens, kas viņgad ar savu dēlu bija pie tēva. Zēns bija jāoperē, bet par to es pastāstīšu sīkāk.

Pērn mūs reiz apmeklēja vesela lapu ģimene, apvaicādamās pēc „paša“.

Jā, pats bija mājās.

Laps bija lādzīgs cilvēks, tāpat arī viņa sieva, dēls un meita. Protams, viņiem bija mazs, melns šunelis līdz. Var teikt, šie ļaudis bija visai jauki un patīkami, neparasti uzvedīgi un tīrīgi, ko diemžēl par visiem lapiem nevar sacīt. Viņi runāja arī ļoti labi norveģiski. Zēns bija saslimis ar bīstamu vainu krūtīs, kas bija jāoperē. Tāpēc viņi kādu laiku pie mums piemita, ierīkodami savu dzīvi teltī mūsu mājas tuvumā, jo slimnīcā apmesties tie nevēlējās: pieraduši klaidot, viņi vislabāk jutās teltī.

Kad tēvs ar operāciju bija galā un zēns pēc narkozes atžilbis, mēs viņu gribējām aizvest braukšus, bet vai zināt, ko viņš darīja? Piecēlās un teica: „Nē, es iešu pats,“ un — ko domāt, — viņš tiešām aiziet pats savām kājām — naidīgiem soļiem, nupat kā pārcietis grūtu operāciju un pamodies no daudzstundu nesamaņas!

Sakait, vai tas nebija lieliski? Ne visiem ir tik daudz spēka un tik stipra griba.

Liekas tīri neticami, cik spēcīgi un izturīgi ir šīspuses ļaudis. Kāds cits zēns, kam tēvs noņēma lielo pirkstu, tūliņ pēc tam aiznaskoja uz mājām — veselu jūdzi — un kājoja kā kuņš katrs no mums.

Nu, Henriks, Jū-Mortena dēls, drīz atspirga. Viņi nodzīvoja teltī divas nedēļas, un mēs tos bieži apciemojām, tāpat kā viņi mūs. Jū-Mortens ik dienas no mums saņēma labu, sātīgu maizi — dēla tiesu. Māte ievēroja, ka Jū-Mortens tādās reizēs savu suni aizvien vadāja pie saites. Kādēļ? „Jā, mīļā mammucīte, es bīstos tavu skaisto putniņu dēļ,“ viņš teica, norādīdams uz mūsu baltajām italiešu vistām, kas staigalēja pa pagalmu. Vai tā nebija ievērojama smalkjūtība no viņa puses?

Negaidītā sastapšanās ar Jū-Mortenu un viņa ganāmpulku mums bija liels pārsteigums. Satikas prieki bija lieli.

„Skaties, daktertētiņš arī šē! Labdien! — Jā, nabadziņ, es tūliņ pazinu tavu laivu! — Labvakar, mammucīt! — Pal-

dies, man klājas labi! — Mans puika rīt aizies pie tevis — nē, pilnīgi vesels viņš vēl nav!“

Mēs viņu kādu gabaliņu pavadījām. Viņš ņēmās salsiet telti, kamēr brieži ganījās jūras piemales klajumā.

Jūs nevarat iedomāties, cik cēli un daiļi ir ziemeļbrieži! Viņiem tik dvēselīga izteiksme kā jau daždien cietējiem: tur tālajā Zviedrijā tie ziemā bieži cieš badu, kad sīvi salst un viņi nespēj uzkasīt ceimuru, savu vienīgo barību.

Bet tagad tie ganījās pusnaktssaules maigajā, sārtaajā gaismā, juzdamies labi jo labi.

Neaizmirstams skats! Šur tur izklīdušais briežu pulks, saules brīnišķais, blāvais spožums un kalni, kas kā milzīgs rāmis ietvēra šo mūsu skaistās, dārgās tēvzemes ainu.

Tāds skats ir neizdzēšami jāpaglabā dvēselē, lai to garās, tumšās ziemas dienās varētu atkal atdzīvināt. Tad sirdij tik labi, iedomājot šādas jaukas vasaras ainas! Izvilinām tās no savas atmiņas un sakām: „Vai atceries?“

Daudzi no briežiem bija balti kā sniegs un tik droši, ka mēs tiem varējām pieiet klāt. Bet nu lapu zēns vienu no viņiem — nastnesi — dzīrās notvert ar cilpu, gaŗu virvi, ko tas satīrātu nēsāja uz rokas. Labi notēmējot, to uzmet uz brieža ragiem, ka noņņāc vien. Līdz ar to briedis ir noķerts. Briedis, to labi zinādams, palaikam lūko aizmanīties, tā ka mešana jāatkārto vairākas reizes. Bet nu tas bija rokā. Varēja atkal doties ceļā. Nu sākās suņa darbs. Nu tik nāca redzams, ko tāds lapu suns spēj. Laps tik izsauc dažus vārdus, un suns jau ir gabalā. Viens pašāviens, un brieži ir atkal pulkā. Ja daži no tiem rauga aizmaukties, viņš trauc pakaļ kā vējš, spalgi un strupi riedams, lai tos atkal attriektu pie citiem.

Jā, ir mums diezgan ko redzēt un skatīties!

Beidzot viss pūlis satrenkts vienkopus, un to dzen uz Sāgupi, pa kuŗu jātiek pāri. Zēns ar nastnesi iet papriekšu, lai uzmeklētu kādu braslu.

Nu tas jau ir viņā krastā, bet briežiem, kā rādās, ne visai patik brist ūdenī. Jau vairākkārt suņi tos mēģinājuši sagriezt uz upes pusi; nē, viņi tik cērtas atpakaļ un liek uz mežu. Bet suņi ir veicīgāki: tie dzenas nopakaļis, kamēr tos ietriec upē. Briežu galvas rēgojas virs ūdens. Pārbrīst nav grūti, jo upe ir sekla. Taipusē viņi dodas tālāk — augšup pa kalna nogāzi pāri klintainei prom uz Kvālsauri, dienvidos no Trumsō novada. Pārpeldējuši tai pāri, tie apmetas plašās Kvālsalas lielajos kalnos un kailajos klajumos un nodzīvo tur visu vasaru, līdz, iestājoties ziemai, atkal jāpošas uz dzimto Zviedriju.

Šīspuses ļaudis lapus ne visai cienī, jo brieži tiem nodara lielu postu, bet redzot viņus tā nākam un ejam, mūs skaņ svešādas vēsmas; liekas, ka vējo pati pirmatnība, vērojot šos staiguljus mūsu civilizētajā zemē.

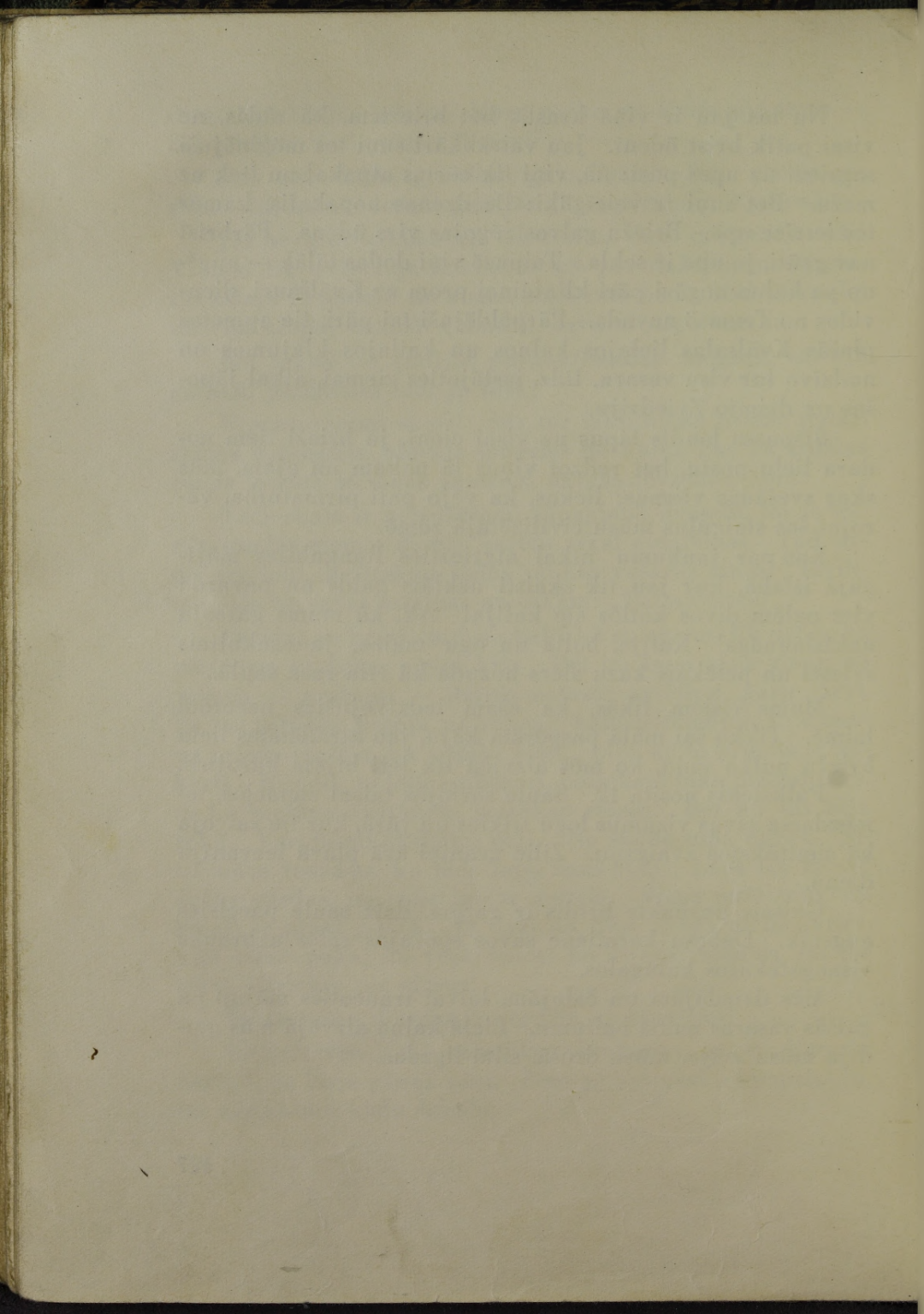
Kas par jaukumu atkal atgriezties Rangnhiles mājīgajā istabā, kur jau tik skaisti uzklāts galds un pavardā virs oglēm divos katlos sīc kafija! Ak, kā mums garšoja naktslaunags! Kafija, baltā un ogu maize, jaunsakultais sviests un pelēkais kazu siers nozuda kā rīta rasa saulē.

Mums visiem likās, ka esam iedzīvojušies necerētā laimē. Tikko šai malā paspērām kāju, jau atradāmies liela briežu pulka vidū, ko mēs aizvien tik ļoti bijām kārojuši.

Pulkstenis nosita 12. Saule sārtojās taisni ziemeļos, iezmezdama savus vizumus logu stiklos un jūrā, kur tie zaigoja kā simttūkstoš zvaigžņu. Zilie zvaniņi ārā pļāvā iezvaniņa dienu.

Gaišais pusnakts brīdis ir gaŗām, drīz saule pacelsies augstāk. Debesu karaliene savos spoņajos ratos uzbrauks visaugstākajos kalngalos.

Mēs dziedājām un čalojām, laivai traucoties mājup pa gaišās vasaras nakts baltumu. Lielā kalna aizvējā mūs gaidīja mūsu māja, mūsu drošā, siltā ligzda.

Meža brīnumi

Missa prima

Neviena no meitenēm tā nemiļo puķes kā Vista. Lai tās kādas, aizvien viņa noplūc pirmās un atnes tās mātei, priekā starodama. Pakrūmēs un takmalās tā uziet retus, krāšņus ziedus, kādus citi nekad nemēdz atrast. Vista ir kā maža puķu dvēselīte.

Viensasar māte dzīvoja kalnos — mazā, glītā ganu mājā.

Tur bija jauki — ticiet man! Nekur pasaulē nav tāds miers, tāds klusums, tāda atpūta kā kalnu augstumos. Tāds kalns ir kā liela, plata krūts, glaudies tik klāt un dusi! Kalnu augstumos katrs var būt viens ar savām domām, kas nekad nepatop izplaukt, dzīvojot ļaužu drūzmā.

Meitenes māti tur kalnos apciemoja, pārļaidamas nakti zemē uz grīdas. Žēlīgais Dievs, cik tas bija jauki! Vakarā krāsnī sprēgāja uguns, un cauru nakti spīdēja saule, sārtošana apkārtnes kalnus un klusos, dziļos ūdeņus to pakājē, kur mēs laivojām un zvejojām nīgas.

No rīta mēs visi uzkāpām kalna virsotnē, lai pameklētu divziedītes, puķītes, kas mātei sevišķi mīļas. Tas bija jauks kāpiens. Nē, ko mēs visu nepiedzīvojām! Cik strauji pukst dzīvība mežā, ja tik prot redzēt un klausīties!

Vispirms mēs gājām pa skaistu nogāzi, kas nolaidās līdz mazam kalnu strautam. Koku paēnā raiboja visdaiļākie puķu paklāji. Smalkas, gaišas, zaļas papardes, mēļas gandrēnes, baltas kumelpēdas un naktsvijoles, košas dievrociņas un kuplas neaizmirsteles. Neviens dārzs nevar ne pieēnoties tādām ziediem pārklātam meža vērim, kur pati daba ar veiklu roku kārtojusi un saskaņojusi puķu krāsas.

Bet divziedītes šē atrodamas tikai vienā vienīgā vietā — krauja malā. Ar pūlēm uzrāpamies augšā. Sīkie iesārtie zvaniņi, smaidīdami pret debesīm, aug gar pašu kalna stāvumu. Māte, tos ieraudzīdama, aiz prieka nezina, kur likties, nokrīt ceļos un izsaucas: „Ak, cik jūs jaukas un daiļas!“ Un ko lai viņa dara — acis apskrien asarām; tai liekas, ka viņas bērniņa atkal pamodusies, uzskatot šīs trauslās puķītes te kalnu augstumos.

Bet māte nevienam neļauj tās plūkt, izņemot Hansīni, kas atnākusi ar mums. Tur nu viņas abas guļ, plaudeniski nometušās, un snaikājas pēc puķēm. Ak, kāda baiga krauja! Viņas neuzdrīkstas ne palūkoties, un taisni tur smaržo divziedītes.

„Māt, māt, paskaties! Šeit arī ir dažas, nē, daudzas!“ priecājas Vista, zem koka ieraugot vairākas divziedītes — brīnišķu iesārtu kupsnīti. „Vai tā nav kā vesela ģimenīte, māt?“

Māte piesteidzās, rokās ziedi un stīgas, un noslīgst zālājā.

„Protams, tā ir ģimene,“ viņa saka, „taisni tāda kā mēs.“

„Jā, māt, to tu jau agrāk reiz teici, bet kā tas bija, es vairs neatminos?“

Visi satupst ap māti uz mikstās ziedu segas, plaši atplēstām acīm un pietvīkušiem vaigiem. Meitenes pašas ir kā mazas divziedītes, nē, lielas, jo viņām visām iesārtas kleitas. Arī Hansīne, pie veca bērza piespiedusies, stāv saliktām rokām un ticīgi klausās, ko māte stāsta.

„Protams, tā ir ģimene,“ atkārtoto māte, paņemdama sīko zvaniņu savos saulē nodegušajos pirkstos. „Lūk še, paskatieties! Augstais, slaikais irbulis ziediņa vidū ar māte un mazās, smalkās putekšlapas tēvs. Kādu dienu putekšņi uzkrīt uz irbuļa, pa kuŗu tie nonāk sēklotnē, kur nobriest sēklas. Pēc zināma laika sēklotne atveŗas, un sēklas nobirst zemē. Katra sēkliņa dīgst, asno, aug un zied, tapdama par jaunu puķīti — puķu bērniņu.“

„Nē, cik jauki, māt, vai tas tiešām tā ir?“

„Jā, tiešām, mīļais bērns! Katra dzīvība visā pasaulē plaukst un top ģimenē. Zāles un puķes un putni un dzīvnieki un cilvēki. Tāpēc dzīve ir tik jauka un bagāta un cilvēki tik laimīgi.“

Kamēr māte tā sēž un runājas ar savām meitenēm, no krūma pudurkšņa, terkšīnādams un spārnus sizdams, izspurdz liels putns — purva teteris. Mēs saraujamies kā odzes dzelti, māte pat iekliedzas — traucējums ir pārāk negaidīts! Bet nabaga teteris liekas apjucis un nobijies un šaudās šurp un turp, it kā nezinādams, kur palikt. Var noģist, ka viņš par kaut ko baidās.

„Kuš! sēdīet klusu!“ klusina māte. „Tūliņ jūs redzēsīet vēl vienu ģimeni!“

„Kur māt?“

„Kuš! Esīet mierīgi!“ Un tiešām, mums ieblakām dzirdama vāja ciepstēšana un tālāk mellenājos arī. Nu ko tu teiksi — mēs esam iegadījušies purva teteŗa tiesā! Nē, vai tas nav jocīgi! Jā, nu Hansīne mellenājos ierauga mazu mazu cālēnu, kas viegli dodas rokā. Un turpat ir otrs. Māte to saņem viegli un vairi.

Visiem lieli prieki, ieraugot teterēnu tādā tuvumā. Ak, cik viņš mīlīgs! Uz spārnīem un muguras brūni un melni lāsūmi, krūtīs iebrūnas un mīkstas kā zīds un melnas, sprīdzīgas actiņas. Nē, viņš gandrīz vēl jaukāks nekā cālīši mājās! Bet nabaga teterene laidelējas pa krūmiem, mulsa un tramīga.

Atkal terkšina — vai re, kur „pats!“ Plidinās taisni virs mūsu galvām, spārnus vēcinādams, un brīnās, kas mums še ko meklēt un traucēt viņa ģimenes dzīvi. Kā viņi bailoļas par saviem mazuļiem! „Nē, nē — mēs jau tiem nekā nedarīsim!“ saka māte, putniņus vārīgi nolikdama atpakaļ mellenājos. Tūliņ viņi aizskrien kā aizšauti — mellenājos iekšā, kur tie pieplok pie zemes, lai neviens tos neieraudzītu, kamēr atnāk māte, viņus aicinādama sev līdzi.

„Jā, tā arī bija ģimene, kā jūs nupat redzējāt,“ saka māte. „Vai ievērojāt, kā teterene savus maziņos mīļo? Daudzas daudzas dienas viņa cītīgi tupējusi uz olām, tās sildīdama un perinādama. Kādā jaukā dienā oliņā ieciepās. Nu teterene zināja, ka drīzi jo drīzi pārklī būs jauna radībiņa. Viņa pacietīgi gaidīja, kad tā izšķilsies no čaumalām. Kad teterene bija izsalkusi un gribēja laisties prom, lai sev sameklētu barību, ligzdā ietupās pats teteris, lai neaizaukstētu olas. Tā tēvs un māte sarga jauno dzīvību un priecājas to ieraudzīt. Ticiet man — katrs teteris pazīst savus bērņus! Nekad viņš tos nesajauks ar citiem putnēniem, tāpat kā es jūs nesajauktu ar citiem bērņiem. Tas nemaz nav iespējams, jo jūs esat mani, un jūs arī nekad nevienu citu māti tā nevarētu mīlēt kā mani!“

„Ak nē, māt! Neviena nav tik laba kā tu, neviena visā pasaulē! Tu tā par mums rūpējies —,“ un visi skaustās ap māti, to skūpstīdami līdz aizkusumam.

„Jā, to pašu saka arī citi bērņi par savām mātēm. Neviens negrib mainīt. Vai atceraties, kad Zvaigznei atskrēja teliņš, cik viņa bija priecīga! Stāvēja un māva un idēja, tīkodama to atdabūt pie sevis, lai to laizītu. Tāpēc, ka tas bija viņas teļš. Gova to bija sevī nēsājusi, tā juta, ka tas bija viņas pašas. Un kā viņa teliņu laizīja un ostīja, it kā gribēdama to bucot, un nevarēja no tā šķirties, kad Hansīne grasījās viņu aiznest aizgaldā, lai to padzirdītu.“

„Jā, māt, bet vai tu atmini skaisto gleznu, ko mēs reiz

tikām skatījuši, kur visi mazie bērni gulēja ūdenī un stārks stāvēja uz laikšņu lapas, dzirdamies vienu paķert?“

„Jā, tā ir jauka glezna. To gleznojis ievērojams mākslinieks, vārdā Sindings. Bet tur, protams, tēlota tikai pasaka, ko stāsta bērniem, kas vēl nemāk domāt. Jūs labi zināt, ka ūdenī dzīvo zivis, kas arī dēj oliņas, kuņas sauc par ikriem. Ik gadus noteiktā laikā zivis izdēj savas oliņas jūras dibenā. Tās ūdenī izaug lielas un top par mazām zivtiņām, kas pašas prot peldēt un sev sagādāt uzturu.“

„Vai tie ir tādi paši ikri, kādus mēs dažkārt ēdam pusdienā un kas tik labi garšo?“

„Jā gan, taisni tādi paši. Šādu mazu oliņu zivī ir simtiem un tūkstošiem. Mencām un siļķēm un plekstēm, visām ir savas vietas jūrā, kur tās labprāt uzturas. Jūras dibenā starp oliem, dūņām un zālēm rotaļājas mazās zivtiņas — spēlē paslēpiņus un sunīšus, bet mazu bērnu tur nav, jo tie taču ūdenī nevar dzīvot. Un stārks nav nedz tik liels, nedz tik stiprs, ka jaudātu pacelt bērnu. Kats bērniņš reiz bijis mazs asniņš savas mātes miesās, tāpat kā sēkla puķē, ola tetermātītē un ikri zivī. Pamazām, palēnām tas kļūva lielāks un lielāks. Māte viņu sevī glabāja kā lielu dārgumu, par to domādama dienu un nakti, priecādamās to reiz turēt savās rokās un ilgodamās to redzēt vaigā. Un pati viņa, nēsādama savu bērniņu, mēģināja būt tik laba un laipna, cik iespējams, lai arī tās lolcjums dienās izaugtu par labu, laipnu cilvēku.

Un tad kādu dienu tu biji izaugusi tik liela, ka māte vairs nejaudāja tevi panest. Tad viņa tevi atdeva pasaulē. Tas mātei bija grūts brīdis! Bet kad es pirmo reizi dzirdēju tavu balstiņu, es aizmirsu grūtumus un sāpes un priekā izstiepu rokas. Tad pienāca tēvs, turēdams tevi tik prātīgi un uzmanīgi, un ieguldīja tevi manās rokās. Tu biji tik kusla un maziņa un mīksta kā liepu lapa. Un tēvs uzlika savu roku uz tavas galvas un uz manējās un lūdza Dievu, lai viņš mūs pasargātu no visa ļauna. Un mēs pa-

teicāmieš Dievam no visas sirds, ka bijām tevi dabūjuši. Un tad tu gulēji pie manas krūts, dzerdama pienu, un izaugi liela un kļuvi laba un laipna.“

„Ak māt, mīlā māmuliņa, jā gan, tu esi mana īstā māte, un mēs esam tavi bērni! Es jau tūliņ nodomāju, ka nebūšu vis iekritusi pa skursteni, kā vecā Helēna teica, kad es biju maza!“ saka Vista, priecīgi smaidīdama.

„Nē, mēs visi esam viens,“ saka māte laimīgi, viņus visus apņemdama savām rokām. „Mēs bijām, esam un būsим viens, kamēr dzīvosim, un tā ir tēva un mātes un bērnu vislielākā laime, jā, tā ir pati dzīve — mana un tava un visas pasaules dzīve!“

Un kad mēs reiz atsliesim savas galvas un liksimies pie miera kā puķes, mēs tomēr nemirsim. Nē, mēs dzīvosim tālāk viens otrā. Vai ne? Māte aizvien dzīvos tavā sirdī, mazā Vistiņa, un tu kādreiz stāstīsi saviem bērniem par māti un ko viņa tev stāstījusi — tikai vēl daudz skaistāk un labāk — par dzīvību un dzīvi, kas ir tik jauka!“

„Nē, māt, to gan es nevarēšu, jo neviena nevar būt tāda kā tu!“

„Nē, tev es esmu tā labākā, tas ir tiesa, tāpat kā tu reiz būsi tā labākā saviem bērniem. Bet arī mūsu labās domas un jūtas, kuņas mēs lolojam savā dvēselē, nekad neiznīks. Nē, še noziedējušas, tās tiks pārdēstītas jaukajā Dieva dārzā, kur tās augs un ziedēs joprojām. Tās būs sirdspuķes, tik skaistas un daiļas, kādas še zemes virsū nekad neizplaukst. Pateicība un uzticība, drošsirdība un taisnprātība tur ziedēs kā rozes, lilijas un vijolītes, kas ar savu jauko smaržu visus sauks augšup Dieva valstībā.“

Tā stāstīja māte par brīnumiem mežā un lielajā cilvēku dārzā, ko sauc par pasauli. Un ap viņu atmirdzēja mīlestība zilās acīs, kas spulgoja valgā spožumā. Tā atmirdz saule neaizmirstelēs, kad tanīs lāso rasa.

Satura rādītājs.

	Lapp.
Kur mēs dzīvojam	5
Kas mēs esam	21
Leļļu nams	53
Smits brauc mājās (Rotaļa leļļu namā)	65
Ap Ziemsvētkiem	75
Ziemsvētki	89
17. maijs	99
Vasara	107
Jāņu vakars	117
Meža brīnumi	129

Pielikums.

Nemot vērā latviešu valodas pareizrakstības likumus, saskaņā ar kuriem vārdus raksta tā, kā tos izrunā, norveģiskie īpašvārdi šai grāmatā rakstīti tā, kā tos izrunā norveģu valodā. Šai grāmatā minētos Norveģijas vietvārdus šeit pievienojam oriģinālrakstībā:

Balsfjūra — Balsfjord
Finmarkene — Finmarken
Kvālsala — Kvalø
Kvālšaura — Kvalsund
Lūfūtene — Lofoten
Lūngskalni — Lyngsfjelle
Marknēse — Marknaes
Mōlselvkalni — Maalselvjelle
Mōlselveja — Maalselvdalen
Mōrtins — Maartind
Nūrchūsene — Nordkjosen
Nūrlane — Nordland
Pigtins — Pigtind
Sōrfjūrkalni — Sōrfjordtinder
Stūrstennēse — Storstennaes
Svenborga — Svendborg
Tennēse — Tennaes
Torghatens — Torghatten
Trēnene — Traenen
Trumsō — Tromsō
Tronjema — Trondhjem (Tagad Trondheim)
Uslū — Oslo

Krājumā pie akc. sab. Valters un Rapa

Āgnese Zapere

Cīruliši

Ziemīgs stāsts

Latviskojusi **Ieva Celmiņa**
Vāku zīmējis **Indr. Zeberīšs**

(Grāmata visvairāk piemērota 10—13 g. v. bērniem.)

Laura Fitinghofa

Aizmežu bārenīši

Stāsts maziem un lieliem

No zviedru valodas tulkojusi **Ieva Celmiņa**
Vāks un zīmējumi **Alb. Kronenberga**

(Grāmata visvairāk piemērota 9—13 g. v. bērniem.)

Krājumā pie akc. sab. Valters un Rapa

Alfons die 2te. V. J. 1848

Alfons die 2te

ALFONS

Alfons die 2te

Alfons die 2te
Alfons die 2te

Alfons die 2te. V. J. 1848

Alfons die 2te

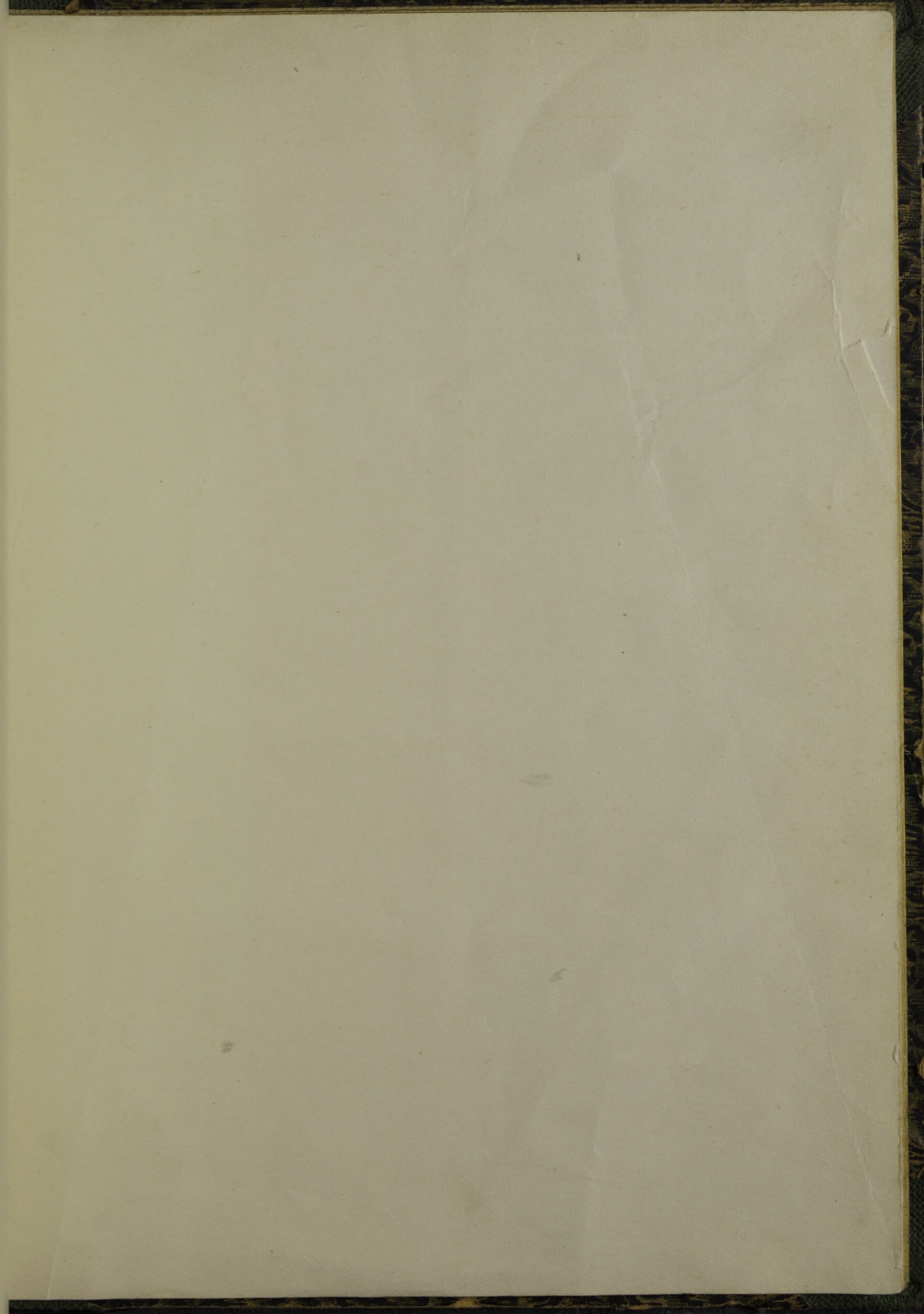
ALFONS

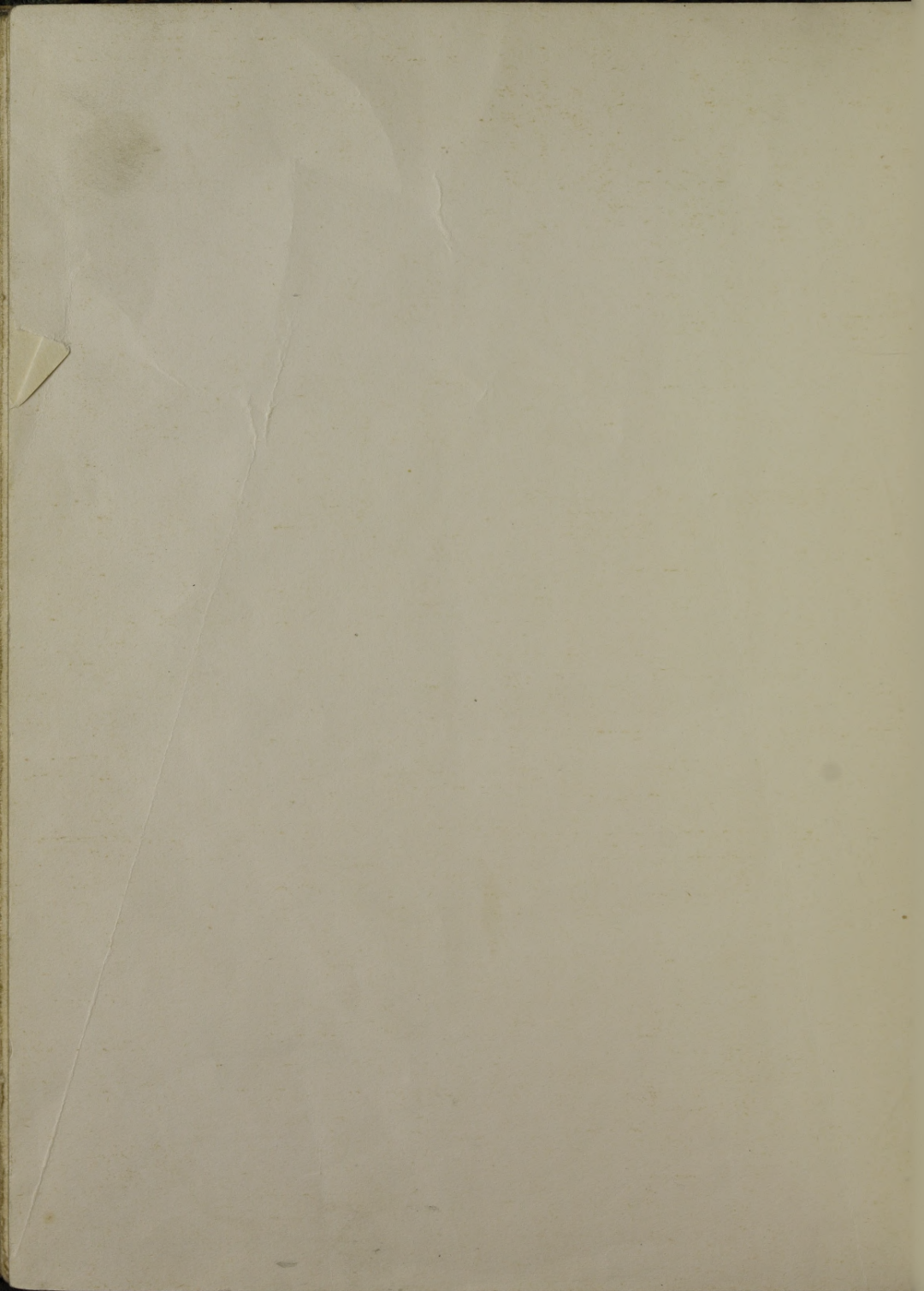
Alfons die 2te

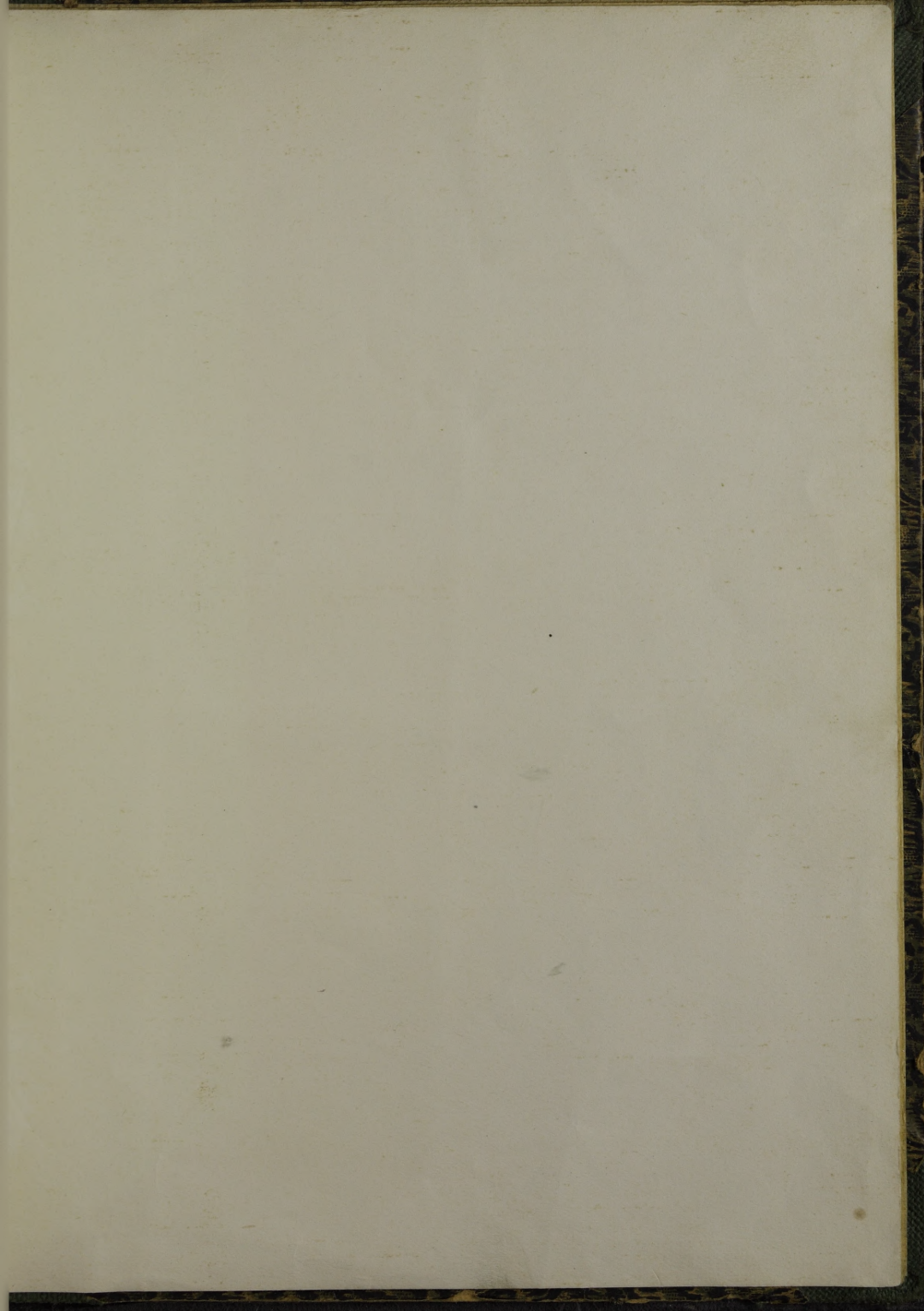
Alfons die 2te
Alfons die 2te

Alfons die 2te. V. J. 1848

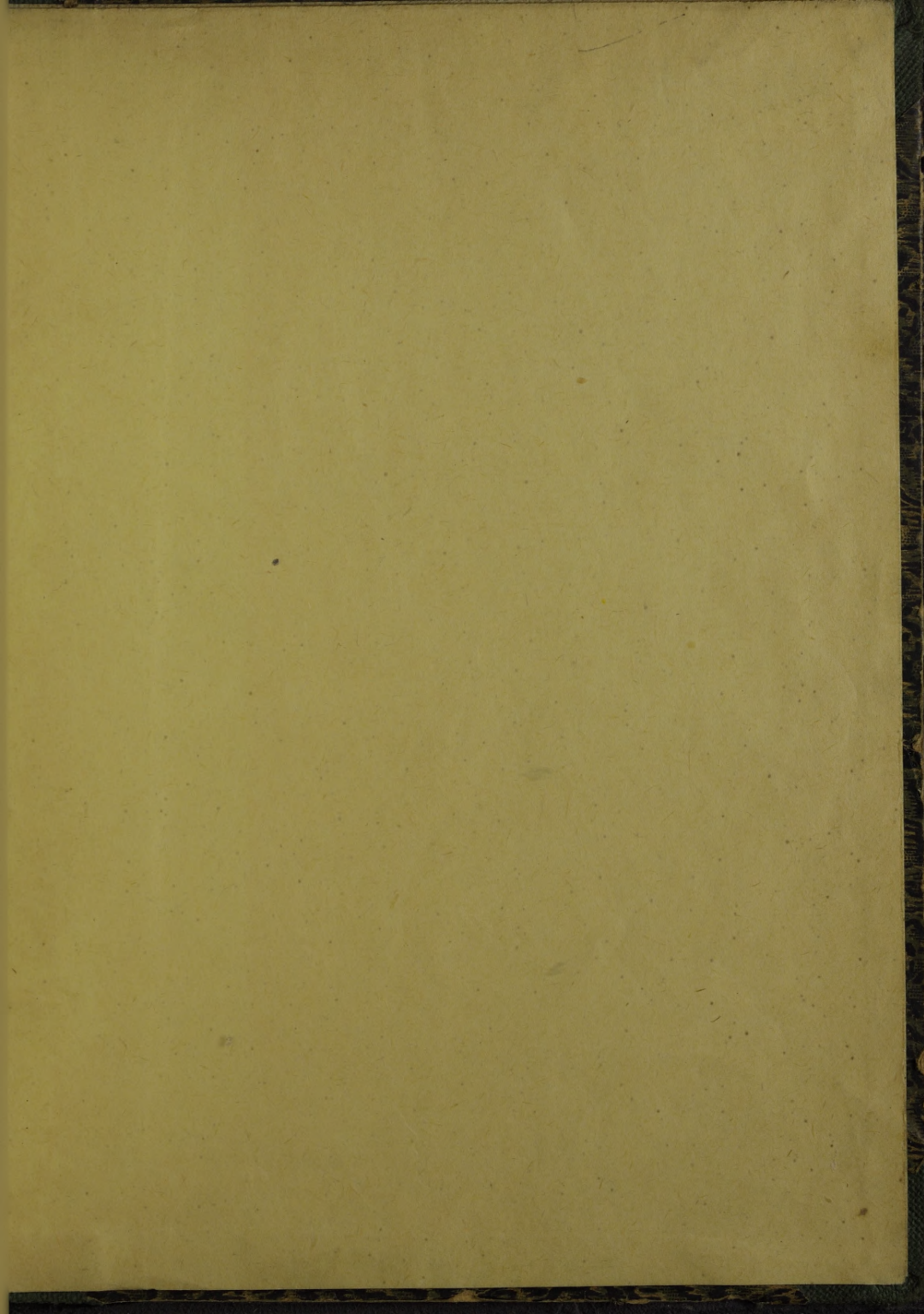
Alfons die 2te. V. J. 1848

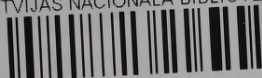

LATVIJAS NACIONĀLĀ BIBLIOTĒKA

0309057831